

บทบาทการบริหารจัดการปัญหาทุกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ

สหรับ จันทักษ์

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

บทบาทการบริหารจัดการปัญหาทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ

สรัถ จันทักษ์

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

THE ROLES OF RACHA THEWA SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
BANG PHLI DISTRICT, SAMUT PRAKAN PROVINCE IN FLOOD MANAGEMENT

SAHARAT JANTARAK

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR MASTER DEGREE OF POLITICAL SCIENCE
IN STRATEGY AND SECURITY
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE AND LAWS
BURAPHA UNIVERSITY
2024
COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณางาน
นิพนธ์ของ สหรัถ จันทรักษ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

.....
(ดร.เอกลักษณ์ ณีถฤทธิ)

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณากร ทาวะรัมย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ เครือนวน)

..... กรรมการ
(ดร.เอกลักษณ์ ณีถฤทธิ)

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ต.อ. ดร. วิเชียร ต้นศิริคองค)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง ของมหาวิทยาลัย
บูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทวัส แจ่มเอียด)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

63920403: สาขาวิชา: ยุทธศาสตร์และความมั่นคง; ร.ม. (ยุทธศาสตร์และความมั่นคง)

คำสำคัญ: บทบาท, ปัญหา, การจัดการอุทกภัย

สหรับ จันทรักษ์ : บทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วน
ตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ.

(THE ROLES OF RACHA THEWA SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
BANG PHLI DISTRICT, SAMUT PRAKAN PROVINCE IN FLOOD MANAGEMENT)

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: เอกลักษณ์ ณีถฤทธิ์ ปี พ.ศ. 2567.

งานนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ โดยใช้รูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ภายใต้กรอบแนวคิด Sendai Framework เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มหน่วยงานราชการท้องถิ่น กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประสพภัย จากนั้นทำการตัดทอนข้อมูล (Data reduction) และนำข้อมูลที่ผ่านมาตัดทอนจัดเป็นหมวดหมู่ (Data display) และใช้วิธีวิเคราะห์แบบพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า บทบาทการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ได้มีการลงพื้นที่ดำเนินการตามแผนการดำเนินงานป้องกันน้ำท่วมประจำปี แต่ในเรื่องของความครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่นั้น ยังคงดำเนินการได้บางพื้นที่ที่สะดวกต่อการเข้าไปจัดการ คือ บริเวณปากประตูระบายน้ำ ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร ส่วนปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการปัญหานั้น พบว่าการจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในห้วงวิกฤตการณ์ภัย ส่วนใหญ่จะดำเนินการระบายน้ำบริเวณปากประตูระบายน้ำ เพื่อช่วยลดระดับปริมาณน้ำในลำคลอง แต่พื้นที่อื่น ๆ รอบนอกและริมคลองยังคงได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ทั่วถึง ตลอดจนการเยียวยาช่วยเหลือประชาชนบางส่วนที่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องด้วยข้อกำหนดท้องถิ่นที่เป็นกรอบการทำงาน และปัจจัยรอบด้านอื่น ๆ อีกทั้งผลการศึกษาในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติ กล่าวคือ หน่วยงานท้องถิ่นควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนการเยียวยาช่วยเหลือผู้ประสพภัยให้มีความเหมาะสม ยุติธรรม และทั่วถึง พร้อมทั้งปรับปรุงแผนรับมือปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้งยกระดับองค์ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น รวมไปถึงประชาชนผู้ประสพภัย ให้ได้รับรู้ เข้าใจ ต่อสถานการณ์อุทกภัย

63920403: MAJOR: STRATEGY AND SECURITY; M.Pol.Sc. (STRATEGY AND SECURITY)

KEYWORDS: ROLE, PROBLEM, FLOOD MANAGEMENT

SAHARAT JANTARAK :

THE ROLES OF RACHA THEWA SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BANG PHLI DISTRICT, SAMUT PRAKAN PROVINCE IN FLOOD MANAGEMENT. ADVISORY COMMITTEE: AKEKALUK NUTTARIT, Ph.D. 2024.

This thesis studies the flood management role of the Rachathewa Subdistrict Administrative Organization, Bang Phli District, Samut Prakan Province, and identifies related problems and obstacles. Using a qualitative approach under the Sendai Framework for Disaster Risk Reduction, data were collected through in-depth interviews with local officials, politicians, and flood victims.

The study found that while the organization implements an annual flood prevention plan, comprehensive coverage is limited to accessible areas like floodgate entrances and housing communities. The main issues include partial effectiveness in flood management, with focus on drainage at floodgate entrances, leaving peripheral areas underserved. Local regulations and other factors also hinder effective assistance.

Recommendations include enhancing relief efforts to be fair and comprehensive, updating flood response plans, and increasing knowledge and awareness among local officials and residents for better initial response during floods.

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์เรื่อง บทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ฉบับนี้สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยความเรียบร้อย งานวิจัยฉบับนี้จะสำเร็จเสร็จสมบูรณ์ไม่ได้หากมิได้รับความอนุเคราะห์และการเอาใจใส่ที่ดีเยี่ยมจาก ท่านอาจารย์ ดร.เอกลักษณ์ ณีถฤทธิ อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์ ที่ได้ทำการกวดขัน ติดตาม ให้คำแนะนำ และข้อชี้แนะทางวิชาการที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเขียนนิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงทุกขั้นตอน ในตลอด 1 ปีที่ผ่านมา ซึ่งผู้วิจัยขอทำความเคารพและจะสำนึกเสมอไปว่า งานนิพนธ์ฉบับนี้ทำให้ผู้วิจัย สำเร็จการศึกษาระดับ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต และมีวิชาความรู้ประดับตัว ท่านอาจารย์ ดร.เอกลักษณ์ ณีถฤทธิ คือบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.อนุรัตน์ อนันทนาธร ประธานหลักสูตรรัฐศาสตร์และความมั่นคง อาจารย์ผู้ทำการสอบสัมภาษณ์เพื่อรับผู้วิจัยเข้าศึกษาจนมีโอกาสได้เขียนงานนิพนธ์ รวมทั้งเป็น กรรมการสอบเค้าโครงงานนิพนธ์ กรรมการตรวจสอบเครื่องมืองานวิจัยและคณะ ที่ให้ทำปรึกษาด้านต่าง ๆ ทุกเรื่องด้วยดีเสมอตลอดมา ตลอดจน ผศ.ดร.อุษณากร ทาวะรัมย์ และ ผศ.ดร.ชัยณรงค์ เครือนวน กรรมการสอบปิดเล่มงานนิพนธ์ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ จนงานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชารัฐศาสตร์ รวมทั้งขอขอบพระคุณ นางสาวปณิตดา แฉ่งสงวน หรือที่รู้จักกันดีในนาม “พีปลา” เจ้าหน้าที่คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ที่อยู่เบื้องหลังอีกทุกท่าน ที่คอยเป็นธุระดำเนินการในเรื่องธุรการเรื่องเอกสารขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ตั้งแต่ก้าวขาแรกเข้ามาศึกษาจนสำเร็จการศึกษาก้าวขาออกไป

ขอบกราบขอบพระคุณ บิดา ที่เป็นกำลังทุนทรัพย์ค่าใช้จ่ายเล่าเรียนในการศึกษา และมารดา ที่เป็นกำลังใจและหลังบ้านที่ดีในการส่งเสริมสนับสนุน เพื่อที่บุตรได้เต็มเต็มในสิ่งที่บิดา มารดา ขาดหายไปโอกาสทางการศึกษา สุดท้ายนี้เพื่อเป็นการสนองคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน และเสริมส่งความสำเร็จในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงฝากบทประพันธ์ ความว่า “เรียนไปเพื่อได้รู้ เพื่อได้อยู่ระดับตน พ่อแม่ก็หวังผล ลูกทุกคนต้องได้ดี มหาบัณฑิตที่พิชิต ที่ประสิทธิ์จากครุติ มานะต้องมากมี เป็นเกียรติศรีวงศ์ตระกูล ภูมิใจในตัวข้า มีคุณค่าที่เพิ่มพูน วิชาจะค่าคุณ บลั่นสุญจนวายปราณ”

สหรับ จันทรักษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1.....	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของเนื้อหา.....	1
คำถามวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
ขอบเขตการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติ และการจัดการภัยพิบัติ.....	6
แนวคิดกรอบการดำเนินงานเซนได (Sendai framework).....	19
นโยบาย แผนงาน ด้านการจัดการภัยพิบัติของประเทศ.....	24
ข้อมูลด้านปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	60

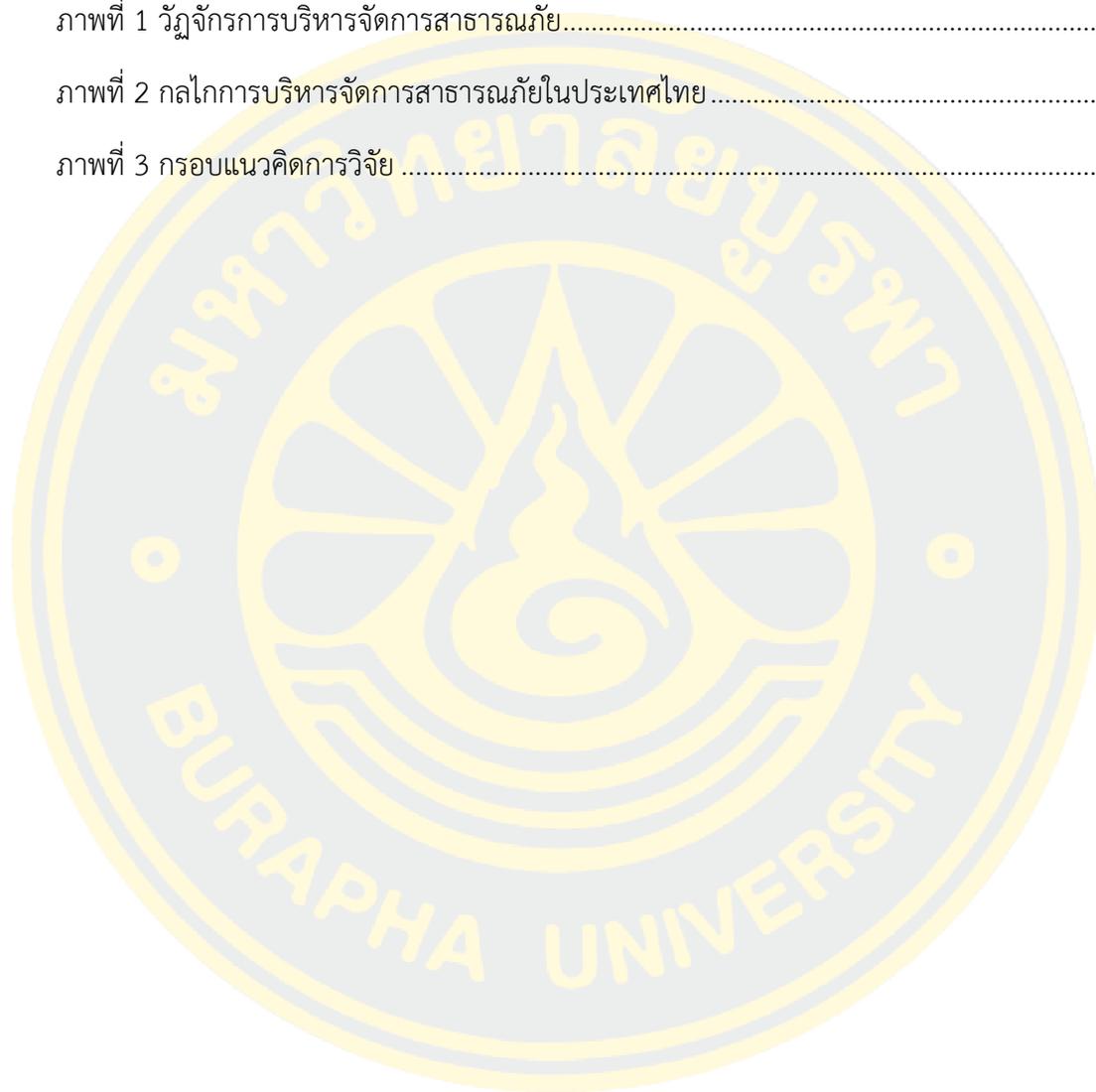
นियามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	62
บทที่ 3	65
วิธีดำเนินการวิจัย	65
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล	66
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	66
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	67
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล	69
การวิเคราะห์ข้อมูล	70
บทที่ 4	71
ผลการวิจัย	71
บทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสาธารณสุข	71
การจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ	80
ปัญหาและอุปสรรค ต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของ อบต.ราชาเทวะ	96
บทที่ 5	101
สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	101
สรุปผลการศึกษา	101
อภิปรายผลการศึกษา	104
ข้อเสนอแนะ	108
บรรณานุกรม	111
ประวัติย่อของผู้วิจัย	115

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขของประเทศ	27
ตารางที่ 2 หมายเลขช่องทางติดต่อหน่วยงานที่ให้บริการเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณสุข	30
ตารางที่ 3 ข้อมูลลักษณะพื้นที่เสี่ยงภัยในแต่ละหมู่บ้าน ต่อการเกิดปัญหาอุทกภัย	41
ตารางที่ 4 ข้อมูลสาเหตุของการเกิดปัญหาอุทกภัยในพื้นที่	43
ตารางที่ 5 ข้อมูลสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างถึงบทบาทการบริหารจัดการ	85
ตารางที่ 6 ข้อมูลการสัมภาษณ์ถึงกระบวนการจัดการภายใต้กรอบแนวคิดงานวิจัย	94
ตารางที่ 7 สรุปประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการจัดการอุทกภัยของกลุ่มตัวอย่าง	100

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 วัฏจักรการบริหารจัดการสาธารณสุข.....	18
ภาพที่ 2 กลไกการบริหารจัดการสาธารณสุขในประเทศไทย.....	39
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	61

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของเนื้อหา

ภัยพิบัติเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สิน อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนและสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ภัยพิบัตินั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และภัยพิบัติที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นนั้น มักจะเป็นปัญหาและมีต้นตอมาจากการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น แต่ทั้งนี้เมื่อเกิดปัญหาภัยพิบัติขึ้นมาในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งแล้ว ก็ย่อมที่จะมีวิธีการบริหารจัดการจากภาครัฐ ภาคประชาสังคม และเครือข่ายองค์กรชุมชน ในการร่วมกันเข้ามาแก้ไขปัญหาภัยพิบัติที่เกิดขึ้น รวมทั้งแนวทางในการฟื้นฟู ตลอดจนแนวทางการป้องกันภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งบทบาทอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น นับว่าเป็นกลไกที่สำคัญและเป็นที่น่าจับตามอง เพราะเป็นองค์กรหลักในการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติที่เกิดขึ้น อีกทั้งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 มาตรา 11 กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ มีหน้าที่จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติการศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ รวมไปถึง มาตรา 20 ของพระราชบัญญัติ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน โดยมีผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่น และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดและผู้อำนวยการอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2557)

องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีพื้นที่ทั้งหมด 31 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็น 19,375 ไร่ ซึ่งในจำนวนนี้มีพื้นที่ในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จำนวน 9,451 ไร่ และพื้นที่บางส่วนติดต่อกับเขตประเวศ และเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร สภาพภูมิประเทศของตำบลราชาเทวะเป็นที่ราบ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม และระบบขนส่งโลจิสติกส์ นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ยังมีชุมชนเก่าแก่ที่มีวิถีชีวิตดั้งเดิมอยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งจำนวนห้องเช่า อพาร์ทเมนต์ของผู้ใช้แรงงานต่างจังหวัดก็มีอยู่รายล้อมพบเห็นได้ทั่วตรอกซอกซอย และโครงการบ้านจัดสรรก็มีอยู่อีกจำนวนหลายโครงการ ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะมีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 15

หมู่บ้าน 15,184 ครัวเรือน และประชากรประมาณ 26,400 คน โดยประชากรส่วนใหญ่ในตำบลราชาเทวะ ประกอบอาชีพเป็นพนักงานตามสถานประกอบการต่าง ๆ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมน้อยใหญ่จำนวนมากภายในตำบล (องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ , 2565)

อุทกภัย เป็นสาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้บ่อยครั้งในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากจังหวัดสมุทรปราการ มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเกิดน้ำท่วมขังได้ง่าย และอยู่บริเวณปลายแม่น้ำเจ้าพระยาติดทะเลอ่าวไทย ซึ่งรองรับน้ำจากภาคเหนือผ่านภาคกลางไหลลงสู่ทะเล ทำให้เมื่อเกิดพายุฝนรุนแรงจากพายุฤดูร้อนหรือพายุฝนตามฤดูกาลจึงทำให้เกิดอุทกภัยขึ้นในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ โดยพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นพื้นที่ตอนบนของจังหวัดสมุทรปราการ มีพื้นที่ติดต่อเชื่อมโยงกับพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่ เขตลาดกระบัง และเขตประเวศ อันส่งผลให้คูคลองในพื้นที่มีการเชื่อมโยงกับคูคลองในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และรองรับน้ำจากกรุงเทพมหานครลงมาสู่ในพื้นที่อีกด้วย หรืออาจจะกล่าวได้ว่า พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อยู่ในลักษณะกึ่งกลางของปัญหาอุทกภัย กล่าวคือ เป็นพื้นที่รองรับน้ำจากบนลงสู่ล่าง หากว่าน้ำจากทางด้านบนยังคงไหลมาสมทบและน้ำจากด้านล่างยังระบายออกไม่ทัน พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ต้องแบกรับมวลน้ำที่เกิดขึ้นในพื้นที่และมวลน้ำที่ไหลผ่าน ซึ่งโดยภาพรวมแล้วพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะไม่มีศักยภาพรองรับมวลน้ำในปริมาณมากได้ (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม อบต.ราชาเทวะ พ.ศ. 2565 , 2565)

เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2564 ได้เกิดพายุฝนฟ้าคะนองในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และพื้นที่ใกล้เคียงต่อเนื่องหลายวันทำให้เกิดมวลน้ำสะสมที่รอการระบายจำนวนมาก จึงได้เอ่อล้นท่วมยังบ้านเรือนประชาชนอย่างฉับพลัน และพื้นผิวจราจร โดยประชาชนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณริมคลอง ได้แก่ คลองชวดลากข้าว คลองลาดกระบัง คลองเทวะคลองตรง คลองบัวลอย คลองบัวเกาะ เนื่องจากที่อยู่อาศัยริมคลองดังกล่าวเป็นที่ลุ่มต่ำ ได้ปลูกสร้างมาตั้งแต่ครั้งรุ่นปู่ย่าตายาย ที่มีวิถีชีวิตดั้งเดิมอยู่กับธรรมชาติ แต่เมื่อความเจริญหลังไหลเข้ามาสู่ตำบล มีการกว้านซื้อที่ดินเพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กใหญ่ และโครงการบ้านจัดสรรเป็นจำนวนมากในชุมชนโดยรอบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อมีสิ่งปลูกสร้างขึ้นมาใหม่ก็ย่อมที่จะถมดินให้สูงเพื่อรองรับการทรุดตัว อีกทั้งความเจริญที่อาจจะเกิดขึ้นในพื้นที่รอบข้างในอนาคต จึงทำให้ชุมชนและพื้นที่ดั้งเดิมโบราณอยู่จึงต้องในลักษณะที่ลุ่มต่ำมากขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งระบบการระบายน้ำในชุมชนและถนนสายย่อย มีการอุดตันและต้นเงินของเศษหินดินทรายจากรถบรรทุก เมื่อมีฝนตกลงมาก็ได้ชะล้างเศษวัสดุเหล่านั้นลงสู่ท่อระบายน้ำไปด้วย จึงทำให้ประสิทธิภาพการระบายน้ำนั้นไม่มีประสิทธิภาพดีเท่าที่ควร โดยที่ผลกระทบเหล่านี้เปรียบเสมือนเป็นการสร้างปัญหาจากคนภายนอกเข้ามาสู่ภายในตำบล ประชาชนในพื้นที่ไม่มีกำลังในเรื่องต่าง ๆ มากพอที่จะดำเนินการเรียกร้องแสดงจุดยืนต่อประเด็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบ คงได้แต่เพียงช่วยเหลือ

กันเองเป็นการชั่วคราวทุกครั้งไป เพราะน้ำที่เอ่อท่วมนั้นก็กินเวลาไม่กี่วัน สถานการณ์ก็คลี่คลายกลับมาเป็นปกติ จึงมักไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรจากภาครัฐในการบูรณาการแก้ไขปัญหาในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา (การรายงานข่าวน้ำท่วมพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลราชาทะเว , 2564)

จากกรณีภัยพิบัติข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น แน่นนอนว่าในอดีตที่ผ่านมาพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลราชาทะเว มีค่อยเกิดเหตุภัยพิบัติขึ้นเท่าไรนัก เนื่องจากเป็นท้องที่ที่ติดกับสนามบินสุวรรณภูมิ ที่มีการควบคุมดูแลความปลอดภัยในด้านต่าง ๆ ทั้งในสนามบินและบริเวณรอบนอกสนามบิน ไม่ว่าจะเป็น ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ อย่างเข้มงวด และมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ท้องที่องค์กรบริหารส่วนตำบลราชาทะเวได้รับการดูแลด้วยเป็นอย่างดี แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมอย่างฉับพลันในพื้นที่อันส่งผลมาจากความแปรปรวนความล่อแหลมของพื้นที่ที่สะสมมาหลายปี จึงทำให้เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่คาดคิดและเตรียมการรับมือมาก่อน จึงสามารถเห็นได้ชัดถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ ควบคุมสถานการณ์ของเจ้าหน้าที่รัฐ อีกทั้งความรู้ความเข้าใจตลอดทั้งความร่วมมือระหว่างประชาชนและภาครัฐนั้นยังอยู่ในลักษณะไปกันคนละทิศทาง ทั้งนี้บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเข้ามาดูแลเรื่องปัญหาการควบคุมสถานการณ์ และการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ นั้น พบว่า อปท. เดิมในฐานะที่เป็นตัวแสดงที่สำคัญกลับมีบทบาทน้อยมาก เมื่อเทียบกับกลุ่มประชาชนจิตอาสา และมูลนิธิการกุศลต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย และระงับเหตุภัยพิบัติที่เกิดขึ้น (องค์กรบริหารส่วนตำบลราชาทะเว , 2565)

การจัดการปัญหาอุทกภัยที่ดีนั้นต้องอาศัยองค์ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ รวมไปถึงความร่วมมือที่ดีระหว่างภาครัฐ กลุ่มผู้ประสบภัย ภาคประชาชน และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ที่มีอำนาจหน้าที่และการดำเนินการหลัก คือ ภาครัฐ ต้องมีการบูรณาการสอดประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน อีกทั้งชุดข้อมูลที่จะเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบต้องมีความรวดเร็วและเชื่อถือได้ เพื่อความรู้ความเข้าใจอันจะนำไปสู่ความร่วมมือและสามารถคลี่คลายสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้โดยเร็ว ทั้งภาครัฐผู้ที่เข้ามาช่วยเหลือ และประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมาศึกษาบทบาทการจัดการปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นว่า มีขั้นตอนระเบียบพิธีปฏิบัติ ลำดับการบังคับบัญชา จนถึงระดับเจ้าหน้าที่ด้านหน้า ว่ามีความสลับซับซ้อนมีความรวดเร็วและแต่ละส่วนมีอำนาจหน้าที่อย่างไร จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติในส่วนของปัญหาอุทกภัยนั้นพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพของประชาชน เครือข่ายองค์กรชุมชน การเตรียมความพร้อมในการรับมือ การออกแบบโครงสร้างของสิ่งก่อสร้างให้มีความมั่นคงแข็งแรง หรือในส่วนของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้ประสบภัย จะเป็นการศึกษาทัศนคติ และการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ส่วนการศึกษาด้านบทบาทหน่วยงานภาครัฐในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรภาครัฐที่มีความใกล้ชิดและประชาชนสามารถเข้าถึงได้

ง่ายที่สุด ยังพบจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับการศึกษาด้านอื่น ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัย เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาต่อยอดในโอกาสถัดไป (ชนิษฐา ชูสุข และคณะ. โครงการวิจัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ , 2558)

คำถามวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งตอบคำถามในการวิจัย ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่อย่างไร
2. ปัญหาและอุปสรรคขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยคืออะไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาอุทกภัย รวมทั้งกลไกการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีความเชื่อมโยงจากบนลงสู่ล่าง อีกทั้งศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติในทุกมิติ ภายใต้กรอบการดำเนินงานเซนได (Sendai framework) เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ กล่าวคือ 1.การป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่ และลดความเสี่ยงเดิมที่มีอยู่ 2.การมุ่งเน้นมาตรการ วิธีการที่หลากหลายในการป้องกัน ความล่อแหลม ความเปราะบางที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติ 3.การเพิ่มประสิทธิภาพในการเตรียมความพร้อมในการเผชิญเหตุ รวมไปถึงการฟื้นฟูให้กลับคืนสภาพโดยเร็วที่ดีกว่าเดิม ทั้งนี้กรอบการดำเนินงานเซนไดถือเป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาดำเนินการจัดการตามกรอบการดำเนินงานดังกล่าว ตามห่วงระยะเวลาที่สำคัญของภัยพิบัติ คือ ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย

2. ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาบทบาทหน้าที่รวมถึงมุมมองความคิดเห็นของ ข้าราชการ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น และตัวแทนผู้ประสภภัยที่ได้รับผลกระทบ จำนวน 22 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหน่วยงานราชการท้องถิ่น กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประสภภัย (องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ 2563)

3. ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาตั้งแต่ กรกฎาคม 2565 - เมษายน พ.ศ. 2566

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. งานวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานการณ์ภัยพิบัติในส่วนของปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เกิดขึ้นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการให้เกิดความมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และถูกต้องตามหลักอำนาจหน้าที่

2. ข้อมูลที่ได้ทำการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่และผู้สนใจศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการจัดการปัญหาอุทกภัย และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้และเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

3. งานวิจัยนี้เป็นกรอบแนวคิดในการต่อยอดงานวิจัยในมิติด้านแนวทางการป้องกัน การเตรียมความพร้อมรับมือ การเยียวยาช่วยเหลือ รวมไปถึงมิติด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้สำรวจองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อใช้อ้างอิงและเป็นข้อมูลสำหรับการทำวิจัย สามารถสรุปเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติ และการจัดการภัยพิบัติ
2. แนวคิดการดำเนินงานเซนได เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Sendai framework)
3. นโยบาย แผนงาน ด้านการจัดการภัยพิบัติของประเทศ
4. ข้อมูลด้านปัญหาและการจัดการอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติ และการจัดการภัยพิบัติ

1. ความหมาย และคุณลักษณะของภัยพิบัติ

ด้านความหมาย คุณลักษณะของภัยพิบัติ มีผู้ให้ความหมายในทิศทางเดียวกัน แต่มีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความหมายของภัยพิบัติ หรือ สาธารณภัย ว่าหมายถึง อัคคีภัยวาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้นอุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชนหรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย (กระทรวงมหาดไทย, 2550)

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2557) ให้คำจำกัดความ ภัยพิบัติ หมายถึง การหยุดชะงักอย่างรุนแรงของการปฏิบัติหน้าที่ของชุมชนหรือสังคมอันเป็นผลมาจากการเกิดภัยทางธรรมชาติหรือเกิดจากมนุษย์ ซึ่งส่งผลต่อชีวิต ทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง เกินกว่าความสามารถของชุมชน หรือสังคมที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวจะรับมือได้โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2553) อธิบายว่า ภัยพิบัติ หมายถึง สภาวะการกระทบกระเทือนที่ผู้คนและชุมชนได้รับอย่างรุนแรง เป็นสาเหตุให้เกิดการสูญเสียชีวิต

ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ที่เกินกำลังความสามารถของชุมชนและสังคมที่ได้รับผลกระทบ จะจัดการการได้โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเอง

นิลบล ลู่พานิช (2549) ได้ให้ความหมายของ ภัยพิบัติ ว่า เหตุการณ์รุนแรงที่สร้างความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมของประชาชนเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่ จนมีผลให้ชุมชนนั้นไม่สามารถที่จะรับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง โดยมีปัจจัยเรื่องของความเสี่ยง ความล่อแหลม และขีดความสามารถของชุมชน ในการรับมือกับภัยพิบัติ

ชนิษฐา ชูสุข และคณะ (2558) ได้ให้ความหมายของภัยพิบัติว่า ภัยที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อบุคคลเดียวหรือบุคคลในวงกว้าง กระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัย อันเกินขีดความสามารถของชุมชนที่จะใช้ทรัพยากรของตนในการรับมือและจัดการภัยพิบัติ และผลกระทบของภัยพิบัติได้ ทั้งนี้อาจจะเป็นภัยที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช หลังจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด และหมายความรวมถึงภัยทางอากาศ การก่อวินาศกรรมด้วย

วรารักษ์ ทนศักดิ์ (2561) ได้ให้ความหมายของภัยพิบัติ ว่า ภัยพิบัติ คือ เหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นทั้งโดยธรรมชาติ มนุษย์ และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน ชุมชน หรือของรัฐ เกินความสามารถในการรับมือของท้องถิ่น

ทวิดา กมลเวช (2554) ได้ให้ความหมายของภัยพิบัติว่า การเกิดภัยพิบัติทั้งที่เกิดจากธรรมชาติ (natural disaster) ได้แก่ น้ำท่วม แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ดินถล่ม พายุฝนฟ้าคะนอง พายุเขตร้อน คลื่นพายุซัดฝั่ง ไฟป่า สึนามิ ฝนแล้ง ฯลฯ และการกระทำของมนุษย์ (man-made disaster) เช่น อัคคีภัย ภัยจากการจราจรและคมนาคมขนส่ง ภัยจากการก่อการร้าย ภัยจากการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ เป็นสภาวะที่ระบบการทำงานของชุมชนหรือสังคมได้รับการกระทบกระเทือนหรืออาจรุนแรงจนเป็นสาเหตุให้เกิดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ที่เกินกำลังความสามารถของชุมชนหรือสังคมที่ได้รับผลกระทบจะจัดการเพียงลำพังได้โดยใช้ทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่

จากที่ได้ทบทวน สืบค้นมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของ ภัยพิบัติ ไว้ดังนี้

ภัยพิบัติ หมายถึง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และสร้างความเสียหาย ต่อบุคคลเดียวหรือบุคคลในวงกว้างทั้งทางตรงและทางอ้อม ภัยพิบัติจัดเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง ความปลอดภัย ในชีวิต และทรัพย์สิน เกินขีดความสามารถในการรับมือตั้งรับและแก้ไขสถานการณ์ ทั้งนี้ภัยพิบัติอาจเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์และสัตว์ หรือเป็นภัยที่มีผลมาจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อุบัติเหตุ ภัยทางอากาศ การคุกคามทางไซเบอร์ และการก่อวินาศกรรม เป็นต้น

2. ประเภท สาเหตุ และผลกระทบของภัยพิบัติ

โลกต้องเผชิญกับสาธารณภัยที่ทำลายหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้เกิดภาวะลมฟ้าอากาศแปรปรวน ระดับน้ำทะเลของโลกสูงขึ้น เกิดภาวะแล้งจัด พายุหมุน การกัดเซาะชายฝั่งทะเล มหาอุทกภัย ดินโคลนถล่ม น้ำป่าไหลหลาก โรคระบาด รวมทั้งการเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีภัยที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ อาทิ แผ่นดินไหว สึนามิ ไฟป่าและหมอกควัน ซึ่งล้วนเป็นสาธารณภัยที่ต้องเผชิญในปัจจุบัน และมีแนวโน้มมากขึ้นในอนาคต อันส่งผลกระทบต่อทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564-2570 ได้กำหนดขอบเขตของสาธารณภัยและภัยพิบัติ ไว้ 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสาธารณภัย ประกอบด้วย ภัย 14 ประเภท

1.1 อุทกภัยและดินโคลนถล่ม ประเทศไทยได้ประสบปัญหาอุทกภัยเป็นประจำและได้เกิดขึ้นทุกปี นับเป็นภัยพิบัติที่ก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ประเทศมากที่สุด โดยมีสาเหตุมาจากอิทธิพลของร่องความกดอากาศต่ำกำลังแรงพาดผ่านภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบกับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมทะเลอันดามันและอ่าวไทย ทำให้มีฝนตกหนักและเกิดน้ำท่วมในหลายจังหวัด และในระยะหลังปัญหาอุทกภัยเริ่มมีความรุนแรงมากขึ้น มีมูลค่าความเสียหายสูงมากขึ้น ปัญหาดินโคลนถล่มนั้น ในอดีตมีความรุนแรงไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันปัญหาดินโคลนถล่มได้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง และมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น อันมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า ทำให้ชั้นใต้ดินไม่มีรากไม้คอยยึดเหนี่ยวดินไว้ หรือ การทำการเกษตรในพื้นที่ลาดชัน และ การทำลายหน้าดินเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ เป็นต้น (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

1.2 ภัยจากพายุหมุนเขตร้อน พายุหมุนเขตร้อนในประเทศไทยมักเกิดในฤดูฝน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ไปจนถึงเดือนตุลาคม โดยทั่วไปประเทศไทยมักจะได้รับอิทธิพลจากพายุดีเปรสชันมากที่สุด โดยเฉลี่ยปีละ 3 - 4 ลูก ปัจจุบันเราสามารถทราบได้ล่วงหน้าถึงการเกิดพายุหมุนเขตร้อนและทิศทางการเคลื่อนที่โดยการใช้เครื่องมือตรวจอากาศที่ทันสมัย ได้แก่ ดาวเทียมอุตุนิยมวิทยา เรดาร์ตรวจอากาศ เป็นต้น อย่างไรก็ตามผลกระทบจากความเสียหายอันเนื่องมาจากพายุหมุนเขตร้อนที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ อาทิเช่น ฝนตกหนักติดต่อกันอาจทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลากได้ ทำให้เส้นทางคมนาคมถูกตัดขาดรวมทั้งแนวสายไฟฟ้า และเสาไฟฟ้า พื้นที่เกษตรกรรมได้รับความเสียหายตลอดจนทำให้เรือเล็กและเรือใหญ่อับปางได้ (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

1.3 ภัยจากอัคคีภัย นับเป็นสาธารณภัยอีกประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำ โดยส่วนมากมีสาเหตุมาจากความประมาท ขาดความระมัดระวังหรือพลั้งเผลอ เช่น การเกิดไฟฟ้าลัดวงจร

การลุกไหม้จากการระเบิด จากการปรุงอาหาร หรือจากการลอบวางเพลิง (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

1.4 ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ภัยที่เกิดจากสารเคมีและวัตถุอันตรายรั่วไหล เกิดเพลิงไหม้ และการระเบิด ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่มีการเก็บ การใช้ การบรรจุและการขนส่ง ทั้งที่เคลื่อนที่ได้และไม่ได้ ซึ่งสถานที่ที่ควรเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม โรงงานกักเก็บสารเคมีเพื่อเป็นวัตถุดิบที่ใช้ในภาคอุตสาหกรรม เพราะบริเวณโดยรอบโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของชุมชน และที่พักอาศัยของผู้ใช้แรงงาน หากเกิดเหตุระเบิดหรือการรั่วไหลของสารเคมี ผลกระทบที่ตามมาจะมีโอกาสประเมินค่าได้ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

1.5 ภัยจากการคมนาคมและการขนส่ง ภัยจากอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ภัยจากระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่ ภัยจากกระบวนการขนส่งสารเคมีและวัตถุอันตราย และภัยจากการขนส่ง ที่เกิดการรั่วไหลของน้ำมันและวัตถุอันตรายในแหล่งน้ำ รวมถึงการเททิ้งน้ำมันหรือของเสียในแม่น้ำหรือทะเล (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

1.6 ภัยแล้ง เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดจาก ฝนแล้ง หรือ ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ประกอบกับประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม การขาดแคลนน้ำจึงส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และเนื่องจากสภาพที่เปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศทำให้อุณหภูมิสูงขึ้นในพื้นที่ตอนบนของประเทศไทยจะมีปริมาณฝนตกน้อย ส่งผลให้ปริมาณน้ำในเขื่อน และอ่างเก็บน้ำทั่วประเทศมีปริมาณไม่เพียงพอสำหรับประชาชนใช้อุปโภคบริโภคเพื่อการเกษตร โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตชลประทาน (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

1.7 ภัยจากอากาศหนาว ในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ความกดอากาศสูงจากประเทศจีนจะแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทย ส่งผลให้พื้นที่ดังกล่าวเกิดความหนาวเย็นทั่วไป โดยเฉพาะในพื้นที่บนภูเขาหรือยอดดอยสูงจะหนาวเย็นมาก ซึ่งส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวัน อีกทั้งทำให้เกิดโรคระบาดที่มีสาเหตุมาจากสภาพอากาศที่หนาวเย็น เช่น โรคติดต่อทางเดินหายใจ โรคไข้หวัดใหญ่ และโรคระบาดสัตว์ เป็นต้น (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

1.8 ภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน สถานการณ์หมอกควันที่เกิดขึ้นทุกปี สาเหตุส่วนใหญ่นั้นพบว่ามาจากการกระทำของมนุษย์ มากกว่าการเกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น การเผาป่า ใบไม้ และเศษหญ้าแห้งเพื่อเตรียมหน้าดิน ในการทำเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังมีฝุ่นละอองจากการก่อสร้าง คราบเขม่าควันจากการคมนาคมขนส่ง จึงส่งผลกระทบต่อทางสุขภาพ ทางระบบทางเดินหายใจของประชากรเพิ่มมากขึ้นทุกปี (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

1.9 ภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม ประเทศไทยยังไม่เคยเกิดแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ แต่ได้มีการบันทึกไว้ว่าได้เกิดแผ่นดินไหวขนาดปานกลางในพื้นที่ภาคเหนือ ขนาด 5.6 ริกเตอร์ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 ที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก และได้เกิดแผ่นดินไหวในพื้นที่ภาคตะวันตก ขนาด 5.9 ริกเตอร์ เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2526 บริเวณแนวรอยเลื่อนศรีสวัสดิ์ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี นอกจากนี้ในบริเวณภาคตะวันตกและภาคเหนือ ยังมีแผ่นดินไหวที่สามารถรู้สึกได้ปีละประมาณ 5-6 ครั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากแผ่นดินไหวจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งก่อสร้างโดยเฉพาะอาคารและบ้านที่พังกาศัย (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

1.10 ภัยจากคลื่นสึนามิ ประเทศไทยไม่เคยมีปรากฏการณ์ของภัยจากคลื่นสึนามิมาก่อน กระทั่งเมื่อวันอาทิตย์ที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ได้เกิดคลื่นสึนามิอันเนื่องมาจากแผ่นดินไหวใต้ทะเลครั้งใหญ่ขนาด 9.3 ริกเตอร์ ที่หมู่เกาะสุมาตรา ส่งผลให้ 11 ประเทศในทวีปเอเชียและทวีปแอฟริกาได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง สำหรับประเทศไทยได้รับผลกระทบ ในเขต 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน คือ จังหวัดพังงา กระบี่ ภูเก็ต ตรัง และสตูล มีผู้เสียชีวิตทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศรวม 5,401 คน สูญหาย 2,921 คน มูลค่าความเสียหายเบื้องต้นประมาณประมาณ 14,491 ล้านบาท ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากกว่า 30,000 ล้านบาท (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

1.11 ภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดในมนุษย์ถือว่าเป็นภัยคุกคามที่รุนแรงต่อความมั่นคงในชีวิต เศรษฐกิจ สังคม อย่างรอบด้าน ในอดีตนั้นความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษาโรคระบาดที่เกิดขึ้น เป็นไปในลักษณะตามมี ตามเกิด เนื่องจากขาดองค์ความรู้ ความเข้าใจ ในการป้องกันรักษาอย่างถูกต้องและถูกสุขลักษณะ เช่น โรคอหิวาตกโรค ที่แพร่ระบาดในปี พ.ศ. 2363 ได้แสดงออกให้เห็นถึงความล้มเหลวในการบริหารจัดการ การควบคุมโรค และการรักษาอาการระบาด ในขณะปัจจุบันนี้ การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 19 ได้แสดงให้เห็นว่าถึงแม้เทคโนโลยีสาธารณสุขจะมีประสิทธิภาพมาก แต่โรคระบาดเองก็ยังคงกลายพันธุ์และแพร่ระบาด ออกไปอย่างไม่หยุดยั้ง และได้ส่งผลกระทบอย่างมากในทุกมิติทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

1.12 ภัยจากโรคแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด ส่วนใหญ่แล้วภัยจากโรคแมลง สัตว์ และศัตรูพืช จะเกิดในส่วนของภาคเกษตรกรรม ซึ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การปลูกพืชผิดฤดูกาล การลักลอบนำเข้าสัตว์ที่มีเชื้อโรคปนเปื้อนจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งผลกระทบดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดสภาวะสินค้าทางการเกษตรขาดตลาด ไม่เพียงพอต่ออัตราการบริโภค และอาจจะส่งผลต่อระบบห่วงโซ่อาหารทั้งทางตรงและทางอ้อม (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

1.13 ภัยจากโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ โรคระบาดในสัตว์มีสาเหตุการเกิดด้วยปัจจัยหลายประการ อาทิ การปนเปื้อนเชื้อโรคในน้ำและอาหาร การไม่ได้รับวัคซีนหรือยาควบคุมโรค การแพร่กระจายของเชื้อโรคจากสัตว์ตัวหนึ่งไปสู่อีกตัวหนึ่ง ปัญหาดังกล่าวต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเกษตรกร เพื่อแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อโรค เพราะหากเกิดการแพร่ระบาดที่ขยายเป็นวงกว้างแล้ว เนื้อสัตว์ที่เป็นอาหารของผู้บริโภคอาจจะเกิดการปนเปื้อนของเชื้อโรค ทำให้สินค้าในตลาดเกิดความขาดแคลน และราคาในตลาดก็จะปรับตัวสูงขึ้น (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

1.14 ภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจุบันกระแสโลกภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วฉับพลันในทุกวินาที ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความทันสมัยเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การเรียน การศึกษา ซึ่งส่งผลดีและผลเสียต่อผู้ใช้ประโยชน์ อีกทั้งภัยคุกคามทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ยังมีหลากหลายรูปแบบ เช่น ภัยคุกคามโดยการใช้จิตวิทยา ภัยคุกคามด้วยเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และภัยคุกคามโดยการใช้โปรแกรม เป็นต้น (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

2. ด้านความมั่นคง ประกอบด้วย ภัย 4 ประเภท

2.1 ภัยจากการก่อวินาศกรรม ปัจจุบันประเทศไทย มีความเสี่ยงในเรื่องการก่อการร้าย การก่อวินาศกรรมค่อนข้างสูง เนื่องจากสถานการณ์ทางภาคใต้ การก่อวินาศกรรมเป็นการกระทำที่มุ่งทำลายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคล โดยมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางอุดมการณ์ การขัดแย้งผลประโยชน์ระหว่างประเทศ ปัญหาเศรษฐกิจ การปฏิบัติการกองโจร เป็นต้น กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดการก่อการร้าย เนื่องจากมีสถานที่สำคัญต่าง ๆ มากมายทั้งหน่วยงานราชการ สถาบันทางการเมือง บ้านพักบุคคลสำคัญ ทำให้เกิดความไม่สงบสุขในบ้านเมืองและเกิดความวิตกกังวลต่อประชาชน (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

2.2 ภัยจากทุ่นระเบิดและระเบิด ระเบิดและทุ่นระเบิดเป็นอาวุธที่ใช้เพื่อสกัดกั้น หยุดยั้ง และป้องกันการโจมตีจากฝ่ายตรงข้าม ซึ่งมีการใช้อย่างกว้างขวางในยามสงคราม ผู้ใช้ทุ่นระเบิดจะฝังทุ่นระเบิดไว้ใต้ดินบ้าง เหนือพื้นดินบ้าง เมื่อฝ่ายศัตรูมาเหยียบ ก็จะได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตแต่อย่าไรก็ตาม ถึงแม้ว่าสงครามจะสิ้นสุดลงแล้ว ทหารและศัตรูได้ถอนกำลังออกจากพื้นที่ไป แต่พวกเขาก็ไม่ได้เก็บทุ่นระเบิดเหล่านั้นไปด้วย ทุ่นระเบิดจึงเป็นภัยเงียบที่แฝงอยู่ในพื้นดิน พื้นน้ำ หนอง บึง ถนนหนทางที่กองกำลังทหารเคยเคลื่อนผ่าน อีกทั้งทุ่นระเบิดยังคงมีอำนาจร้ายแรงไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานเท่าใดก็ตาม (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

2.3 ภัยทางอากาศ เป็นภัยคุกคามที่รวดเร็ว รุนแรง มีอาณาเขตกว้างไกลและสร้างความเสียหายให้แก่ฝ่ายตรงข้ามได้อย่างมาก ดังนั้น การทำสงครามในขั้นแรก จึงมักนิยมใช้การโจมตีทาง

อากาศในทางลึก เพื่อสร้างความเสียหายให้ฝ่ายตรงข้าม และชิงความได้เปรียบทางอากาศ การที่จะป้องกันและลดการสูญเสียวิธีการหนึ่ง คือ การจัดกำลังทางภาคพื้นดิน ที่มีอาวุธยุทโธปกรณ์ให้มีความพร้อมในการต่อสู้ และป้องกันภัยจากกำลังและอาวุธทางอากาศ (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

2.4 ภัยจากการชุมนุมประท้วงและก่อการจลาจล การชุมนุมประท้วง ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการที่สามารถชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธในภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ในขณะที่เดียวกันประชาชนและนักศึกษามีความตื่นตัวทางการเมืองและประชาธิปไตยค่อนข้างสูง ประกอบกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว อีกทั้งบริบทสังคมไทย ผู้มีอำนาจส่วนใหญ่ยังมีแนวความคิดดั้งเดิม จึงทำให้เกิดการปะทะคารม รวมทั้งการออกมาทำลายสิ่งของ และทรัพย์สินทางราชการ ระหว่างประชาชนนักศึกษา และผู้มีอำนาจรวมถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จนนำไปสู่ความสูญเสียต่อทรัพย์สิน และร่างกาย (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะกรณีภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในท้องที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ซึ่งเป็นพื้นที่ประสบภัยทางธรรมชาติ คือ อุทกภัย เท่านั้น เนื่องจากเป็นภัยที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ซึ่งมีความเสียหายในระดับที่ส่งผลกระทบต่อ เศรษฐกิจ การดำรงชีวิตประจำวัน สังคมชาวบ้าน และสุขอนามัยที่ดี เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างในการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในการบริหารจัดการสถานการณ์ภัยพิบัติต่อไป (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ , 2564)

3. ความหมายของการจัดการภัยพิบัติ

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2553) ได้ให้ความหมายของการจัดการภัยพิบัติไว้ว่า การบริหารจัดการ การกำหนดมาตรการ การดำเนินการ และการปฏิบัติการในหลายด้านหลายเรื่อง ด้วยวัตถุประสงค์ หลักสองประการ กล่าวคือ 1. เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติ ให้อยู่ในระดับน้อยที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ 2. เพื่อให้ผู้คน ทรัพย์สิน อาคารสิ่งก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ สามารถฟื้นฟูจนคืนสภาพเดิมได้ โดยเร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

เสาวลักษณ์ โกลกิตติอัมพร และคณะ (2563) ได้ให้ความหมายของการจัดการภัยพิบัติไว้ว่า การบริหารจัดการภัยพิบัติเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ แต่สามารถยืดหยุ่นหรือเปลี่ยนแปลงได้ตาม เวลาและสถานการณ์ ครอบคลุมการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและช่วยลดผลกระทบจากความรุนแรงของภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นต่อร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินของผู้ประสบภัย สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชาติ เพื่อให้ผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือตามหลักการสิทธิมนุษยชน หลักสิทธิพื้นฐานของผู้ประสบภัยพิบัติ

ชีวิต และทรัพย์สินของผู้ประสบภัย สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชาติ เพื่อให้ผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือตามหลักการสิทธิมนุษยชน หลักสิทธิพื้นฐานของผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติที่พึงได้รับจากรัฐ เช่น สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ การกลับสู่ถิ่นฐานเดิม ด้านปัจจัยสี่ อาหาร น้ำดื่ม ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และด้านสุขภาพ รวมถึงมาตรการเตรียมความพร้อมเพื่อที่จะให้ความช่วยเหลือในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

ทศพล อัครพงษ์ไพบุลย์ และคณะ (2563) ได้ให้ความหมายของการจัดการภัยพิบัติไว้ว่า กระบวนการ ที่ดำเนินการเพื่อลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยมีการแบ่งกระบวนการออกเป็น 3 ระยะของห้วงเวลาการจัดการภัยพิบัติ ได้แก่ ระยะก่อนเกิดภัย ระยะขณะเกิดภัย และระยะหลังเกิดภัย โดยแต่ละช่วงเวลามีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของห้วงเวลานั้นๆ

สรุปความหมาย การจัดการภัยพิบัติ คือ การดำเนินการเพื่อระงับ ยับยั้ง เยียวยาฟื้นฟูสถานการณ์ที่ได้รับผลกระทบให้กลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว ภายใต้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ และความร่วมมือของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถแบ่งห้วงเวลาในการจัดการภัยพิบัติได้ 3 ระยะ คือ ระยะก่อนเกิดภัย ระยะเกิดภัย และระยะหลังเกิดภัย

3.1 การจัดการภัยพิบัติ

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2553) ได้ให้แนวคิดการจัดการสาธารณภัยไว้ว่า สาธารณภัยถือเป็นเรื่องที่ต้องป้องกันล่วงหน้าได้ หรือเสริมความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดขึ้นได้ หากเมื่อเป็นเหตุสุดวิสัยก็ควรมีการบริหารจัดการ เตรียมความพร้อม มีการป้องกันและลดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้น้อยที่สุด และควรมีการบริหารจัดการที่จะสามารถลดความรุนแรงลงได้ สำหรับแนวคิดการจัดการภัยในปัจจุบันเป็นระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยซึ่งต้องดำเนินกิจกรรมทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังการเกิดภัยพิบัติ ถือเป็นระบบงานที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ ที่หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอิสระจะต้องมาร่วมดำเนินกิจกรรมแบบบูรณาการ โดยอาศัยหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในประเทศที่พัฒนาแล้วได้ ใช้หลักการบริหารจัดการภัยพิบัติเชิงรุก โดยเน้นการป้องกันและลดผลกระทบ แทนหลักการบริหารจัดการภัยพิบัติเชิงรับมือต่อภัยที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง ซึ่งควรพิจารณาตามวัฏจักรการจัดการภัยพิบัติ ดังนี้คือ

1. ระยะก่อนเกิดภัย

การป้องกันและการลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation) คือการดำเนินการเพื่อขจัดหรือลดโอกาสที่สาธารณภัยจะสร้างผลกระทบต่อบุคคล ชุมชนหรือสังคม โดยมักจะเกี่ยวข้องแต่ไม่จำกัดแต่เพียงการใช้โครงสร้างต่างๆ เพื่อป้องกันภัย เช่น การสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ การสร้างกำแพงกันน้ำริมตลิ่ง การสร้างระบบระบายน้ำ หรือ การสร้างอาคารที่คงทนต่อแรงสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหว แต่ยังคงครอบคลุมถึงการดำเนินงานอื่นๆ ที่ไม่ใช่โครงสร้าง ซึ่งจะช่วย

ทำให้การดำเนินงานที่เกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การออกกฎหมายควบคุมมาตรฐานก่อสร้างอาคาร การจัดการสรรการใช้ประโยชน์ที่ดิน การอบรมวิศวกรในการก่อสร้างเขื่อน การขุดลอกคูคลอง เป็นต้น การเตรียมพร้อมก่อนเกิดสาธารณภัย (Preparedness) คือ การดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนมีความรู้และทักษะต่างๆ พร้อมทั้งจะเผชิญกับภัย เช่น การพัฒนาระบบแจ้งเตือนภัยและการกระจายข่าวสาร การวางแผนเผชิญเหตุการณ์ฝึกซ้อมแผน การจัดทำแผนอพยพและเตรียมเส้นทางอพยพ การเตรียมพร้อมด้านปัจจัยสี่และถุงยังชีพ การเตรียมการเพื่อสนับสนุนด้านเครื่องจักรกล เครื่องมือ และงบประมาณ การเตรียมพร้อมบุคลากรในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การฝึกทักษะการกู้ชีพ กู้ภัย รวมถึง การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตการดำรงชีพให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เช่น การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชเพาะปลูกให้คงทนต่อสภาพอากาศที่เปลี่ยนไป หรือ การยกบ้านเรือนให้สูงขึ้นหากอยู่ในพื้นที่น้ำท่วม เป็นต้น (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย,2553)

หลักการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (Community based disaster risk management) ซึ่งเป็นหลักการสากลที่ประเทศต่างๆ ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ เรียกกันโดยย่อว่า CBDRM ซึ่งมีกิจกรรมแต่ละด้าน คือ

1.1 การสร้างความตระหนักแก่ชุมชน ให้ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผนป้องกันและลดผลกระทบจากสาธารณภัย

1.2 การจัดให้มีการประเมินความล่อแหลมเสี่ยงภัย สำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย

1.3 การจัดให้มีแผนเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติสำหรับชุมชน

1.4 การจัดให้มีการฝึกซ้อมแผน

1.5 การจัดเตรียมทรัพยากรกู้ภัยและช่วยชีวิต

1.6 การจัดเตรียมระบบสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน

1.7 การจัดเตรียมสถานที่หลบภัย เส้นทางอพยพ และสำรองอาหาร น้ำดื่ม

1.8 การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ เมื่อคาดว่าจะเกิดสาธารณภัย เป็นต้น (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ,2553)

2. ระยะระหว่างกาเกิดภัย

การเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉิน (Response) ให้ความสำคัญกับการรักษาชีวิตของผู้ประสบภัยเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือเกิดสถานการณ์ภัยเป็นหลัก โดยเน้นในการให้ความช่วยเหลือ กู้ชีพ กู้ภัย การพยาบาลสาธารณสุข ตลอดจนการบรรเทาทุกข์และการแจกจ่ายสิ่งของยังชีพ การดูแลช่วยเหลือผู้อพยพและการจัดการศูนย์อพยพ รวมทั้งการจัดระบบบัญชาการเหตุการณ์ฉุกเฉิน ทั้งระบบสั่งการระบบการสื่อสาร การประสานงาน และอื่นๆ ที่จะทำให้นหน่วยงานต่างๆ สามารถรับมือกับเหตุการณ์และให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที

ทั้งนี้ หากมีการเตรียมการในการเผชิญเหตุได้ดีตั้งแต่ในระยะก่อนเกิดภัยก็จะช่วยให้การดำเนินงานเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นจริงมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีกิจกรรมที่สำคัญประกอบด้วย

1.1 การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ เพื่อให้หน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือ ได้ประสานการดำเนินการกับผู้อำนวยการเหตุการณ์ มีการสั่งการแก้ไขปัญหาอย่างมีเอกภาพ

1.2 การแจ้งเตือนภัย ซึ่งแบ่งเป็นการแจ้งเตือนล่วงหน้าและการเตือนฉุกเฉิน

1.3 การเข้าระงับเหตุบรรเทาภัยให้ยุติโดยเร็ว

1.4 การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย นำส่งสถานพยาบาล

1.5 การจัดให้มีอาหาร น้ำดื่ม เสื้อผ้า ที่พักฉุกเฉิน เวชภัณฑ์

1.6 การติดต่อสื่อสาร

1.7 การอพยพประชาชน

1.8 การปฐมพยาบาล

1.9 การดูแลความปลอดภัยบริเวณสถานที่เกิดภัยพิบัติ และสถานที่รองรับการอพยพ

1.10 สถานที่ การจัดทำข้อมูล การรายงานสถานการณ์ความเสียหาย ผู้ที่ได้รับผลกระทบที่มีการแบ่งแยกเพศ – หญิงชาย อายุ และรายละเอียดแสดงข้อมูลให้ปรากฏในพื้นที่สาธารณะ เป็นต้น (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ,2553)

3. ระยะหลังเกิดภัย

การฟื้นฟู (Recovery) มุ่งเน้นในการจัดการสถานการณ์ภายหลังการเกิดสาธารณภัย ให้บุคคล ชุมชน หรือสังคมได้ฟื้นฟูสภาพกลับมาเป็นปกติ ซึ่งมีทางเลือก 2 ทาง คือการสร้างคืนใหม่ให้เหมือนเดิม หรือ การสร้างใหม่ให้ดีกว่าเดิม (Build Back Better) โดยมากประกอบด้วย การฟื้นฟูในเชิงโครงสร้างด้วยการบูรณะซ่อมแซม (Reconstruction) เช่น การซ่อมแซมอาคารบ้านเรือน โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น ฯลฯ และการฟื้นฟูสภาพจิตใจ การเยียวยาผู้ประสบภัย (Rehabilitation) เช่น การดูแลสภาพแวดล้อมและสุขอนามัย การให้คำปรึกษาทางจิตสังคม (psychosocial) และฟื้นฟูสภาพจิตใจ การเยียวยาทางการเงิน ฯลฯ ทั้งนี้ เพื่อให้การฟื้นฟูเป็นไปอย่างแนวทางที่ยั่งยืน ภายหลังการเกิดสาธารณภัย จึงควรมีการประเมินความสูญเสียและความเสียหายที่เกิดขึ้น และวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนฟื้นฟูและบูรณะขึ้นอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการเพื่อจัดการความเสี่ยงตามมาตรการเหล่านี้ ให้ช่วยลดโอกาสการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) เพื่อให้ทราบและ มีความเข้าใจในต้นเหตุของความเสี่ยงดังกล่าว ซึ่งจะช่วยให้มีข้อมูลในการวางแผนดำเนินการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อการป้องกันลดผลกระทบ และเตรียมพร้อมรับมือ รวมทั้ง เพื่อจัดการและฟื้นฟูสภาพหลังสาธารณภัยได้อย่างเหมาะสมและตรงประเด็น (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ,2553) โดยมีกิจกรรมที่สำคัญประกอบด้วย

1.1 การตั้งหน่วยบรรเทาทุกข์ เช่น ปฐมพยาบาลผู้ป่วยเจ็บ การขนย้ายผู้ประสบภัยและทรัพย์สินไปยังที่ปลอดภัย การเลี้ยงดูผู้ประสบภัยที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระยะแรก

1.2 การประเมินความเสียหาย และความช่วยเหลือให้ตรงตามความต้องการผู้ประสบภัย

1.3 การสำรวจสิ่งก่อสร้าง สาธารณูปโภคที่ชำรุดเสียหาย

1.4 การกำจัดสิ่งปฏิกูล การรื้อถอนทำลายซากปรักหักพัง

1.5 การซ่อมแซมบ้านเรือนผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้ง อาคาร พื้นที่สาธารณประโยชน์ และสาธารณูปโภค ให้สามารถใช้งานได้ตามปกติโดยเร็ว

1.6 สื่อสารประชาสัมพันธ์ ให้บริการกิจกรรมฟื้นฟูสภาพจิตใจ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในหมู่ผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบ

1.7 ฟื้นฟูสภาพชีวิตความเป็นอยู่ การให้บริการภาครัฐ การจ้างงานและการประกอบอาชีพ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2553)

ทั้งนี้การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นเป้าหมายของการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยลดความรุนแรงของผลกระทบจากสาธารณภัยได้จากการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ในการวิเคราะห์และลดปัจจัยอันเป็นสาเหตุของสาธารณภัย กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดความเสี่ยงของสาธารณภัยสามารถดำเนินการได้ในทุกๆ วัน โดยไม่จำเป็นต้องให้สาธารณภัยมาถึงก่อน นอกจากนี้ ยังเป็นกระบวนการที่ต้นตัว ช่วยลดความล่าช้าและประมาทบางที่แท้จริงของประชาชนและสังคมได้ ซึ่งหากพิจารณาจากวงจรการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัย แล้วอาจเปรียบเทียบได้ว่าเป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับมาตรการที่สามารถดำเนินการก่อนเกิดภัย คือ การป้องกัน (Prevention) การลดผลกระทบ (Mitigation) และ การเตรียมพร้อม (Preparedness) เป็นสำคัญอย่างไรก็ดี การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยก็ยังสามารถดำเนินการได้ในช่วงของการจัดการสาธารณภัย ในระยะของการเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉิน (Response) ด้วยการคำนึงถึงความเสี่ยงนั้น ๆ เช่น เมื่อเผชิญเหตุการณ์น้ำท่วม อาจให้ความสำคัญกับการเลือกพื้นที่ตั้งศูนย์บัญชาการ ให้ไม่อยู่ในพื้นที่ที่อาจถูกน้ำท่วมเช่นกันหรือไม่อยู่ในพื้นที่ที่อาจจะประสบภัยต่อเนื่องอื่นๆ เช่น ภัยดินโคลนถล่ม หรือ แม้แต่ในระยะการฟื้นฟู (Recovery) ก็สามารถสอดแทรกแนวคิดในการสร้างคืนใหม่ให้ดีกว่าเดิม (Build Back Better) เพื่อให้ความมั่นใจว่า การสร้างคืนใหม่ ไม่ทำให้ชุมชนหรือสังคมนั้นไปตกอยู่กับสภาพเหมือนเช่นตอนก่อนประสบภัย และเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม และไม่ให้ประสบกับผลกระทบจากภัยแบบซ้ำแล้วซ้ำอีกเหมือนที่เคยเป็นมา (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2559)

3.2 การจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2553) ได้ให้คำนิยาม ความหมาย และองค์ประกอบของการจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานไว้ดังนี้ บทเรียนจากภัยพิบัติมีแนวโน้มทวีความรุนแรง ซึ่งได้สร้างความเสียหายขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจำนวน 168 ประเทศได้ประชุมที่เมืองโกเบ (Kobe) จังหวัดเฮียวโกะ (Hyogo) ประเทศญี่ปุ่น ในเดือนมกราคม ปี พ.ศ.2548 ได้มีข้อสรุปหลักการจัดการภัยพิบัติสำคัญ ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ที่แต่ละประเทศควรดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้น
2. ต้องให้คนในชุมชนรู้ถึงความเสี่ยงภัยและวิธีจัดการกับความเสี่ยงนั้นๆ
3. สร้างความเข้าใจและการตระหนักถึงภัย มีมาตรการแก่สาธารณชน
4. มีการดำเนินการสร้างความพร้อมเพื่อลดความเสี่ยงภัย
5. เตรียมความพร้อมซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที

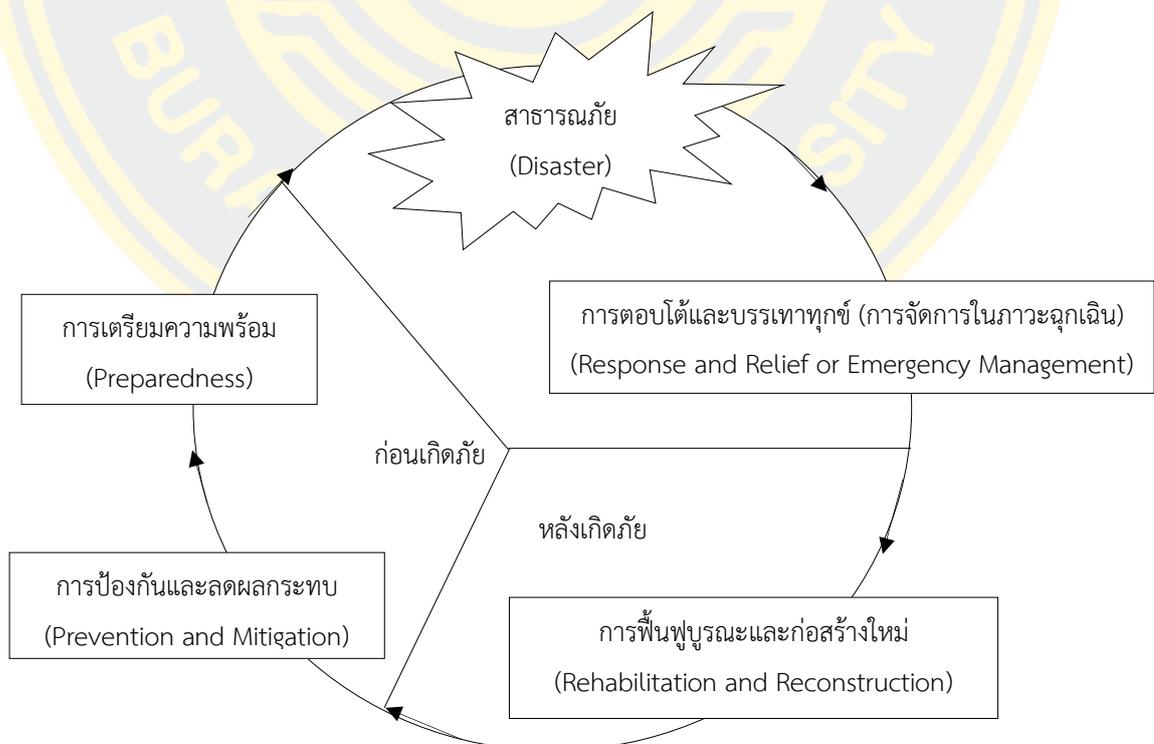
สาระของการประชุมในครั้งนั้น ส่งผลให้ทั่วโลกรวมถึงประเทศไทย เริ่มหันมาปรับแนวความคิดในการจัดการภัยพิบัติจากแนวคิดเดิม ที่เน้นการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) มาเป็นการจัดการภัยพิบัติโดยเน้นการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Management) เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม ซึ่งแนวคิดนี้เรียกกันโดยทั่วไปว่า “การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน” (Community Based Disaster Risk Management หรือ CBDRM) โดยมีรายละเอียดกล่าวคือ

การสร้างความตระหนักรู้ว่า “ชุมชนกำลังเผชิญกับภัยอะไรอยู่” เพื่อให้คนในชุมชนเข้าใจภัยพิบัติอย่างถ่องแท้และเข้าใจถึงสาเหตุและสามารถคาดคะเนถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเตรียมหาแนวทางในการป้องกันและลดความเสี่ยงจากผลกระทบ ทั้งนี้ผู้ที่จะต้องรู้ เข้าใจ และสามารถประเมินสถานการณ์ได้ดีที่สุด คือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ เพราะคนที่อยู่ในชุมชนเหล่านี้ เป็นผู้รู้จักสภาพพื้นที่ของตน และอาจมีประสบการณ์จากภัยอันตรายที่เกิดขึ้นแล้ว อีกทั้งยังจะเป็นบุคคลกลุ่มแรกที่จะต้องเผชิญกับภัยพิบัติในชุมชนครั้งต่อไป (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2553)

เมื่อคนในชุมชนตระหนักว่า ชุมชนกำลังเผชิญกับภัยอะไรอยู่ โดยการสำรวจข้อมูล ปฏิทินฤดูกาล และประวัติการเกิดภัยในพื้นที่หมู่บ้านชุมชนของตน แนวคิดการป้องกันภัยเชิงรุกที่สำคัญ คือ การจัดให้มีการประเมิน วิเคราะห์ความเสี่ยงภัย และการกำหนดมาตรการและวิธีการ

ควบคุม หรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงและการลดผลกระทบของความเสี่ยง หลังจากที่ได้มาตรการ วิธีการควบคุมหรือการลดความเสี่ยงภัยแล้ว ชุมชนจะต้องจัดให้มีการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ อำนวยการ และคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายเฝ้าระวังภัย ฝ่ายแจ้งเตือนภัย ฝ่ายอพยพ ฝ่ายค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย ฝ่ายปฐมพยาบาล และฝ่ายประสานงานกับองค์กรภายนอก เป็นต้น (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2553)

เมื่อชุมชนมีการประเมินความเสี่ยง กำหนดมาตรการ วิธีการควบคุมได้แล้ว ต้องยกระดับความสามารถให้ชุมชนสามารถดำเนินการ การบริหาร จัดการโดยชุมชนเป็นหลัก ในการจัดระบบสร้างกลไกให้มีการจัดทำแผนเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติสำหรับชุมชน ซึ่งประกอบด้วย แผนการแจ้งเตือนภัย แผนการอพยพประชาชน แผนการเผชิญเหตุด้านต่างๆ ไว้ พร้อมทั้งมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการเผชิญเหตุ เพื่อเป็นการป้องกันและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น และยังเป็น การส่งเสริมให้ชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนในพื้นที่มีองค์ความรู้ ความเข้าใจ สามารถพึ่งพาตัวเองทั้งนำไปสู่ความร่วมมือในการป้องกันการเกิดภัยพิบัติที่ประชาชนในพื้นที่สามารถควบคุมได้ในอนาคตต่อไป (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2553)

ภาพที่ 1 วัฏจักรการบริหารจัดการสาธารณภัย

ที่มา: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2559)

แนวคิดกรอบการดำเนินงานเซนได (Sendai framework)

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2559) ได้สรุปข้อมูลกรอบการดำเนินงานเซนได เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ไว้ดังนี้ กรอบการดำเนินงานเซนได คือ กรอบการดำเนินงานสำหรับการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติกว่า 187 ประเทศ ให้การรับรอง เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2558 ในการประชุมระดับโลกว่าด้วยการลดความเสี่ยง จากภัยพิบัติครั้งที่ 3 ณ เมืองเซนได ประเทศญี่ปุ่น โดยได้รับการจัดให้เป็นพิมพ์เขียวของโลกในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติมีระยะเวลาในการดำเนินงาน 15 ปีเป็นผลจากการทบทวนการดำเนินงานของประเทศสมาชิก ภายใต้กรอบการดำเนินงานเฮียวโกะ (Hyogo Framework for Action: HFA) ที่เคยใช้เป็นกรอบสากลในการดำเนินงานด้านภัยพิบัติในระหว่างปีพ.ศ. 2548 – 2558 ประกอบกับประสบการณ์และความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมทำให้ได้เนื้อหาที่เน้นแนวทางปฏิบัติที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น มุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติกล่าวคือ การป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่ลดความเสี่ยงที่มีอยู่เดิม เน้นมาตรการและวิธีการที่หลากหลายในการป้องกันและลดความล่อแหลม ความเปราะบาง และเพิ่มศักยภาพในการเตรียมความพร้อมในการเผชิญเหตุและการฟื้นฟูให้กลับคืนสภาพได้อย่างรวดเร็วและดีขึ้นกว่าเดิม โดยมีภารกิจสำคัญที่ควรปฏิบัติ (Priorities for action) พร้อมทั้งกำหนดแนวทางปฏิบัติที่สำคัญสำหรับประเทศและท้องถิ่น ดังนี้

1. เข้าใจความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Understanding disaster risk) อาทิเช่น

1.1 ส่งเสริมให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ จัดการข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง และมีการนำไปใช้ประโยชน์โดยคำนึงถึงความต้องการที่หลากหลายของผู้ใช้ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ด้านต่าง ๆ

1.2 กระตุ้นให้มีการตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานเพื่อการอ้างอิงให้มีมาตรฐาน เพื่อนำไปใช้ประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ความเปราะบาง ศักยภาพ ความล่อแหลม

1.3 พัฒนาข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและเผยแพร่เป็นระยะ ๆ มีสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติการภายใต้ความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

1.4 ประเมินความสูญเสียจากภัยพิบัติ บันทึกลง และเผยแพร่ให้สาธารณชนเข้าใจเกี่ยวกับความสูญเสียที่เป็นไปได้รวมถึงการทำความเข้าใจถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ การศึกษา สิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม

1.5 เผยแพร่สารสนเทศเกี่ยวกับความล่อแหลมต่อการเกิดภัยที่ไม่ใช่ประเด็นอ่อนไหว ความเปราะบาง ความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พร้อมทั้ง ส่งเสริมให้มีข้อมูลที่นำเชื่อถือและเป็นปัจจุบัน (Real time) ที่สามารถเข้าถึงได้ และให้มีการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศเกี่ยวกับพื้นที่นั้น ๆ

1.6 การสร้างองค์ความรู้ระหว่างข้าราชการในทุกกระดับ ภาคประชาชน ชุมชน และอาสาสมัคร ตลอดจนภาคเอกชน เพื่อร่วมแบ่งปันประสบการณ์ รวมไปถึงการส่งเสริมการปรึกษาหารือและประสานงานระหว่างชุมชน ผู้เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ และผู้กำหนดนโยบาย เพื่อให้กระบวนการตัดสินใจในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 การนำองค์ความรู้และวิถีปฏิบัติของชาวบ้านพื้นเมืองและแนวทางของท้องถิ่น มาปรับใช้โดยเชื่อมโยงกับหลักการทางวิทยาศาสตร์ และส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้องค์ความรู้เดิมที่มีอยู่และเพื่อพัฒนาและปรับใช้วิธีการและโมเดลใหม่ ๆ ในการประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2559)

2. เสริมสร้างศักยภาพในการบริหารและจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Strengthening disaster risk governance to manage disaster risk)

2.1 ให้ความสำคัญในการจัดให้ประเด็นการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานทุกภาคส่วน ทบทวนและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ภายใต้กรอบของกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อเป็นแนวทางให้ภาครัฐและภาคเอกชน

2.2 มีแผนงานและยุทธศาสตร์ในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน โดยระบุเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกรอบเวลา โดยมีจุดประสงค์เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย และลดจำนวนครั้งที่เกิดภัยให้น้อยลง รวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพของประชาชน และสิ่งแวดล้อมให้มีความสามารถในการฟื้นตัวโดยเร็ว

2.3 ประเมินความสามารถในการบริหารจัดการความเสี่ยงทั้งในทางเทคนิค การเงิน และการบริหารจัดการในสถานการณ์ความเสี่ยงทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ พร้อมทั้งสร้างกลไกและแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนนำกฎและระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัยที่มีอยู่ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง รวมไปถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการวางผังเมือง โดยให้มีการปรับปรุงให้ทันสมัยและสามารถรองรับความเสี่ยงจากภัยพิบัติรูปแบบใหม่ ๆ อยู่เสมอ

2.4 กำหนดบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจนให้ผู้แทนชุมชนในการบริหารจัดการความเสี่ยง อาทิ กระบวนการและขั้นตอนการตัดสินใจ กรอบข้อกำหนดของกฎหมาย และมีการรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนระหว่างการพัฒนาและระเบียบที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินงาน รวมไปถึง จัดตั้งและสนับสนุนให้เกิดเวทีการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและข้อพิจารณาในประเด็นการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

2.5 ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยออกเป็นกฎหมายหรือระเบียบ และกระบวนการทางงบประมาณ เพื่อให้องค์กรเหล่านี้สามารถทำงานประสานกับภาคประชาสังคม ชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นรวมถึงผู้อพยพ มีความคล่องตัวในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติในแต่ละท้องถิ่นได้ และกระตุ้นให้สภาระดับต่าง ๆ เล็งเห็นถึงความสำคัญ และพัฒนากระบวนการนิติบัญญัติและการพิจารณางบประมาณให้สอดคล้องกับการดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2559)

3. ลงทุนในด้านการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเพื่อให้พร้อมรับมือและฟื้นคืนกลับได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (Investing in disaster risk reduction for resilience)

3.1 จัดให้มีทรัพยากรที่จำเป็นในทุกระดับ ซึ่งรวมถึงการเงินการคลังและการขนส่งอย่างเพียงพอในการพัฒนาการยุทธศาสตร์ นโยบาย แผน กฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ และการดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ อีกทั้งส่งเสริมให้มีกลไกการถ่ายโอนความเสี่ยงและการประกันความเสียหายจากภัยพิบัติรวมถึงการกู้คืนและการปกป้องสถานะทางการเงิน การกระจายและการยอมรับความเสี่ยง สำหรับการลงทุนของภาครัฐและภาคเอกชน

3.2 กระตุ้นให้มีการทบทวนกฎหมายควบคุมอาคารที่มีอยู่เดิมหรือพัฒนากฎระเบียบใหม่ที่ได้กับมาตรฐานให้ครอบคลุมไปถึงการฟื้นฟูบูรณะและการก่อสร้างใหม่ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้สามารถนำกฎระเบียบดังกล่าวไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะในการจัดหาที่อยู่อาศัยให้บุคคลชายขอบ และเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินการสำรวจและบังคับใช้กฎระเบียบเหล่านี้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมเพื่อทำให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานที่มีความคงทนต่อภัยพิบัติต่าง ๆ ได้

3.3 ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือด้านการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยกำหนดมาตรการและเครื่องมือด้านการเงินและงบประมาณอย่างเหมาะสม อีกทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการระบบนิเวศและการบูรณาการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

3.4 เพิ่มความสามารถในการปกป้องชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงปศุสัตว์ สัตว์ใช้แรงงาน เครื่องมือ และเมล็ดพันธุ์พืช เพื่อนำไปสู่การเพิ่มความสามารถในการฟื้นฟูกิจกรรมทางธุรกิจวิถีชีวิต และทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับกระบวนการผลิตสินค้าและบริการด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีการออกแบบธุรกิจโดยตระหนักถึงการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติและส่งเสริมให้มีการนำไปปฏิบัติ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2559)

4. พัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการฟื้นฟูสภาพและซ่อมสร้างให้ดีกว่าเดิมในช่วงของการบูรณะฟื้นฟูภายหลังเกิดภัยพิบัติ (Enhancing disaster preparedness for effective response and to “Build Back Better” in recovery, rehabilitation and reconstruction)

4.1 เตรียมความพร้อมเผชิญเหตุกำหนดนโยบายและแผนรองรับสถานการณ์ที่กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงจัดให้มีระบบพยากรณ์ภัยพิบัติและมีการแจ้งเตือนล่วงหน้าโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีกลไกการสื่อสารเมื่อเกิดความเสี่ยงและสถานการณ์ฉุกเฉิน มีระบบเทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อติดตามสถานการณ์โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม

4.2 ส่งเสริมให้มีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทั้งที่มีอยู่เดิมและการก่อสร้างใหม่ โดยให้รวมถึงการขนส่งทางน้ำ โครงสร้างโทรคมนาคม สถานศึกษา โรงพยาบาล และสถานบริการด้านสาธารณสุข เพื่อให้โครงสร้างเหล่านี้มีความมั่นคง ปลอดภัย และสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ภัยพิบัติ

4.3 ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติให้เป็นภารกิจที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ การฝึกซ้อมการรับมือและการฟื้นฟูกลับสู่สภาพเดิม รวมถึงการซ้อมอพยพ การฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบต่าง ๆ ที่ใช้ในพื้นที่ให้มีความพร้อมรับสถานการณ์ภัยพิบัติได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและอาสาสมัครเพื่อรองรับสถานการณ์ภัยพิบัติ และเพิ่มศักยภาพทั้งทางด้านเทคนิคและการขนส่งเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้ทันทั่วทั้ง

4.4 เสริมสร้างศักยภาพให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในท้องถิ่นสามารถอพยพประชาชนออกจากพื้นที่เสี่ยงภัยได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกกระดับ ทั้งจากชุมชนและธุรกิจที่ได้รับผลกระทบ เพื่อร่วมกันดำเนินการฟื้นฟูและซ่อมสร้างภายหลังภัยพิบัติซึ่งอาจต้องใช้เงินงบประมาณจำนวนมาก และจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานระดับประเทศ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2559)

หลักการดำเนินงาน (Guiding Principles)

1. รัฐมีความรับผิดชอบพื้นฐานในการปกป้องและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติผ่านความร่วมมือในระดับต่าง ๆ
2. การแบ่งความรับผิดชอบระหว่างรัฐบาลกลาง หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ระดับประเทศ ภาคส่วนต่าง ๆ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม
3. การปกป้องบุคคลและทรัพย์สิน และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา พร้อมทั้งสนับสนุนการมีบทบาทจากทุกภาคส่วน

4. ให้นำหน่วยงานภาครัฐทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น

5. ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการรับผิดชอบทรัพยากร การสร้างแรงจูงใจ และการตัดสินใจ

6. การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมบนฐานข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงและภัยต่าง ๆ ที่เป็นไปได้

7. ความสอดคล้องระหว่างการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ การพัฒนาอย่างยั่งยืน การกำหนดนโยบาย แผนงานการปฏิบัติ และกลไกในภาคส่วนต่าง ๆ

8. ให้ความสำคัญกับภัยพิบัติที่อาจมีลักษณะเฉพาะในแต่ละท้องถิ่นในการกำหนดมาตรการเพื่อลดความเสี่ยง

9. ลงทุนเพื่อจัดการปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรับมือสถานการณ์ภัยพิบัติและรองรับการฟื้นฟูภายหลังเกิดเหตุ

10. กำหนดให้การ “สร้าง ฟื้นฟูสภาพ เพื่อสิ่งที่ดีกว่า” (Build Back Better) เป็นหลักในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

11. แสวงหาพันธมิตรและสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง

12. การส่งเสริมการเป็นพันธมิตรระหว่างกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายของแต่ละประเทศ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2559)

สรุปได้ว่า กรอบการดำเนินงานเช่นใดเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 – 2573 เป็นกรอบความตกลงร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติที่ทำการรับรองเพื่อบูรณาการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและลดการสูญเสีย ในชีวิต วิถีชีวิต และสุขภาพ ตลอดจนความสูญเสียต่อสินทรัพย์ทางเศรษฐกิจ กายภาพ สังคม และสภาพแวดล้อม ของบุคคล ธุรกิจ ชุมชน และประเทศอย่างเป็นรูปธรรม และเป้าหมายการป้องกัน ไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่ และลดความเสี่ยงที่มีอยู่เดิม ด้วยมาตรการทางเศรษฐกิจ โครงสร้าง กฎหมาย สุขภาพ วัฒนธรรม การศึกษา สภาพแวดล้อม เทคโนโลยีการเมือง รวมถึงมาตรการเชิงสถาบันที่มีการบูรณาการและลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อป้องกัน และทำให้ความล่อแหลมและเปราะบางต่อภัยพิบัติลดน้อยลง ตลอดจนช่วยให้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญเหตุและฟื้นฟูที่ดียิ่งขึ้น อันนำไปสู่ความสามารถที่จะรับมือและฟื้นคืนกลับได้ ในระยะเวลาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับตัวชี้วัดระดับโลก กล่าวคือ

1. อัตราการเสียชีวิตจากภัยพิบัติของโลกลดลง
  2. จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติของโลกลดลง
  3. ความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เกิดจากภัยพิบัติโดยตรงลดลงเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของโลก
  4. สาธารณูปโภคที่สำคัญ และบริการสาธารณะพื้นฐาน ได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติลดลง จากการพัฒนาความพร้อมในการรับมือและฟื้นกลับได้อย่างรวดเร็วเมื่อเกิดภัยพิบัติ
  5. จำนวนประเทศที่มียุทธศาสตร์ลดความเสี่ยงภัยพิบัติในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพิ่มขึ้น
  6. มีการยกระดับการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศแก่ประเทศกำลังพัฒนา ด้วยการให้การสนับสนุนการดำเนินการตามกรอบนี้ในระดับชาติที่เพียงพอและยั่งยืน
  7. ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าและข้อมูลความเสี่ยงภัยพิบัติเพิ่มมากขึ้น (กรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ.2558-2573.กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564.)
- ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจ จากประชาชนในพื้นที่และขยายครอบคลุมไปในระดับประเทศ ที่จะร่วมกันตระหนักถึงความสำคัญของการเกิดภัยพิบัติ ที่จะนำมาซึ่งความสูญเสียในด้านต่าง ๆ ที่ยากต่อการฟื้นฟู แต่หากเรามีความพร้อมในการรับมือและเฝ้าระวังการเกิดภัยพิบัติ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นที่มี ความยุ่งยาก ความวุ่นวาย ความโกลาหล ความเสียหายต่าง ๆ ที่รุนแรง ก็จะมีเหตุเบาบางลงได้อย่างเห็นได้ชัด และสามารถที่จะกลับมาใช้ชีวิตตามปกติได้อย่างรวดเร็ว (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

นโยบาย แผนงาน ด้านการจัดการภัยพิบัติของประเทศ

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 มาตรา11กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ มีหน้าที่จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ การศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติและประสานการปฏิบัติการสนับสนุนและช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและการสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัยผู้ได้รับภัยอันตรายหรือผู้ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัยการแนะนำ ให้คำปรึกษาและอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ ประกอบกับกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมป้องกันและ

บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2557 เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนภารกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินงานและการพัฒนางานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน แผนยุทธศาสตร์จึงเป็นการมุ่งเน้นให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นองค์กรชั้นนำ ในระดับสากลด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เพื่อประเทศไทยปลอดภัยอย่างยั่งยืน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2560)

นโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศไทยมีเป้าหมายสูงสุด คือ “การรู้รับ - ปรับตัว - ฟื้นเร็วทั่ว - อย่างยั่งยืน (Resilience)” โดยนำกรอบนโยบาย ยุทธศาสตร์ กรอบแนวคิดทั้งในและต่างประเทศ แนวโน้มสถานการณ์ภัยของโลกและประเทศไทยที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งบทเรียนการจัดการสาธารณภัย ที่ผ่านมา เพื่อทบทวน ปรับปรุง และจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติพ.ศ. 2564 - 2570 ให้เป็นไปตามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศโดยเมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติแผน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติฉบับดังกล่าวแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนและใช้เป็นแผนแม่บท (Master plan) ในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 – 2570 ได้กำหนด นโยบาย วัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแผนยุทธศาสตร์ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระยะ พ.ศ. 2564 – 2570 ไว้ดังนี้ (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 – 2570 ,กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย)

นโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2565

1. มุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยด้วยการสร้างความตระหนักรู้ให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยเข้าใจความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อนำไปประเมินความเสี่ยงและการใช้ข้อมูลความเสี่ยงประกอบการวางแผน การลงทุน และการตัดสินใจอย่างรู้เท่าทันภัย

2. เสริมสร้างความเข้มแข็งการบูรณาการกับทุกภาคส่วนให้ยกระดับมาตรฐานระบบการจัดการ ในภาวะฉุกเฉินของประเทศให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการสาธารณภัยทุกระดับ พร้อมทั้ง การบรรเทาทุกข์และช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ทั่วถึง และทันต่อเหตุการณ์

3. สร้างระบบการฟื้นฟูอย่างยั่งยืนโดยจัดให้มีการซ่อมสร้างและฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาวะปกติโดยเร็วหรือให้ดีกว่า และปลอดภัยกว่าเดิม เพื่อลดความเสี่ยงเดิมและป้องกันความเสี่ยงใหม่

4. สร้างการเป็นหุ้นส่วนในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ให้ครอบคลุมทุกมิติ

5. เสริมสร้างการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี และภูมิปัญญา โดยการยกระดับศักยภาพการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

วัตถุประสงค์ของแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

1. เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการปฏิบัติ (Concept of operations) ให้แก่หน่วยงานทุกภาคส่วนได้แก่ องค์กรภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับประเทศ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างบูรณาการ เป็นระบบ และมีทิศทางเดียวกัน

2. เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติและทิศทางการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยซึ่งเป็นที่ยอมรับมาประยุกต์ใช้ในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย และสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดทำแผนทุกระดับ เพื่อให้การจัดการมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดผลสัมฤทธิ์ เช่น แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด/กรุงเทพมหานคร แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แผนปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านต่าง ๆ เป็นต้น

3. เพื่อพัฒนาขีดความสามารถการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ประกอบด้วย การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster risk reduction) การจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency management) และการฟื้นฟูให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม (Build back better and safer) ตั้งแต่ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ถึงระดับประเทศ และระดับนานาชาติเพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุด คือ “การรู้รับ - ปรับตัว - ฟื้นเร็วทั่ว - อย่างยั่งยืน (Resilience)” (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

วิสัยทัศน์

สังคมไทยสามารถลดความเสี่ยงเดิม ป้องกันความเสี่ยงใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคงอย่างปลอดภัยและยั่งยืน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

พันธกิจ

1. มุ่งสร้างความตระหนักรู้ เข้าใจความเสี่ยงจากสาธารณภัย และจัดการความเสี่ยงได้อย่างปลอดภัย

2. ยกระดับระบบมาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉินอย่างบูรณาการ

3. เสริมสร้างประสิทธิภาพการฟื้นฟูสภาพ การซ่อมสร้างและฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว รวมทั้งพัฒนาให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม

4. สร้างการเป็นหุ้นส่วนโดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

5. เสริมสร้างให้มีการบูรณาการด้านข้อมูล องค์ความรู้ ภูมิปัญญา เทคโนโลยีการลงทุน บุคลากร และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

เป้าหมาย

1. การลดความเสี่ยงที่มีอยู่เดิมและป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่
2. ระบบการจัดการในภาวะฉุกเฉินที่มีมาตรฐาน ยืดหยุ่น และมีเอกภาพอย่างบูรณาการ
3. ระบบการฟื้นฟูอย่างยั่งยืนในทุกระดับให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม
4. การเป็นหุ้นส่วนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง

5. การประยุกต์ใช้งานวิจัย นวัตกรรม เทคโนโลยี และภูมิปัญญา เพื่อให้ทุกภาคส่วนรู้เท่าทันการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย
การลดความสูญเสียชีวิตและความเสียหาย	<ol style="list-style-type: none"> 1. อัตราการเสียชีวิตจากสาธารณภัยต่อประชากร 100,000 คน 2. จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากสาธารณภัยต่อประชากร 100,000 คน 3. ความสูญเสียชีวิตทางเศรษฐกิจที่เกิดจากสาธารณภัยโดยตรงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ 4. ความเสียหายจากสาธารณภัยที่มีต่อโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ และการหยุดชะงักของบริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน รวมถึงสถานพยาบาลและสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับมือ
การเพิ่มศักยภาพในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ประกอบด้วยประเด็น การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย 2. ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยอย่างยั่งยืน 3. ชีตความสามารถระบบเตือนภัย โดยการจัดการเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ และประชาชนสามารถเข้าถึงการแจ้งเตือนภัยได้ตลอดเวลา

ที่มา: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ,2564

ยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ยุทธศาสตร์ของแผนฉบับนี้ เป็นการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ เป้าหมาย ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนยกระดับการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยไปสู่ มาตรฐานตามหลักสากลเพื่อสร้างการรู้เท่าทันภัยและภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วน ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ,2564)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในแต่ละประเทศไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุ เป้าหมายได้โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง จึงจำเป็นต้องมีการกำหนด แนวทางให้ดำเนินการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกันทุกภาคส่วนของประเทศ ทั้งนี้ ได้มีการ จัดทำกรอบการดำเนินงานทั้งในระดับสากลและระดับภูมิภาคเพื่อเป็นแนวทาง ในการลดความเสี่ยง จากสาธารณภัยให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และได้มีการยอมรับแนวคิดในการปฏิบัติการเพื่อ ลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction: DRR) (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณ ภัย ,2564)

เป้าประสงค์

1. เพื่อจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น โดยการลดความเปราะบาง และความล่อแหลม พร้อมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการเตรียมพร้อมรับมือกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้น
2. เพื่อให้ทุกภาคส่วนดำเนินมาตรการลดความเสี่ยงที่มีอยู่เดิมและป้องกันไม่ให้เกิด ความเสี่ยงใหม่

กลยุทธ์การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาและส่งเสริมให้มีความเข้าใจความเสี่ยงจากสาธารณภัยทุกระดับ (ระดับชาติ จังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

การประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นวิธีการระบุลักษณะความรุนแรงและโอกาส ในการเกิดผลกระทบทางลบจากภัย ด้วยการวิเคราะห์ภัยที่อาจเกิดขึ้น ความล่อแหลมในพื้นที่ และ ประเมิน สภาพความเปราะบางที่อาจก่อให้เกิดอันตรายทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อนำไปเป็นข้อมูล สำคัญ ในการวางแผนการพัฒนาและตัดสินใจเชิงนโยบายตั้งแต่ระดับชาติ จนถึงระดับพื้นที่ ตลอดจน พัฒนาศักยภาพให้ทุกภาคส่วนมีความรู้และความเข้าใจความเสี่ยงจาก สาธารณภัย โดยให้นำคู่มือ ประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย และสื่อการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ให้เป็นไปตามบริบทของพื้นที่

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงที่มีอยู่เดิมและป้องกันไม่ให้เกิด ความเสี่ยงใหม่ด้วยมาตรการและวิธีการที่หลากหลายในการป้องกันและลดความล่อแหลม

เปราะบาง และเพิ่มศักยภาพในการเตรียมความพร้อมในการเผชิญเหตุ รวมทั้งฟื้นฟูให้กลับคืนสภาพได้อย่างรวดเร็วและดีขึ้นกว่าเดิม

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนและทุกระดับสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการลดความเสี่ยง จากสาธารณภัย

การสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นการมุ่งเน้นบทบาทการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้วยการกำหนดบทบาทของแต่ละภาคส่วนให้มีความชัดเจน เพื่อสร้างการรับรู้บทบาท ภารกิจ และความรู้สึกร่วมกันในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้ “ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา” ตามวงจรการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ซึ่งเป็นแนวทางในการนำเรื่องของการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเข้าสู่กระแสหลักในการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ (Mainstreaming disaster risk reduction into development) (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการ

การจัดการในภาวะฉุกเฉิน เป็นการปฏิบัติการเผชิญเหตุเพื่อบรรเทาความรุนแรงของสาธารณภัย รวมทั้งการรักษาขวัญ สร้างความมั่นใจ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่และประชาชน โดยให้ยึดถือว่าการรักษาชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนเป็นเรื่องเร่งด่วนลำดับแรกที่จะต้องเร่งเข้าระงับเหตุ และให้ความช่วยเหลือ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

เป้าประสงค์

1. เพื่อยกระดับมาตรฐานระบบการจัดการในภาวะฉุกเฉินให้เป็นไปอย่างมีมาตรฐาน เอกภาพและยืดหยุ่น โดยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. เพื่อให้ผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์อย่างรวดเร็ว ทันท่วงที และทันต่อเหตุการณ์
3. เพื่อลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสาธารณภัยให้น้อยที่สุด

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนามาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉินอย่างมีเอกภาพ

ระดับของสถานการณ์ของสาธารณภัย สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการแจ้งเตือนภัย และเพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้ตามภารกิจ/หน้าที่ของหน่วยงานในการจัดการสาธารณภัย โดยกำหนดความหมายของสีตามสถานการณ์ของสาธารณภัยไว้ 5 ระดับ ดังนี้

สีแดง หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะอันตรายสูงสุด ให้อาศัยอยู่แต่ในสถานที่ปลอดภัยหรือต้องอพยพไปยังสถานที่ปลอดภัย และปฏิบัติตามข้อสั่งการ

สีส้ม หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายสูง เจ้าหน้าที่กำลังควบคุมสถานการณ์ ให้อพยพไปยังสถานที่ปลอดภัย และปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด

สีเหลือง สถานการณ์อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตราย มีแนวโน้มที่สถานการณ์จะรุนแรงมากขึ้น ให้จัดเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ และปฏิบัติตามคำแนะนำ

สีน้ำเงิน หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะเฝ้าระวัง ให้ติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างใกล้ชิด

สีเขียว หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะปกติ ให้ติดตามข้อมูลข่าวสารเป็นประจำ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบและเครื่องมือสนับสนุนการเผชิญเหตุ เป็นแนวทางปฏิบัติในการสื่อสารและโทรคมนาคม การติดต่อสื่อสารเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการในภาวะฉุกเฉิน เนื่องจากต้องมีการประสานการปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information) ข่าวสาร (Intelligence) เพื่อแจ้งเตือนภัยแก่ประชาชน ประสานงาน ควบคุม สั่งการ และรายงานผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการร้องขอการสนับสนุนระหว่างหน่วยเผชิญเหตุด้วยกันกับหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุนการเผชิญเหตุในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ตารางที่ 2 หมายเลขช่องทางติดต่อหน่วยงานที่ให้บริการเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย

หมายเลข	หน่วยงาน	การให้บริการ
191	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	ศูนย์รับแจ้งเหตุฉุกเฉิน
192/1784	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	รับแจ้งเหตุ และข้อมูลเตือนภัย ช่วยเหลือประชาชน และประสานงานด้านสาธารณภัย
199	กรุงเทพมหานคร	รับแจ้งเหตุเพลิงไหม้/เกิดสาธารณภัย
1669	สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ	รับแจ้งเหตุฉุกเฉินทางการแพทย์และการสาธารณสุข

ที่มา: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ,2564

ทั้งนี้แนวทางปฏิบัติในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในภาวะฉุกเฉิน เป็นการจักระบบข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือคาดว่าจะเกิดขึ้นให้ทุกภาคส่วนรับรู้และเข้าใจในสถานการณ์ (Situation awareness) เพื่อเป็นการสื่อสารความเสี่ยงด้วยช่องทางการสื่อสารต่างๆในทุกระยะการจัดการสาธารณภัย เช่น วิทยุ โทรศัพท์ หอกระจายข่าว สื่อสังคมออนไลน์ หรือช่องทางอื่น ๆ เพื่อให้ทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว ทันท่วงทีเหตุการณ์และเป็นปัจจุบัน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

แนวทางปฏิบัติในการประเมินความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือ (Damage and Need Assessment: DANA) ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แต่ละระดับ ประเมินสถานการณ์ความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือภายในพื้นที่ประสบภัยตามหลักการด้านมนุษยธรรมในเบื้องต้น (Early Recovery) และการปฏิบัติในการรายงานข้อมูล การรายงานข้อมูลข่าวสารกรณีเกิดสาธารณภัย ให้ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ทั้งด้านสถานการณ์สาธารณภัย ด้านการปฏิบัติการระงับบรรเทาสาธารณภัย ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ความชัดเจน ครบถ้วน รวดเร็ว และสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บัญชาการเหตุการณ์ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน

หลังจากการจัดการในภาวะฉุกเฉินจากสาธารณภัยก็จะเข้าสู่ระยะฟื้นฟูโดยใช้กระบวนการฟื้นฟูสภาพ (Rehabilitation) และซ่อมสร้าง (Reconstruction) ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อปรับสภาพระบบสาธารณูปโภค การดำรงชีวิต และสภาวะวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่ประสบภัย ให้กลับสู่สภาวะปกติหรือพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมตามความเหมาะสม (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

เป้าประสงค์

1. เพื่อฟื้นฟูให้ผู้ประสบภัยได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว ทันท่วงที ต่อเนื่อง เป็นธรรม สอดรับกับความจำเป็นในการให้ความช่วยเหลือ และสามารถกลับไปดำรงชีวิตได้ตามปกติ
2. เพื่อให้พื้นที่ประสบภัยได้รับการฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาวะปกติหรือให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาระบบการประเมินความต้องการหลังเกิดสาธารณภัย (Post - Disaster Needs Assessment: PDNA) เป็นเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูลในรายละเอียดของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์ ประมวลผล และวางแผนในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อฟื้นฟูอย่างยั่งยืนตามความจำเป็น โดยใช้ข้อมูลความเสียหาย ความสูญเสีย ผลกระทบ และความ ต้องการในการฟื้นฟู โดยการจัดทำข้อมูลฐาน (Baseline Data & Information) เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการประมาณการมูลค่าความเสียหาย ความสูญเสีย และผลกระทบอื่น ๆ มีการประเมินความเสียหายและความสูญเสีย (Damage and Loss Assessment: DALA) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากสาธารณภัยในทันที (Disaster effects) อีกทั้งประเมินผลกระทบที่ตามมา (Impacts) ทางด้านเศรษฐกิจมหภาค สังคม มิติชายหญิง การกำกับดูแลของภาครัฐ สิ่งแวดล้อม และการลด ความเสี่ยงจากสาธารณภัย ตลอดจนประเมินความต้องการในการฟื้นฟู (Needs assessment) เพื่อใช้

สำหรับพิจารณาความต้องการด้านการฟื้นฟูของแต่ละภาคส่วน (Recovery needs) ทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงความต้องการของประชาชนและชุมชน

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการด้านการฟื้นฟู การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการด้านการฟื้นฟู โดยนำผลการประเมินมาใช้เพื่อให้ผู้ประสบภัยในพื้นที่ สามารถดำรงชีวิตใหม่ เกิดการฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีการปฏิบัติฟื้นฟูสุขภาพของผู้ประสบภัย ได้แก่ การฟื้นฟูสภาพทางกายของผู้ประสบภัย (การตรวจรักษา ป้องกัน ควบคุมโรค และการฟื้นฟูความแข็งแรงทางร่างกาย) และการฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบภัย รวมถึงการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ได้แก่ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และคำปรึกษาต่าง ๆ การรับแจ้งเหตุและประสานการช่วยเหลือ อีกทั้งการฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจได้แก่ การให้ความช่วยเหลือทางการเงินที่จำเป็น การกำหนดแนวทางปฏิบัติด้านการเงินการคลังที่เหมาะสมเพื่อเป็นการเปิดโอกาส ให้ผู้ประสบภัยสามารถกลับมามีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

กลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างแนวทางการฟื้นฟูให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม (Build Back Better and Safer) เป็นการนำมาตรการด้านการฟื้นฟูฟื้นฟูสภาพ และซ่อมสร้าง มาใช้เพื่อวางแผนในการลดความเสี่ยงที่มีอยู่เดิมและป้องกันไม่ให้ความเสี่ยงใหม่เกิดขึ้น และการปรับวิถีชีวิตที่ไม่คุ้นเคยให้ เป็นสิ่งปกติใหม่ (New Normal) รวมถึงการนำผลการศึกษา วิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้ สนับสนุนในการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางการปฏิบัติในการวางแผนและสนับสนุนการฟื้นฟู 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาศักยภาพชุมชน ด้านการบริการสุขภาพและการบริการสังคม ด้านการฟื้นฟูที่อยู่อาศัย ด้านการฟื้นฟูระบบโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม และด้านการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ประเทศไทยจำเป็นต้องสร้างความเป็นหุ้นส่วนการจัดการสาธารณภัยและประสานความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมในทุก ๆ ระดับร่วมกับประเทศต่าง ๆ และหน่วยงานภาคีเครือข่ายในระดับสากล โดยการนำแนวคิดกรอบการพัฒนาระดับโลกที่เกี่ยวข้อง เช่น การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

เป้าประสงค์

1. เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีความตระหนัก และเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนในการจัดการความเสี่ยงจาก สาธารณภัยอย่างยั่งยืน
2. เพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยในระดับชาติและนานาชาติ

3. เพื่อยกระดับการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมอย่างมีเอกภาพ
กลยุทธการส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย
กลยุทธที่ 1 เสริมสร้างการเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยระหว่างประเทศ

การเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยแบบทวิภาคี เป็นความร่วมมือระหว่างประเทศ ในลักษณะของความร่วมมือระหว่างรัฐต่อรัฐ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนและร่วมมือกับประเทศหุ้นส่วนในการจัดการสาธารณภัย อีกทั้งการเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยแบบพหุภาคี เป็นความร่วมมือตั้งแต่สองประเทศขึ้นไป ทั้งในระดับกรอบโลก กรอบภูมิภาค และกรอบอนุภูมิภาค

กลยุทธที่ 2 พัฒนาระบบการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมที่มีเอกภาพ
จัดทำมาตรฐาน แผนปฏิบัติการ คู่มือ และขั้นตอนการรับความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมจากต่างประเทศเมื่อเกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานและการปฏิบัติของหน่วยงานฝ่ายไทยที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่จะให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเมื่อมีการร้องขอ

กลยุทธที่ 3 ยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรม
การยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรมในภาวะฉุกเฉินให้มีเอกภาพ มาตรฐาน และมีความสอดคล้องกับหลักการสากลว่าด้วยการพัฒนาระบบการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ณ จุดเดียว (National Single Window: NSW)

กลยุทธที่ 4 ส่งเสริมความเป็นประเทศที่มีบทบาทนำด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

1. พัฒนามาตรฐานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมตามหลักองค์การสหประชาชาติกลุ่มงานด้านมนุษยธรรม (Cluster Approach) โดยให้คณะอนุกรรมการความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านการจัดการสาธารณภัยร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงาน และภาคเอกชน พัฒนามาตรฐานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม รวมทั้งพัฒนาศักยภาพชุดค้นหาและกู้ภัยในเขตเมืองทั้งภายในและระหว่างประเทศ (Urban Search and Rescue: USAR) ที่มีสมรรถนะสูงตามมาตรฐาน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการและสร้างนวัตกรรมด้านสาธารณภัย

เป็นการปรับปรุงกระบวนการทำงานที่มีอยู่เดิมให้มีคุณภาพ รวมถึงการใช้นวัตกรรมจากองค์ความรู้ เทคโนโลยี เพื่อให้การจัดการสาธารณภัยของประเทศเกิดประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนานวัตกรรมอย่างยั่งยืน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

เป้าประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศโดยนำระบบอัจฉริยะในการสร้าง ระบบบริหารจัดการ การวิจัย นวัตกรรม เทคโนโลยีและภูมิปัญญา
2. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้วยความรู้เท่าทันภัยให้กับประชาชนทุกช่วงวัยอย่างเสมอภาค และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน (Stakeholder)

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาระบบสารสนเทศด้านสาธารณภัย

แนวทางปฏิบัติในการจัดทำแพลตฟอร์ม (Platform) สารสนเทศด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จัดทำ ควบคุม กำกับ ดูแล แพลตฟอร์มดังกล่าว และเป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดทำมาตรฐานชุดข้อมูลสาธารณภัย โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำ พัฒนา ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานให้มีรูปแบบเป็นมาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

แนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมให้มีการวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อนำผลงานการวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในงานด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ได้แก่ การจัดตั้ง ศูนย์วิจัยด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ การทำบันทึกข้อตกลงกับ สถาบันการศึกษา องค์กรวิชาการ เพื่อให้เกิดการสร้างและการใช้นวัตกรรม ตลอดจนผสมผสาน ต่อยอดภูมิปัญญา และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการวางแผนป้องกันและลดผลกระทบได้อย่างเหมาะสม

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาการสื่อสารความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางปฏิบัติในการพัฒนาและสร้างรูปแบบการสื่อสารความเสี่ยงจากสาธารณภัยสู่สาธารณะ โดยประชาชนทุกกลุ่ม รวมทั้งกลุ่มเปราะบาง และนักท่องเที่ยว รับรู้และเข้าใจในรูปแบบง่ายและสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนการเตรียมความพร้อมรับมือจากสาธารณภัยที่อาจเกิดขึ้น และปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้องระหว่างเกิดสาธารณภัย โดยพัฒนารูปแบบ สื่อประชาสัมพันธ์ ที่มีความรวดเร็ว ครอบคลุมทันต่อสถานการณ์

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการลงทุนด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยแบบมีส่วนร่วมจากภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ในระดับชาติ จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมีการลงทุนแบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยการนำผลงานวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยีด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยมาเป็นข้อมูลพิจารณาประกอบการลงทุนด้านต่างๆ เช่น ภาครัฐโดยการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบำรุงรักษาหรือบูรณะโครงสร้างพื้นฐานเดิมและก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานใหม่ด้วยนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

กลยุทธ์ที่ 5 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

1. การสร้างจิตสำนึกการทำงานร่วมกันและการแสวงหาผู้ร่วมดำเนินการ โดยการเสริมสร้าง องค์ความรู้ด้านการจัดการสาธารณภัย โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่ผู้นำชุมชนรวมถึงคนในชุมชน เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงสภาพความเสี่ยงในพื้นที่และเข้ามามีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนทุกขั้นตอนของการจัดการสาธารณภัย และการพัฒนาศักยภาพชุมชนหรือเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย นำไปสู่ชุมชน/เมืองแห่งที่ปลอดภัยโดยปรับใช้และพัฒนาระบบอัจฉริยะ (Smart Community/City) (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย , 2564)

บทบาทหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการภัยพิบัติ

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการสาธารณภัย จึงได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ขึ้นเพื่อให้เป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการสาธารณภัยในปัจจุบัน และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 เป็นต้น โดยมีสาระสำคัญดังนี้

มาตรา 6 กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เรียกชื่อย่อว่า กปภ.ช. ทำหน้าที่กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีและปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติฯ หรือกฎหมายอื่นหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กำหนดให้มีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการภัยพิบัติ

มาตรา 11 กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางของรัฐ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเสนอ กปภ.ช. เพื่อขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี
2. จัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ

3. ปฏิบัติการประสานการปฏิบัติให้การสนับสนุน และช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และให้การสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย ผู้ได้รับอันตราย หรือผู้ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัย

4. แนะนำให้คำปรึกษา และอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน

5. ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยในแต่ละระดับ

6. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นหรือตามที่ ผู้บัญชาการ นายกรัฐมนตรี กปภ.ช. หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติตาม (1) แล้ว ให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามให้เป็นที่ไปตามแผนดังกล่าว ในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติตาม (1) ให้กรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท มาปรึกษาหารือและจัดทำ ทั้งนี้จะจัดให้หน่วยงานภาคเอกชนเสนอข้อมูลหรือความเห็นเพื่อ ประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนด้วยก็ได้ (พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550)

อำนาจหน้าที่การบังคับบัญชาควบคุมสถานการณ์ภัยพิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในแต่ละ ระดับความรุนแรง

ความรุนแรงระดับ 1 ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นทั่วไปหรือมีขนาดเล็ก ผู้อำนวยการท้องถิ่น ผู้อำนวยการอำเภอ สามารถควบคุมสถานการณ์และจัดการระงับภัยพิบัติได้โดยลำพัง

ความรุนแรงระดับ 2 ภัยพิบัติขนาดกลาง ผู้อำนวยการในระดับ 1 ไม่สามารถควบคุม สถานการณ์ได้ ผู้อำนวยการจังหวัดเข้าควบคุมสถานการณ์

ความรุนแรงระดับ 3 ภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง หรือภัยพิบัติที่ จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรืออุปกรณ์พิเศษ เป็นภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่เสียหายเป็นบริเวณ กว้างขวางหรือสถานการณ์ของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ หรืออุปกรณ์พิเศษต้อง ระดมความช่วยเหลือจากทุกส่วนราชการภาคเอกชนและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้อำนวยการจังหวัด ไม่สามารถควบคุมและระงับภัยพิบัติได้ ต้องอาศัยความร่วมมือ จากหน่วยงานภายนอกพื้นที่ ให้ผู้อำนวยการกลาง และ/หรือผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติหรือผู้ได้รับ มอบหมายเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์เข้าควบคุมสถานการณ์

ความรุนแรงระดับ 4 ภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง เป็นภัยพิบัติ ขนาดใหญ่มากเป็นพิเศษ ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่งต่อชีวิตทรัพย์สินและขวัญกำลังใจของ

ประชาชนทั้งประเทศ หรือเป็นสถานการณ์ฉุกเฉินผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ได้รับมอบหมาย) ไม่สามารถที่จะควบคุม สถานการณ์และระงับภัยพิบัติได้ นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายจะ เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์เข้าควบคุมสถานการณ์ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ,2564)

หลักการปฏิบัติและแนวทางการปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับ หน่วยทหาร

หลักการปฏิบัติ : กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดประสานการ ปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนร่วมกับหน่วยทหารในพื้นที่ ที่เกี่ยวข้อง คือ มณฑลทหารบก/จังหวัดทหารบก หรือหน่วยงานทหารอื่นในพื้นที่

แนวทางปฏิบัติ : ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกับหน่วยทหาร ได้ จัดทำบันทึกข้อตกลงระหว่างจังหวัดกับมณฑลทหารบก/จังหวัดทหารบก หรือหน่วยงานทหารอื่นใน พื้นที่ตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 เมื่อเกิดเหตุ สาธารณภัยขึ้นให้ดำเนินการเป็นไปตามบันทึกข้อตกลงที่จัดทำขึ้น และเมื่อมีการประกาศกฎอัยการ ศึก หรือประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือมีคำสั่งจากผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ หรือมีคำสั่งจากรองผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติกองอำนวยการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จะปรับสภาพเป็นศูนย์ปฏิบัติการพิทักษ์พื้นที่ส่วนจังหวัดและ ขึ้นทางยุทธการกับฝ่ายทหาร (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ,2564)

บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติ

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดบทบาทและ ภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

มาตรา 20 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน โดยมีผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นเป็น ผู้รับผิดชอบในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่น และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดและผู้อำนวยการ อำเภอดำเนินการที่ได้รับมอบหมาย

ให้ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นเป็น ผู้ช่วยผู้อำนวยการท้องถิ่น รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขต ท้องถิ่นของตนเองและมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการท้องถิ่นตามที่ได้รับมอบหมาย (กรมป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย, 2564)

บทบาทตามกฎหมาย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความชอบธรรมภายใต้ รัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นองค์กรหลักในการจัดทำบริการสาธารณะแก่ประชาชนและให้สิทธิแก่ชุมชน ท้องถิ่นในการรักษาซึ่งทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งบทบัญญัติของ พ.ร.บ. กำหนดแผนและ

ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ นอกจากนี้ พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน โดยมีผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่นและมีหน้าที่ช่วยเหลือสนับสนุนหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งตามมติคณะรัฐมนตรีในปี 2552 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนเตรียมการป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ แผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมรับภัย แผนปฏิบัติการจัดการในภาวะฉุกเฉิน และแผนปฏิบัติการการจัดการหลังเกิดภัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2564)

บทบาทในทางปฏิบัติ บทบาทในทางปฏิบัติเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อความรับผิดชอบต่อขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องดูแลทุกข์สุขของประชาชนในพื้นที่ในฐานะที่เป็นองค์กรของประชาชนและมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ทั้งในด้านการป้องกันและเตรียมการในระยะก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังจากที่ภัยสิ้นสุดลง

ก่อนเกิดภัย บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การป้องกันและเตรียมการในระยะก่อนเกิดภัย โดยการเตรียมพร้อมทางด้านทรัพยากร กลไกการบริหารจัดการ และจัดทำแผนเตรียมการป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชน จึงมีบทบาทอย่างมากในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่ ในเรื่องของการเฝ้าระวัง ป้องกัน เตรียมความพร้อม เพื่อรับมือกับภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้น

ระหว่างเกิดภัย ในระหว่างเกิดภัยนั้นนับเป็นช่วงที่มีความยากลำบากในการบริหารจัดการเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงเป็นบททดสอบที่สำคัญของผู้บริหารท้องถิ่นที่จะแสดงให้เห็นว่าเขาเหล่านั้นมีภาวะผู้นำ มีความเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการ และมีความรับผิดชอบต่อประชาชนมากน้อยเพียงใด ในขณะนี้เองจะเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า แผนการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติของท้องถิ่น และประสิทธิภาพในการรับมือของท้องถิ่นนั้นจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงไร แต่ทั้งนี้เมื่อสถานการณ์ภัยพิบัติได้เกิดขึ้นแล้ว เป็นที่แน่นอนว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นหน่วยงานแรกที่ได้รับผลกระทบจะหนักถึงและต้องการขอความช่วยเหลือ เพราะเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดและสามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นการระงับภัยในเบื้องต้น การประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งการจัดบริการในด้านศูนย์อพยพ ศูนย์พักพิงชั่วคราว รวมไปถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ประสบภัยในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นที่จะต้องรับผิดชอบต่อโดยตรง

ข้อมูลด้านปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

ด้านความเสี่ยง ความเปราะบาง ความล่อแหลม

พื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ มีพื้นที่ทั้งหมด 31 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น 19,375 ไร่ (ในจำนวนนี้ใช้เป็นที่สนามบินสุวรรณภูมิ จำนวน 9,451 ไร่) ในอดีตพื้นที่ส่วนใหญ่ในตำบลเป็นพื้นที่เกษตรกรรมเกือบทั้งหมด อันได้แก่ ไร่นา ไร่สวน บ่อปลา บ่อกุง ฯลฯ แต่เมื่อความเจริญเข้ามาพร้อมกับการตัดขยายถนนพระราชารัฐอุทิศ (ถนนกิ่งแก้วในปัจจุบัน) อีกทั้งการเข้ามาของท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ ชาวบ้านซึ่งเป็นคนพื้นที่และเป็นเจ้าของผืนที่ดินที่มีมูลค่า ต่างเริ่มขายให้กับนายทุนอุตสาหกรรม นายทุนอสังหาริมทรัพย์ โดยหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานท้องถิ่นในขณะนั้นไม่ได้มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดมากนัก ในการปลูกสร้างสถานประกอบการต่าง ๆ จึงทำให้โรงงานอุตสาหกรรม สถานประกอบการต่าง ๆ มีจำนวนมากอย่างหนาแน่น และอยู่ใกล้ชุมชนโดยขาดการประเมินความเสี่ยงผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เมื่อมีโรงงานและสถานประกอบการแล้ว จำเป็นต้องมีสถานที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างถิ่นที่เข้ามา กลุ่มคนในพื้นที่จึงได้ประกอบธุรกิจห้องเช่า อพาร์ทเมนท์ และสามารถพบเห็นได้ทุกตรอกซอกซอยในตำบล อีกทั้งโครงการบ้านจัดสรร ทาวน์โฮม โฮมออฟฟิศ ก็เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยในปัจจุบันจากท้องที่เกษตรกรรมได้กลายเป็นสังคมเมืองขนาดใหญ่ที่หนาแน่นไปด้วยสิ่งปลูกสร้าง และอยู่ท่ามกลางความเจริญอย่างขีดสุด โดยข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2563 ประชากรในพื้นที่มีจำนวน 34,118 คน สถานประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมมีประมาณ 300 แห่ง (แผนพัฒนาท้องถิ่น อบต.ราชาเทวะ พ.ศ.2566-2570 , 2564)

เมื่อสืบหาข้อมูลถึงความเสี่ยง ความเปาะบาง ความล่อแหลม ที่จะนำไปสู่การเกิดปัญหาอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะอย่างรอบด้านจะพบว่า

ด้านพื้นที่ อบต.ราชาเทวะ มิได้มีการวางผังเมืองตั้งแต่แรกเริ่ม โดยผู้ประกอบการได้สร้างสถานประกอบการขนาดเล็กใหญ่ รวมไปถึงการสร้างบ้านเรือนของประชาชนในพื้นที่ที่อิงเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม ตลอดจนบรรดาโครงการหมู่บ้านจัดสรร อพาร์ทเมนท์ ห้องเช่า ของผู้ใช้แรงงานนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก และรวมตัวอยู่กันอย่างหนาแน่นเต็มทุกพื้นที่ จึงทำให้เกิดความเสี่ยง ความล่อแหลมต่อการเกิดภัยพิบัติ หรืออาจจะเกิดความล่าช้าในการเข้าไปจัดการภัยพิบัติที่อุบัติขึ้นในพื้นที่ เนื่องจากความหนาแน่นของชุมชนและสังคมดังกล่าว ทั้งนี้พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะยังเป็นพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอาณาเขตติดกับพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทำให้พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นพื้นที่รองรับน้ำและเป็นพื้นที่ไหลผ่านของมวลน้ำบางส่วนจากกรุงเทพมหานคร ไปสู่ทะเลอ่าวไทย อีกทั้งพื้นที่ อบต.ราชาเทวะ ยังคงเป็นพื้นที่ราบลุ่ม สภาพถนนในแต่ละหมู่บ้านมีที่ระบายน้ำที่ลาดเอียง และทำการระบายน้ำเสียจากท่อลงสู่คลอง ประกอบกับความหนาแน่นของบ้านเรือนและสถานประกอบการในพื้นที่ ที่มีการระจุกตัวทำให้การระบายน้ำเกิดความ

ล่าช้า เมื่อปริมาณน้ำในคลองสูงขึ้น น้ำจะไหลย้อนเข้าท่อระบายน้ำ เข้าท่วมถนนบ้านเรือนประชาชน และสถานประกอบการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบต.ราชาเทวะ พ.ศ.2565 , 2565)

ด้านสิ่งแวดล้อม อบต.ราชาเทวะ นั้นในอดีตพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่รกร้าง พื้นที่ทิ้งไร้ทิ้งองนา เมื่อสังคมเมืองเกิดการขยายตัว จำเป็นต้องมีการถมดินเพื่อปรับสภาพพื้นที่และยกพื้นที่ให้สูงขึ้น เพื่อรองรับความเจริญในอนาคต เมื่อพื้นที่ต่าง ๆ มีการถมที่ดินต่างฝ่ายต่างถมให้สูง จึงทำให้พื้นที่ดั้งเดิมที่มีสิ่งปลูกสร้างอยู่แล้วเกิดความต่ำ อีกทั้งบรรดาคลองในพื้นที่ยังมีขนาดเล็ก และมีสิ่งกีดขวางจำพวก ขยะ เศษวัชพืชอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้น้ำที่รอการระบายไปสู่ลำคลองสายหลักเกิดความล่าช้าในการระบายจึงทำให้เกิดน้ำท่วมขัง รวมไปถึงการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งที่ควบคุมไม่ได้อย่างทั่วถึงจากหน่วยงานในพื้นที่ ทำให้น้ำในลำคลองเกิดเน่าเสีย และส่งกลิ่นเหม็น ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองได้รับผลกระทบอย่างถ้วนหน้า และยังส่งผลไปยังเกษตรกรผู้เลี้ยงปลากระชังในพื้นที่ได้รับผลกระทบไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบต.ราชาเทวะ พ.ศ.2565 , 2565)

ตารางที่ 3 ข้อมูลลักษณะพื้นที่เสี่ยงภัยในแต่ละหมู่บ้าน ต่อการเกิดปัญหาอุทกภัย

หมู่ที่	หมู่บ้าน/ชุมชน	ลักษณะทางกายภาพ
1	บ้านคลองลาดกระบัง	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชนหนาแน่น,ย่านอุตสาหกรรม
2	บ้านคลองลาดกระบัง	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชนหนาแน่น,ย่านอุตสาหกรรม
3	บ้านคลองลาดกระบัง	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชนหนาแน่น,ย่านอุตสาหกรรม
4	บ้านคลองลาดกระบัง	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชนหนาแน่น,ย่านอุตสาหกรรม
5	บ้านคลองลาดกระบัง	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชนหนาแน่น,ย่านอุตสาหกรรม
6	บ้านคลองลาดกระบัง	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชนหนาแน่น,ย่านอุตสาหกรรม
7	บ้านคลองลาดกระบัง	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชนหนาแน่น,ย่านอุตสาหกรรม
8	บ้านคลองบัวเกราะ	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชนหนาแน่น
9	บ้านคลองตาพุก	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชน,เกษตรกรรม
10	บ้านเทวะคลองตรง	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชน,เกษตรกรรม
11	บ้านคลองชันแตก	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชน,เกษตรกรรม
12	บ้านคลองชวดลากข้าว	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชน,ย่านธุรกิจการค้า
13	บ้านพัฒนาวัดกึ่ง	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชน,ย่านธุรกิจการค้า
14	บ้านคลองบัวลอยล่าง	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชนหนาแน่น
15	บ้านคลองบัวลอยใหม่	เป็นที่ราบลุ่ม,ชุมชนหนาแน่น

ที่มา : แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565

ข้อมูลแหล่งแม่น้ำลำคลองในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่มมีลำคลองไหลผ่านหลายคลอง ได้แก่

คลองลาดกระบัง ไหลผ่านพื้นที่หมู่บ้าน ตั้งแต่หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6 และหมู่ที่ 7

คลองชวดลากข้าว ไหลผ่านพื้นที่หมู่บ้าน ตั้งแต่หมู่ที่ 12 ถึงหมู่ที่ 13

คลองเทวะคลองตรง ไหลผ่านหมู่ที่ 10

คลองสิงห์โต ไหลผ่านหมู่ที่ 13 หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 11

คลองบัวเกราะ ไหลผ่านหมู่ที่ 8

คลองบัวลอย ไหลผ่านหมู่ที่ 14 และหมู่ที่ 15 (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565 , 2565)

ด้วยความเปราะบาง ความเสี่ยง ความล่อแหลม ข้างต้นส่งผลให้เมื่อมีพายุฝนฟ้าคะนองเกิดขึ้นในพื้นที่ ปริมาณน้ำที่รอการระบายเกิดการสะสมเป็นปริมาณมาก น้ำในลำคลองสายหลัก ลำคลองสายย่อยเอ่อท่วมเต็มตลิ่ง บ้านเรือนดั้งเดิมของประชาชนที่อยู่บริเวณริมคลอง รวมถึงบ้านเรือนที่ปลูกอาศัยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าคลอง ประสบปัญหาน้ำท่วมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องด้วยปริมาณน้ำที่รอการระบายในลำคลองที่มีมากยังส่งผลกระทบต่อ บ้านเรือน สถานประกอบการ และชุมชนด้านในที่ไม่ได้อยู่บริเวณริมคลองด้วย เหตุเพราะว่า ท่อระบายน้ำดั้งเดิมในพื้นที่ด้านในมีลักษณะที่ต่ำกว่าคลอง รวมทั้งปัญหาการอุดตันของท่อระบายน้ำในบางพื้นที่ เมื่อน้ำในลำคลองสูงขึ้น จึงได้ไหลย้อนขึ้นฝาท่อระบายน้ำ เกิดปัญหาน้ำท่วม และปัญหาเชื้อโรคที่ตามมากับน้ำอีกด้วย (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565 , 2565)

แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ประจำปี 2565 ได้รวบรวมสถิติการเกิดอุทกภัย ข้อมูลสาเหตุหมู่บ้านที่เกิดปัญหาอุทกภัยซ้ำซากในพื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

สถิติการเกิดอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

จากข้อมูลที่ระบุในแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบต.ราชาเทวะ พ.ศ. 2565 ถึงข้อมูลสถิติการเกิดอุทกภัยในพื้นที่ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2559 – 2563 นั้นพบว่า ไม่มีการบันทึกสถิติการเกิดอุทกภัยไว้ เนื่องจากการเกิดอุทกภัยในพื้นที่ในช่วงเวลานั้นเป็นเพียงอุทกภัยเล็กน้อยที่เกิดขึ้นบริเวณบ้านเรือนที่อยู่อาศัยริมคลอง ซึ่งระยะเวลาประสบภัยจะอยู่ประมาณ 1-2 วันสถานการณ์ก็จะกลับมาเป็นปกติ และไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนบ้านเรือนพื้นที่ด้านใน เนื่องจากอุทกภัยที่ประสบดังกล่าวเป็นเพราะน้ำที่มีปริมาณมาก จากคลองลาดกระบัง คลองชวดลากข้าว ซึ่งเป็นลำคลองสายหลักในพื้นที่ และเป็นลำคลองที่เชื่อมต่อลำคลองสายล่างที่ระบายน้ำออกสู่ทะเลอ่าวไทย จึงทำให้พื้นที่

บ้านเรือนริมตลิ่งได้รับผลกระทบมากน้อยต่างกันไปตามลักษณะความราบลุ่มของแต่ละหลังคาเรือน แต่ในช่วงปีพ.ศ. 2564-2565 ให้หลังนี้ ด้วยความเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศที่ปริมาณฝนมีมากกว่าปกติ จากพื้นที่รกร้างที่สามารถรองรับน้ำฝนน้ำรระบาย ได้กลับเป็นพื้นที่ของสิ่งปลูกสร้างที่เกิดขึ้นอย่างหนาแน่น จึงทำให้ระบบการระบายน้ำตามท่อลำรางประสบปัญหาอุดตันและระบายน้ำออกไปได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้น้ำเอ่อล้นท่วมถนนและบ้านเรือนประชาชนพื้นที่ด้านในอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยส่งผลกระทบทุกหมู่บ้านภายในตำบล คาดการณ์คร่าว ๆ ประมาณ 4,000 หลังคาเรือน (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565)

ตารางที่ 4 ข้อมูลสาเหตุของการเกิดปัญหาอุทกภัยในพื้นที่

หมู่บ้าน/ชุมชน	สาเหตุของปัญหา
หมู่บ้านนครทอง หมู่ที่ 1	ถนนทางเข้าหมู่บ้านไม่มีท่อระบายน้ำ
หมู่บ้านกรีนเลค หมู่ที่ 2	พื้นที่หมู่บ้านอยู่ระดับต่ำกว่าคลองลาดกระบัง
ซอยกิ่งแก้ว 30 หมู่ที่ 4	พื้นที่ท้ายซอยอยู่ระดับต่ำกว่าคลอง
ซอยกิ่งแก้ว 48-50 หมู่ที่ 6	ระดับถนนเสมอกับระดับน้ำในลำคลอง
ซอยกิ่งแก้ว 56/1 หมู่ที่ 7	ระดับพื้นที่อยู่ระดับต่ำกว่าคลองลาดกระบัง
หมู่บ้านไทยสมุทร 1 หมู่ที่ 8	ระดับพื้นที่อยู่ต่ำกว่าระดับคลองบัวเกราะ
หมู่บ้านไทยสมุทร 2 หมู่ที่ 8	ระดับพื้นที่อยู่ต่ำกว่าระดับคลองบัวเกราะ
ชุมชนซอยราชา 6 หมู่ที่ 9	ถนนไม่มีท่อระบายน้ำ น้ำไม่มีทางระบาย
ซอยกิ่งแก้ว 37 หมู่ที่ 11	ท้ายซอยมีลักษณะต่ำกว่าคลอง
ซอยกิ่งแก้ว 25/1 หมู่ที่ 13	เป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีหมู่บ้านจัดสรร โดยพื้นที่ดังกล่าวยกระดับสูงกว่าถนน ทำให้ท่อระบายน้ำของถนนระบายไม่ทัน
หมู่บ้านจามจุรี หมู่ที่ 14	พื้นที่หมู่บ้านอยู่เสมอกับระดับน้ำในลำคลอง
ซอยกิ่งแก้ว 45 หมู่ที่ 15	ถนนเข้าชุมชนไม่มีทางระบายน้ำลงสู่คลอง
ทุกซอยที่อยู่ติดกับคลองลาดกระบัง	ถนนท้ายซอยอยู่ระดับเสมอกับระดับน้ำในลำคลอง เมื่อน้ำในคลองสูงน้ำจะท่วมทุกซอย

ที่มา : แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565

ด้านการป้องกัน การลดผลกระทบ รวมทั้งการเยียวยาปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในฐานะหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่นหรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นหน่วยงานแรกและหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนในอันที่จะที่รับเรื่องราวร้องทุกข์

รวมถึงการแจ้งเหตุอุบัติภัยและสาธารณภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อให้เข้ามาบริหารจัดการตามกระบวนการเพื่อให้สถานการณ์กลับสู่สภาวะปกติ ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน (แผนพัฒนาท้องถิ่น อบต.ราชาเทวะ พ.ศ.2566-2570 , 2564)

ทั้งนี้ข้อมูลจากแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ประจำปี พ.ศ. 2565 ได้ระบุถึง รายละเอียด บริบท อำนาจหน้าที่ การดำเนินการในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ ดังมีรายละเอียดกล่าวคือ

องค์กรปฏิบัติ

ศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาดูทกภัย องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นองค์กรหลักในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาดูทกภัยในพื้นที่ความรับผิดชอบ มีภารกิจในการอำนวยการ รวมถึงควบคุมการปฏิบัติงาน ประสานการปฏิบัติกับภาคเอกชนและส่วนราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานของผู้อำนวยการท้องถิ่น และให้มีที่ทำการ โดยให้ใช้ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นสำนักงานของผู้อำนวยการ มีนายองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นผู้อำนวยการท้องถิ่น ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคเอกชนในพื้นที่ร่วมปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาดูทกภัยในเขตพื้นที่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นหน่วยเผชิญเหตุเมื่อเกิดภัยพิบัติในพื้นที่ โดยเชื่อมโยงการบังคับบัญชาและการปฏิบัติกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับ (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565 , หน้า 7.)

ภารกิจศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาดูทกภัย องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

1. อำนวยการ ควบคุม กำกับการดูแลปฏิบัติงาน และประสานการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาดูทกภัยในเขตพื้นที่
2. สนับสนุนกองอำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาดูทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อ หรือใกล้เคียง หรือเขตพื้นที่อื่นเมื่อได้รับการร้องขอ
3. ประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ รวมทั้งประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาดูทกภัยทุกขั้นตอน
4. เมื่อคาดว่าจะเกิดหรือเกิดการแก้ไขปัญหาดูทกภัยในพื้นที่ใด ให้ศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาดูทกภัยในเขตพื้นที่เข้าควบคุมสถานการณ์ ปฏิบัติหน้าที่เพื่อช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่โดยเร็ว และรายงานให้ผู้อำนวยการอำเภอทราบทันที (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565 , หน้า 8.)

โครงสร้างและหน้าที่ของศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาคอรัปชัน องค์การบริหารส่วนตำบล
ราชาเทวะ

โครงสร้างศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอรัปชันขององค์การบริหารส่วนตำบล
ราชาเทวะ ประกอบด้วย 5 ฝ่าย ได้แก่

1. ฝ่ายอำนวยการ มีภารกิจ ในการควบคุม การกำกับดูแลให้การแก้ไขปัญหาคอรัปชันในเขต
องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อำนวยการและ
ประสานการปฏิบัติกับทุกภาคส่วน หน่วยปฏิบัติ ได้แก่ รองนายก อบต.ที่ได้รับมอบหมาย, สมาชิก
สภาอบต.ที่ได้รับมอบหมาย, สำนักงานปลัดฯ, กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน, อปพร. อาสาสมัครภาค
ส่วนต่าง ๆ

2. ฝ่ายแผนและโครงการ มีภารกิจ ในการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาคอรัปชัน การ
พัฒนาแผนงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอรัปชันในทุกขั้นตอน หน่วยปฏิบัติ ได้แก่
ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3. ฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการสื่อสาร มีภารกิจเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ รวมถึง
ประเมินสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น การวางระบบเตือนภัย การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัย การ
กู้ชีพ กู้ภัย การอพยพ การรักษาความปลอดภัย การวางระบบการติดต่อสื่อสาร หน่วยปฏิบัติ ได้แก่
ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, สำนักงานปลัดฯ, ตำรวจ, ตำรวจ, กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน,
อปพร. อาสาสมัครแจ้งเตือนภัย, อาสาสมัครภาคส่วนต่าง ๆ

4. ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ มีภารกิจสำรวจความเสียหาย และความต้องการด้านต่าง ๆ ของ
ผู้ประสบภัย การจัดทำบัญชีผู้ประสบภัย การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย การฟื้นฟูบูรณะสิ่งชำรุด
เสียหายให้กลับคืนสู่สภาพเดิม หน่วยปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานปลัดฯ, กองช่าง, กองคลัง,
กองสาธารณสุข, กองการศึกษาฯ

5. ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีภารกิจในด้านงานประชาสัมพันธ์ การรายงานสถานการณ์
สาธารณภัยจามข้อเท็จจริงให้สื่อมวลชนและประชาชนได้รับทราบ เผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัย ใช้เสียงตามสายและป้ายประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่ หน่วยปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงาน
ปลัดฯ (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565, หน้า 9.)

ขั้นตอนการปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอรัปชัน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชา
เทวะ

หลักการปฏิบัติก่อนเกิดภัย ให้ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วน
ตำบลราชาเทวะ เป็นหน่วยงานจัดเตรียม และจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาคอรัปชันให้เหมาะสมกับการประเมินความเสี่ยงและความล่อแหลมของพื้นที่ รวมทั้งการวางแผน

ทางการปฏิบัติการให้พร้อมเผชิญกับปัญหาอุทกภัย และดำเนินการฝึกซ้อมตามแผนที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทุกภาคส่วนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะเกิดความพร้อมในทุก ๆ ด้าน โดยมีหลักการดังนี้ (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565)

1. ประเมินความเสี่ยงภัยและความอ่อนแอของพื้นที่ โดยพิจารณาจากข้อมูลสถิติการเกิดภัยและจากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมต่าง ๆ
  2. จัดทำฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาอุทกภัย เช่น เครื่องจักรกลวัสดุ อุปกรณ์เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย
  3. ปรับปรุงและจัดหาพื้นที่รองรับน้ำและกักเก็บน้ำ จัดเตรียมหรือปรับปรุงสถานที่เพื่อเป็นศูนย์อพยพชั่วคราวสำหรับพื้นที่อพยพหนีภัย
  4. จัดเตรียมระบบการแจ้งข่าว ระบบเตือนภัย ป้ายเตือนภัย ป้ายเส้นทางหนีไฟ รวมถึงเส้นทางเตือนภัยในรูปแบบต่าง ๆ
  5. จัดการฝึกอบรมสัมมนาและกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพชุมชนโดยการฝึกอบรมประชาชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเบื้องต้น
  6. จัดเตรียม ปรับปรุง ซ่อมแซม เครื่องจักรกล ยานพาหนะ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นให้มีความพร้อม สามารถใช้งานได้ทันเวลาที่
  7. ติดตามการรายงานสภาพอากาศ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ข้อมูลสถานการณ์น้ำ และการแจ้งข่าว
  8. กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย การควบคุม การจัดการจราจร และเส้นทางสัญจร รวมทั้งกำหนด จุด ขึ้น ลง ยานพาหนะภายในเขตพื้นที่ประสบภัย
- ทั้งนี้ส่วนงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักปลัด, กองวิชาการและแผนงาน, กองช่าง, กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน, คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหมู่บ้าน/ชุมชน, กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, ตำรวจ, อปพร./อสม./อาสาสมัครต่าง ๆ (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565 , หน้า11-18.)

หลักการปฏิบัติขณะเกิดภัย เมื่อเกิดภัยพิบัติหรือคาดว่าจะเกิดภัยพิบัติในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยท้องถิ่น จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจรับผิดชอบในการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เพื่อการควบคุมและตอบโต้สถานการณ์จนกว่าภัยจะยุติลง โดยใช้ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นที่ตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ (หรือพิจารณาใช้พื้นที่ที่อยู่ใกล้กับจุดเกิดเหตุมากที่สุด) และมีหลักการปฏิบัติอื่น ๆ ดังนี้ (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565)

1. การช่วยเหลือผู้ประสบภัย หน่วยกู้ชีพกู้ภัยเข้าปฏิบัติการพื้นที่ประสบภัย ทำการอพยพค้นหา ปฐมพยาบาล ผู้ประสบภัย รวมทั้งขนย้ายสัตว์เลี้ยง ปศุสัตว์ไปยังที่ปลอดภัย กรณีมีผู้บาดเจ็บ จัดให้มีการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและนำส่งต่อไปยังสถานพยาบาล โรงพยาบาลต่อไป อีกทั้งสนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีพ ให้แก่ประชาชนที่ประสบภัยให้เพียงพอและทั่วถึง

2. การระงับเหตุ สืบสวนกำหนดพื้นที่ปฏิบัติงาน เพื่อให้มีพื้นที่สำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน เพื่ออำนวยความสะดวกทรัพยากรสำหรับปฏิบัติงาน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ และจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ มีการระดมทรัพยากร กำลังคน หรือวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร รวมถึงสั่งการให้หน่วยกู้ชีพกู้ภัย เครื่องมือ เครื่องจักรกล วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการกู้ชีพเข้าปฏิบัติงาน มีการตรวจสอบเส้นทางคมนาคมที่รับผิดชอบ ที่เกิดการชำรุด เสียหายจากภัย พร้อมทั้งติดป้ายเตือนให้ประชาชนทราบ เป็นต้น

3. การปฏิบัติการด้านอื่น ๆ เช่น ขอรับการสนับสนุนแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์ ยาและเวชภัณฑ์ เพื่อทำการช่วยเหลือผู้ประสบภัย มีการกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัย รักษาความสงบเรียบร้อย กรณีที่โครงสร้างพื้นฐานได้รับความเสียหายให้ดำเนินการซ่อมแซมให้พอใช้งานได้ หรือจัดให้มีระบบโครงสร้างพื้นฐานสำรอง มีการสำรวจความต้องการของผู้ประสบภัยในเบื้องต้น เพื่อกำหนดมาตรการช่วยเหลือในช่วงระหว่างเกิดภัย มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลผู้ประสบภัย เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูล ประสานงานแก่ประชาชนและผู้ประสบภัย กรณีต้องการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กรภายนอก ให้มีการประสานขอรับการสนับสนุนจากกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับเหนือขึ้นไป หรือหน่วยงาน อปท.ข้างเคียง เป็นต้น

ทั้งนี้ส่วนงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ ผู้อำนวยการท้องถิ่น, หัวหน้าฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ, สำนักปลัด, ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ, กองช่าง, กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน, คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหมู่บ้าน/ชุมชน, กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, รพสต.ราชาเทวะ, โรงพยาบาลบางพลี, โรงพยาบาลจุฬารัตน์ 9, ตำรวจ, อปพร./อสม./อาสาสมัครต่าง ๆ (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565 , หน้า19-30.)

หลักการปฏิบัติหลังเกิดภัย การจัดการหลังเกิดภัยเป็นการฟื้นฟูบูรณะภายหลังที่ภัยได้ยุติลงหรือผ่านพ้นไปแล้ว เป็นการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัย และซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดเสียหายให้กลับสู่สภาพเดิม โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่เพื่อการพึ่งพาตนเองก่อนรับการช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของกองอำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยทุกระดับ เพื่อให้ประชาชนผู้ประสบภัยสามารถกลับมาดำรงชีวิตได้ตามปกติ โดยมีหลักการปฏิบัติดังนี้ (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565)

1. ประชุมหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ รวมถึงจัดตั้งหน่วยบรรเทาทุกข์เพื่อฟื้นฟูผู้ประสบภัยด้านต่าง ๆ เช่น ที่อยู่ อาศัย อาหาร เครื่องดื่ม ระบบสุขภาพ อาชีพ การศึกษา สุขภาพ อนามัย และจิตใจของผู้ประสบภัย

2. รักษาความปลอดภัยแก่บุคคล สถานที่ และระบบสาธารณูปโภค ร่วมกับการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ รวมถึงจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบความเสียหาย และส่งเจ้าหน้าที่เพื่อสำรวจความเสียหายเบื้องต้นในพื้นที่เพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหาย

3. ดำเนินการช่วยเหลือซ่อมสร้างและบูรณะที่อยู่อาศัย เครื่องมือเครื่องใช้ ดำเนินการรื้อถอนหรือทำลายสิ่งปรักหักพัง ซ่อมสร้างและบูรณะโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งสาธารณูปโภคที่ได้รับ ความเสียหาย และทำความสะอาด ชุมชน พื้นที่สาธารณะ สถานที่สำคัญ สิ่งสาธารณูปโภค จัดการขนย้ายขยะมูลฝอย จัดการน้ำเสีย ของเสียและสิ่งที่เป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดมลพิษแก่ชุมชน รวมถึงฟื้นฟูสภาพจิตใจและความเป็นอยู่ของประชาชน

4. จัดตั้งหน่วยรักษาความสงบเรียบร้อยและควบคุมความปลอดภัย กำหนดมาตรการความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ รวมถึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันและลดผลกระทบหรือการเกิดภัยซ้ำขึ้นมาอีก

5. จัดให้มีการปรับปรุงทบทวนแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้มีความสอดคล้องกับสภาพความเสี่ยงภัยและทรัพยากรในพื้นที่

ทั้งนี้ส่วนงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ ผู้อำนวยการท้องถิ่น, หัวหน้าฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ, สำนักปลัด, ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ, กองช่าง, กองช่าง, กองสาธารณสุข, สมาชิกสภา อบต., สาธารณสุขอำเภอ, พัฒนาชุมชนอำเภอ/จังหวัด, กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน, คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหมู่บ้าน/ชุมชน, กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, รพสต.ราชาเทวะ, โรงพยาบาลบางพลี, โรงพยาบาลจุฬารัตน์ 9, ตำรวจ, อปพร./อสม./อาสาสมัครต่าง ๆ (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565 , หน้า31-36.)

การติดต่อสื่อสารกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

กองอำนาจการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นศูนย์กลางการสื่อสารในเขตพื้นที่รับผิดชอบตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อการติดต่อประสานงาน สั่งการ รายงานสถานการณ์และการปฏิบัติระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ผู้แจ้งเหตุ ประชาชน ผู้ประสบภัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานในพื้นที่ หน่วยงานนอกพื้นที่ และศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ รวมทั้งกองอำนาจการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยอำเภอและจังหวัด ทั้งในภาวะปกติและภาวะ

ฉุกเฉิน โดยมีรายละเอียดข้อมูลดังนี้ (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบล
ราชาเทวะ , พ.ศ. 2565)

1. กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด โทร. 02-395-3892 วิทยุสื่อสาร
150.150 MHz
2. กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอบางพลี โทร.02-337-4096
3. กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อปท.ข้างเคียง วิทยุสื่อสาร 157.700
MHz (เทศบาลตำบลบางพลี โทร.02-337-3666) (เทศบาลเมืองบางแก้ว โทร.02-183-7593) (อบต.
บางพลีใหญ่ โทร.02-337-3315-6 ต่อ 203) (อบต.บางโฉลง โทร.02-750-8741-5 กต 111) (อบต.
บางปลา โทร. 02-312-1816-7 กต 108) (อบต.หนองปรือ โทร.02-327-2486-7)
4. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลราชาเทวะ โทร. 02-312-4900 สายด่วน 1669
5. สถานีตำรวจภูธรบางแก้ว โทร. 02-740-3271-3
6. องค์กรภาคเอกชน/มูลนิธิร่วมกตัญญู โทร.02-751-0950-3 วิทยุสื่อสาร 168.775 MHz
7. การประปานครหลวงเขตสุวรรณภูมิ โทร.02-171-5475
8. การไฟฟ้านครหลวงเขตบางพลี โทร.02-769-5319 (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหา
น้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565 , หน้า38.)

จากการค้นหาข้อมูลรวมทั้งสอบถามไปยัง อบต.ราชาเทวะ ในด้านการป้องกันภัยพิบัติ
พบว่า หากพบเหตุสาธารณภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ สามารถติดต่อเร่งด่วนไปยัง 0 2312 4035 –
7 ต่อ 444 (ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ดับเพลิงราชาเทวะ)) หรือสายด่วน 086 052 4911
ได้ตลอด 24 ชั่วโมง (คู่มือประชาชนอบต.ราชาเทวะ , 2565)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โททัศน์ มาลา และคณะ (2561) ได้ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาอุทกภัย มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อวิเคราะห์แผนการบริหารจัดการอุทกภัยของเทศบาลนครรังสิต อันได้แก่ ช่วงเวลาก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย

ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลนครรังสิตเป็นพื้นที่ที่ต้องประสบกับปัญหาอุทกภัยเป็นประจำทุกปี อันส่งผลกระทบต่อระบบการคมนาคม เศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก ดังนั้นทางเทศบาลจึงได้มีการกำหนดประเด็นปัญหาอุทกภัยไว้ในแผนพัฒนา โดยระบุในยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาการคมนาคมและสาธารณสุขปโภค แนวทางพัฒนาเรื่องการพัฒนา ระบบป้องกันน้ำท่วม และในยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาด้านการบริหารจัดการแนวทางการพัฒนาการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อโครงการด้านการพัฒนาระบบ ป้องกันน้ำท่วมอยู่เป็นประจำทุกปี โดยมีแผนการบริหารจัดการอุทกภัยของเทศบาลนครรังสิต ทั้งในช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ดังนี้

ก่อนเกิดภัย การลดความเสี่ยงนับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการจัดการอุทกภัย ทั้งนี้ท้องถิ่นจะต้องทำการสำรวจพื้นที่เสี่ยงหรือจุดที่มีความอ่อนแอต่อการเกิดอุทกภัยในชุมชน เพื่อใช้สำหรับข้อมูลในการจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินงานและเตรียมความพร้อมในการรับมือได้อย่างถูกต้อง

ระหว่างเกิดภัย การจัดแบ่งงานภายในองค์กร ตามแผนโครงสร้างการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษภัยและดินโคลนถล่ม เทศบาลนครรังสิตประกอบด้วย นายกเทศมนตรีในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการท้องถิ่น มีโครงสร้างการบริหารจัดการซึ่งแบ่งภาระหน้าที่ออกเป็น 9 หน่วยปฏิบัติการได้แก่หน่วยประชาสัมพันธ์หน่วยรักษาสิ่งของบริจาค หน่วยรักษาเงินรับบริจาค หน่วยปฐมพยาบาลและรักษาความสะอาด หน่วยตรวจสอบรายชื่อผู้ประสบภัย หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หน่วยสนับสนุนการปฏิบัติงาน หน่วยรับแจ้งเหตุ และหน่วยเคลื่อนที่เร็ว

หลังเกิดภัย เทศบาลให้ความสำคัญ กับการวางระบบป้องกัน และการจัดทำ โครงสร้างพื้นฐานในการป้องกัน น้ำท่วมเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางท่อระบายน้ำ การก่อสร้างบ่อสูบน้ำ และการเพิ่มประสิทธิภาพในการระบายน้ำ ในพื้นที่

อย่างไรก็ตามบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติต่างๆ นั้น นับว่า เป็นความท้าทายต่อการบริหารงานของท้องถิ่นในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งบทบาทของท้องถิ่นนั้นมิใช่เพียงการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับกับปัญหาเท่านั้น แต่จะต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบด้วยมีความเป็นมืออาชีพในระยะยาว

กอบชัย บุญอรณะ (2559) ได้ศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนการจัดการสาธารณสุขอย่างบูรณาการและมีประสิทธิภาพของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ แนวคิด แนวทาง ในการจัดการสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ, เพื่อเสนอแนวทางในการขับเคลื่อนการจัดการสาธารณสุขอย่างบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ, เพื่อทราบถึงข้อเสนอต่อการปรับบทบาทภารกิจหน้าที่ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในฐานะหน่วยงานขับเคลื่อนการบูรณาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดแนวทางในการจัดการสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ จะต้องประกอบไปด้วย ปัญหาหรือข้อจำกัดในการจัดการสาธารณสุข คือ ปัญหากฎหมาย กฎระเบียบในการจัดการ การประสานร่วมกับหน่วยงานภายนอกอย่างบูรณาการไปในทิศทางเดียวกัน รวมไปถึงความต้องการและความคาดหวังของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยต้องการให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางในการจัดทำแผน กำหนดทิศทาง กำหนดมาตรการอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์เพื่อผลักดันการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนวทางในการขับเคลื่อนการจัดการสาธารณสุขอย่างบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ต้องเพิ่มศักยภาพการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข การช่วยเหลือ การสงเคราะห์และฟื้นฟูให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานตามหลักสากล, บูรณาการการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข ระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศให้มีความเป็นเอกภาพ โดยมุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือเครือข่ายทุกภาคส่วนเพื่อให้การดำเนินงานด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขเป็นเอกภาพและมีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน, การสร้างความเข้มแข็งแก่ประชาชน เอกชน ชุมชน ท้องถิ่น อาสาสมัคร และภาคีเครือข่าย ให้มีความรู้ สร้างความตระหนัก มีวัฒนธรรมความปลอดภัย และมีส่วนร่วมในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขตามแนวทางพระราชรัฐ

3. ข้อเสนอต่อการปรับบทบาทภารกิจและหน้าที่ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข คือ ควรพัฒนาองค์กรและบุคลากรไปสู่องค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงและสามารถรองรับความเปลี่ยนแปลง อีกทั้งสรรหาและพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพมีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเสริมสร้างศักยภาพองค์กรให้มีความพร้อมส่งเสริมสนับสนุนการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในส่วนของพัฒนาองค์กรตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อนำไปสู่องค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง

จิรนนท์ พุทธา และจำลอง โพธิ์บุญ (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 395 แห่ง จากบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ผลการศึกษาพบว่า ผลการดำเนินงานบรรเทาและป้องกันสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยอยู่ในระดับปานกลาง โดยความพึงพอใจของประชาชนอยู่ในระดับดี โดยนโยบายแผนการดำเนินงานอยู่ในระดับดีเนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 มาตรา 16 - 20 มีสาระสำคัญ คือ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในท้องถิ่นของตน ทำให้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในท้องถิ่นตนเอง เพื่อรองรับและเตรียมพร้อมหากเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ ทางด้านเครื่องมือเครื่องจักรยานพาหนะ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มักขาดแคลนเรื่องงบประมาณในการดำเนินงานเกือบทุกด้านทำให้ต้องจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งมักจะละเลยปัญหาการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยส่งผลให้งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน อีกทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีราคาค่อนข้างสูงซึ่งงบประมาณที่ได้รับมีจำนวนจำกัด ส่งผลให้เกิดความขาดแคลนเครื่องมือ เครื่องจักร ยานพาหนะ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกบางประการ อีกทั้ง อปท.ส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อม และการเตรียมพร้อมต่อการรับมือกับการบริหารจัดการภัยพิบัติ เนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรพื้นฐานที่มีความจำเป็นในการสร้างความพร้อมให้กับชุมชน เช่น งบประมาณบุคลากร เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น ถึงแม้ว่าจะมีการจัดทำแผนรองรับการบริหารจัดการภัยพิบัติแต่ไม่เคยจัดการฝึกซ้อมเพื่อเตรียมการรับมือกับภัยพิบัติ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการดำเนินงานเครื่องมือเครื่องจักร ยานพาหนะ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก และการทบทวนตรวจสอบ ด้านการจัดกิจกรรม การดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนในการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการให้บริการแก่ประชาชนในด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่วนใหญ่มักเป็นการบรรเทาภัยที่เกิดขึ้นหรือช่วยฟื้นฟูบูรณะสิ่งที่เสียหาย ดังนั้นหากเครื่องมือ เครื่องจักรยานพาหนะ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกไม่มีความพร้อมและไม่มีคุณภาพ ย่อมส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อีกด้วย

จำเอนพงษ์ศักดิ์ ขุนมาลี (2562) ได้ศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอบะพืด จังหวัดชุมพร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน, เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินงาน, เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการดำเนินงาน, และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอบะพืด จังหวัดชุมพร

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 31-40 ปี มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และมีอาชีพเกษตรกร 1. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอบะพืด จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 2. ประสิทธิภาพการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์อำเภอบะพืด จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการป้องกันและลดผลกระทบ และด้านการบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน และระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการหลังเกิดภัย และด้านการเตรียมความพร้อม 3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอบะพืด จังหวัดชุมพร โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 4. ข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอบะพืด จังหวัดชุมพร ประชาชนได้เสนอข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมในแต่ละด้านไว้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เทศบาลควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยสอดคล้องดูแล ฝ้าระวังเหตุในชุมชนของตนเองและแจ้งข่าวให้เทศบาลทราบ ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ควรมีการเผยแพร่ข่าวสาร สร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนักในสาธารณภัยให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เทศบาลควรให้ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเบื้องต้น เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้เมื่อเกิดภัยและควรมีการฝึกอบรม ชักซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้แก่บุคลากรและประชาชนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ด้านการมีส่วนร่วมใน

ผลประโยชน์เทศบาลควรจัดหาอุปกรณ์ในการช่วยเหลือประชาชนให้พร้อมออกปฏิบัติหน้าที่ และเตรียมพร้อมไว้เสมอหรือแจกจ่ายไว้แต่ละหมู่บ้านหรือชุมชน และฝึกอบรมให้ความรู้และความเข้าใจให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสาธารณภัยต่าง ๆ ที่อาจจะประสบในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลเทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับภัยต่างๆ ผ่านหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสายของเทศบาลให้ทั่วถึงทุกชุมชน

ท่านอับดุลฮาติม ปาแซ และคณะ (2562) ได้ศึกษาแนวทางการวางแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของท้องถิ่น กรณีศึกษา ตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะปัญหาและผลกระทบเกี่ยวกับสาธารณภัยท้องถิ่น, เพื่อศึกษาความพร้อมของหน่วยงานในการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับสาธารณภัยท้องถิ่น, และเพื่อศึกษาแนวทางการวางแผนและป้องกันสาธารณภัยของท้องถิ่น โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานีจำนวน 8,369 คน ใช้สูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามานะ (Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 คน ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะปัญหาและผลกระทบเกี่ยวกับสาธารณภัยของท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านทรัพย์สินในประเด็นย่อยที่ว่า ในชุมชนท่านมีความเสียหายของอาคารบ้านเรือน รถยนต์ รถจักรยานยนต์และในชุมชนท่านมีความเสียหายของวัสดุ / อุปกรณ์และพืชผลทางการเกษตรจากภัยน้ำท่วม ซึ่งที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าสภาพที่ตั้งของทรัพย์สินบ้านเรือนยานพาหนะของประชาชนมักจะอยู่ในพื้นที่ต่ำกว่าถนนที่ส่วนราชการถมดินสร้างสูงขึ้นมากกว่าเดิมมาก, ความพร้อมของหน่วยงานในการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับสาธารณภัยของท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะความพร้อมด้านสถานที่เกี่ยวกับในพื้นที่มีอาคารที่พักชั่วคราวสำหรับผู้ประสบภัยต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม ลม พายุ ไฟไหม้ เหตุผลเพราะว่าในชุมชนสถานที่ราชการส่วนใหญ่จะมีอาคารตั้งอยู่แล้ว จึงสะดวกในการรับรองรับคนที่เดือดร้อน และด้านเครือข่ายของหน่วยงานโดยเฉพาะประเด็นการประสานงานหน่วยงานภายนอกจังหวัดในการให้ความช่วยเหลือในด้านงบประมาณ ซึ่งเป็นเช่นนี้เนื่องจากการช่วยเหลือมักกระทำในรูปแบบวัตถุประสงค์ของ, อีกทั้งแนวทางการวางแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของท้องถิ่นภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการวางแผนหลังการเกิดเหตุในประเด็นเกี่ยวกับท้องถิ่นควรมีการสำรวจความเสียหายและความต้องการด้านสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ และด้านก่อนเกิดเหตุ ซึ่งเป็นเช่นนี้ เพราะว่าภารกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในความรับผิดชอบของท้องถิ่น รวมทั้ง ประเด็นว่าผู้นำชุมชนควรมีการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนเมื่อเกิดสาธารณภัยของท้องถิ่น และจังหวัดควรมีการจัดเตรียมเครื่องมือ / อุปกรณ์ที่พร้อมตลอดเวลาในการเข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย เหตุผลเพราะว่าประเด็นการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องให้ความสนใจเพราะการมีกลไกที่เข้มแข็งคือการใช้งบประมาณสนับสนุนการเฝ้าระวัง และการฟื้นฟู รวมไปถึงมีการกำหนด

นโยบายด้านแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขภัยที่ชัดเจนและผู้นำมีวิสัยทัศน์ มีการจัดทำแผนหรือการวางระบบการปฏิบัติการก่อนเกิดเหตุ มีแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยและมีการฝึกซ้อมแผน เพื่อเตรียมรับสถานการณ์สาธารณสุขภัยกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการตั้งศูนย์บัญชาการเพื่อเป็นศูนย์ช่วยเหลือและรวบรวมข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชนทางด้านอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และมีทีมกู้ภัยประจำตำบล

ทศพล อัครพงษ์ไพบูลย์ และคณะ (2563) ได้ศึกษาการจัดการภัยพิบัติเชิงบูรณาการ: วิเคราะห์บทบาทกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย มีวัตถุประสงค์ เพื่อพรรณนาการบูรณาการในการจัดการภัยพิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้การประสานงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข และเพื่อระบุวิธีการและเทคนิค ในการบูรณาการการจัดการภัยพิบัติของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม จำนวนทั้งสิ้น 13 คน

ผลการศึกษาพบว่า จากการศึกษารบูรณาการในการจัดการภัยพิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้การประสานงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข พบว่า มีการ บูรณาการในการจัดการภัยพิบัติด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการมียุทธศาสตร์ร่วม ด้านการมีแผนงานร่วม ในขณะที่การบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมมีเพียงการบูรณาการกันในหน่วยงานภาครัฐและอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเท่านั้นไม่มีการบูรณาการในหน่วยงานภาคประชาสังคม ได้แก่ มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งและมูลนิธิร่วมกตัญญู ด้านการมีฐานข้อมูลทรัพยากรร่วม ไม่มีการบูรณาการทั้งในหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคประชาสังคม ด้านการประเมินผลร่วม มีการบูรณาการเฉพาะในหน่วยงานภาครัฐและอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในขณะที่หน่วยงานภาคประชาสังคมได้แก่มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งและมูลนิธิร่วมกตัญญูไม่มีการบูรณาการด้านการประเมินผลร่วม, ส่วนผลผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการและเทคนิคในการบูรณาการการจัดการภัยพิบัติของกรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย พบว่า วิธีการและเทคนิคในการบูรณาการการจัดการภัยพิบัติด้านการปฏิบัติงานร่วมกับภาคประชาสังคมคือ การให้ความรู้แก่บุคลากรในองค์กรเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผนและการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น หัวหน้าหน่วยงานขององค์กรภาคประชาสังคมต้องมีการบัญชาการร่วมที่กองบัญชาการเหตุการณ์ แล้วต้องมีเอกภาพของการสั่งการด้านการมีฐานข้อมูลทรัพยากรร่วม ในหน่วยงานภาครัฐจะต้องมีการประสานงานในระดับนโยบายระหว่างกระทรวง และเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อนำเรียนนายกรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการต่อไปหน่วยงานภาคประชาสังคม คือการประสานงานระหว่างหัวหน้าหน่วยงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขและหน่วยงานภาคประชาสังคมดังกล่าว และลงนามความร่วมมือระหว่างองค์กรในการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อใช้ในฐานะข้อมูลทรัพยากรร่วมกันด้านการประเมินผลร่วมกับภาคประชาสังคม คือทำการประสานงานกับหัวหน้าหน่วยงานภาคประชาสังคม รายการลง

นามความร่วมมือระหว่างองค์กรในการประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกันและนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต่อไป

ถาวร ทองประทีป (2562) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมและความต้องการของประชาชนต่อการจัดการสาธารณภัยกรณีศึกษา : องค์กรบริหารส่วนตำบลจะโหลง อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสนใจของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสาธารณภัย, เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนในการรับบริการสาธารณะด้านสาธารณภัย, และเพื่อเปรียบเทียบระดับความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสาธารณภัยและระดับความต้องการของประชาชนในการรับบริการสาธารณะด้านสาธารณภัยจากองค์การบริหารส่วนตำบลจะโหลงกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะโหลง อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 380 คน

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีระดับความสนใจต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลจะโหลง อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ในด้านระยะก่อนเกิดภัย ระยะระหว่างเกิดภัย และระยะหลังเกิดภัย (การฟื้นฟู) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าประชาชนในตำบลจะโหลง ให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลจะโหลง ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจะโหลงและผู้เกี่ยวข้องต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการเพื่อแสดงให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลจะโหลง ให้ความสำคัญทุกคนและมีความตั้งใจจริงที่จะดำเนินการในเรื่องสาธารณภัยและดำเนินการด้วยความเป็นธรรมกับทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ เพราะการจัดการสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต้องอาศัยประชาชนและชุมชนเป็นฐานสำคัญ อีกทั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลจะโหลงเป็นองค์กรขนาดเล็ก เจ้าหน้าที่มีจำนวนจำกัดทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในด้านการจัดการสาธารณภัยได้ทันทั่วถึง ดังนั้นองค์การบริหารส่วน-ตำบลจะโหลง จึงต้องหาวิธีการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสาธารณภัย, กรณีของระดับความต้องการในการรับบริการสาธารณะด้านสาธารณภัยจากองค์การบริหารส่วนตำบลจะโหลง อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดแสดงให้เห็นว่าประชาชนในตำบลจะโหลงมีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลจะโหลงดำเนินการในเรื่องการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นรูปธรรมและครอบคลุมในทุกด้าน ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจะโหลงต้องเตรียมความพร้อมในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนทำการพัฒนาปรับปรุงการบริการด้านให้ดีขึ้นโดยการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และมีการทบทวนแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่มีอยู่เดิมให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และบริบทของสาธารณภัย จัดทำและพัฒนาระบบการจัดการภัยพิบัติทั้งก่อนเกิดภัยขณะเกิดภัย และหลังเกิด

ภัย รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในด้านการป้องกันและลดผลกระทบ ก่อนเกิดสาธารณภัย การเผชิญเหตุ และด้านการฟื้นฟู

คัมภีร์ ทองพูน และคณะ (2564) ได้ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติน้ำท่วม กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุงในการจัดการภัยพิบัติน้ำท่วม และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุงในการจัดการภัยพิบัติน้ำท่วม การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยในเชิงคุณภาพ แบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยการสัมภาษณ์ประชาชน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง จำนวน 30 คน

ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุงได้เข้าไปมีบทบาทหลักในการจัดการภัยพิบัติน้ำท่วม ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุงจะมีบทบาทเป็นหน่วยงานรองของผู้อำนวยการจังหวัดพัทลุง โดยได้เข้าไปมีบทบาทในการจัดการภัยพิบัติหลัก ๆ จะแบ่งไว้ 3 ช่วงดังนี้ ช่วงก่อนเกิดภัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุงได้เข้าไปมีบทบาทในการป้องกันและลดผลกระทบและวิเคราะห์ความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยงภัยในเขตพื้นที่ โดยพิจารณาจากข้อมูลสถิติการเกิดภัย การเตรียมการด้านข้อมูลระบบสารสนเทศ ส่งเสริมให้ความรู้และสร้างความตระหนักด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ การเตรียมการด้านโครงสร้างและเครื่องหมายเตือนภัย เป็นต้น ช่วงขณะเกิดภัย อบจ.พัทลุง ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยซึ่งได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ จัดให้มีการบริการด้านอาหาร น้ำดื่ม น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคน้ำเพื่อการเกษตร ปศุสัตว์ ยาและเวชภัณฑ์ให้แก่ผู้ประสบภัย โดยแบ่งหน้าที่ปฏิบัติการออกเป็น 5 ฝ่ายดังนี้ ฝ่ายบรรเทาทุกข์ ฝ่ายบริการทางการแพทย์ ฝ่ายจัดหาน้ำเพื่อการอุปโภค และบริโภค ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย และฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ นอกจากนี้แล้ว อบจ.พัทลุง ยังได้ทำการสนับสนุนด้านของกำลังพลยานพาหนะ เครื่องมืออุปกรณ์ในการป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบภัยเมื่อได้รับการประสานงาน อีกทั้งยังมีการจัดชุดปฏิบัติการเผชิญเหตุเคลื่อนสำหรับเข้าให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้ทันทีเมื่อได้รับการร้องขอมายังหน่วยงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง ช่วงระยะหลังเกิดภัย อบจ.พัทลุงจะเข้าไปจัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเบื้องต้นและทำให้เกิดความต่อเนื่องในการฟื้นฟูบูรณะสภาพพื้นที่ ที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด อีกทั้งจากการลงพื้นที่ ประชาชนได้เห็นถึงบทบาทของ อบจ.พัทลุงในการจัดการภัยพิบัติน้ำท่วม ในการการให้ความช่วยเหลือในแต่ละด้านได้แก่ การบูรณะซ่อมแซม การแจกถุงยังชีพ เครื่องอุปโภคบริโภค และเวชภัณฑ์ การแจ้งข่าวสารเตือนภัย การสนับสนุนพาหนะ การสำรวจความเสียหาย และการดูแลปศุสัตว์, ปัญหาและอุปสรรคของอบจ.พัทลุงในการจัดการภัยพิบัติน้ำท่วม นั้นพบว่าในอดีตทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุงไม่มีการแจ้งให้ประชาชนติดตามข่าวสารของทางราชการ เช่นกรมอุตุนิยมวิทยา และรวมถึงการมีอุปกรณ์ วัสดุ ในการช่วยเหลือในเบื้องต้นไม่เพียงพอ เช่น กระสอบทราย ทราย

เชือก เรือ อุปกรณ์กีฬาอื่นๆ เมื่อขณะเกิดภัย มีหน่วยงานหลายหน่วยเข้ามาให้ความช่วยเหลือ แต่บางครั้งเกิดปัญหาจากอำนาจการสั่งการในการให้ความช่วยเหลือมาจากผู้บังคับบัญชาหลายคนและหลายหน่วยงาน ไม่เป็นเอกภาพ ไม่มีการจัดระเบียบในการจัดการเกี่ยวกับการขอความช่วยเหลือ และหลังเกิดภัยในอดีตด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เรือ, วัสดุอุปกรณ์, เสื้อชูชีพ, ไฟฉาย, ไม่มีการจัดทำบัญชีครุภัณฑ์ วัสดุ การช่วยเหลือสิ่งของมีมากหลายหน่วยงานบางครั้งเกินความจำเป็น จนเป็นสิ่งของที่เปล่าประโยชน์และเป็นภาระรับผิดชอบที่จะต้องจัดการดูแล

วีรพล พลเยี่ยม และคณะ (2564) ได้ศึกษาการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในพื้นที่ตำบลแวง อำเภอน้ำหนาว จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศึกษาผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่, และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในพื้นที่ตำบลแวง อำเภอน้ำหนาว จังหวัดร้อยเอ็ด วิธีการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่มคือ 1. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2. รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 3. ผู้นำชุมชน และ 4. ประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลแวง อำเภอน้ำหนาว จังหวัดร้อยเอ็ด นั้นมีอยู่หลายประเด็นด้วยกัน กล่าวคือ ประเด็นผลกระทบต่อร่างกายและชีวิต ประชาชนในพื้นที่ประสบภัยพิบัติไม่มีผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ และไม่มีผู้เสียชีวิตในภัยพิบัติน้ำหลากที่ไหลเข้าท่วมบ้านเรือน เนื่องจากประชาชนในพื้นที่สามารถอพยพขึ้นที่สูงได้ทันเวลา และส่วนมากจะเป็นผลกระทบในเรื่องทรัพย์สินของประชาชนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ประเด็นผลกระทบต่อจิตใจ ประชาชนมีความรู้สึกคิดมาก มีความเครียด เกิดความวิตกกังวลในจิตใจทำให้เกิด การตกใจ เสียใจ วิตกกังวล จากการสูญเสียสิ่งต่างๆ ไป บางรายอาจสูญเสียทรัพย์สินทั้งหมด ประเด็นผลกระทบของการสูญเสียทรัพย์สินที่อยู่อาศัย ประชาชนได้รับผลกระทบทุกครั้งเรือนแต่ประชาชนบางส่วนได้รับความเสียหายจากการที่ต้องสูญเสียทรัพย์สินเป็นจำนวนมากทรัพย์สินที่เสียหายส่วนมากก็จะเป็นในเรื่องของสินค้าที่นำมาวางจำหน่ายเพราะพื้นที่ตรงนี้เป็นแหล่งการค้าจึงทำให้ทรัพย์สินส่วนมากจะเป็นสินค้า ประเด็นผลกระทบทางการเมือง เมื่อเกิดภัยพิบัติหน่วยงานภาครัฐต่างๆ มีหน้าที่ในการบรรเทาสาธารณภัย จะต้องรีบเข้าไปดำเนินการช่วยเหลือให้ทันกับเหตุการณ์ ถ้าประชาชนไม่ได้รับการดูแลก็อาจจะเกิดความรู้สึกไม่ดีต่อหน่วยงานภาครัฐ แต่ปัญหาอุทกภัยในครั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐและประชาชนร่วมกันทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อเข้าช่วยเหลือประชาชนผู้ที่ประสบภัย, แนวทางการจัดการภัยพิบัติในพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนผู้ประสบภัยในพื้นที่ได้ทำการยกของที่สำคัญ และของที่สามารถยกได้ขึ้นไปบนบ้านหรือชั้นสองของที่อยู่อาศัย เพื่อที่จะทำให้ผลกระทบที่เกิดจากการสูญเสียทรัพย์สินน้อยที่สุด แนวทางการบรรเทาทุกข์ในภาวะฉุกเฉินของประชาชนได้มีหน่วยงานหน่วยงานภาครัฐ จิตอาสา มูลนิธิ เข้ามาช่วยเหลือ ส่วนในด้านการฟื้นฟู ประชาชนส่วนมากจะฟื้นฟูสภาพภายในบ้าน ซึ่งจะเป็นการฟื้นฟูในด้านการทำความสะอาดภายในบ้านที่มีน้ำขัง โคลน

ที่มากับน้ำ และจากหน่วยงานจากเทศบาลมาดำเนินการล้างถนนที่สกปรกพร้อมทั้งอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในด้านต่าง ๆ อีกด้วย

ธัญญารัตน์ ทองเชื้อ (2560) ได้ศึกษาการจัดการปัญหาอุทกภัยและการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาอำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพื้นที่ประสบอุทกภัยของปี พ.ศ. 2554 ในพื้นที่อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร และเพื่อศึกษากระบวนการจัดการป้องกันอุทกภัย ข้อมูลในชุมชน และทุนทางสังคมของชุมชนในพื้นที่ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่ประสบอุทกภัยของปี พ.ศ.2554 ในพื้นที่อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร นั้นมีสาเหตุมาจาก ในด้านสภาพภูมิประเทศ อำเภอสามง่ามเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดพิจิตร ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำยมตอนใต้ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำยมไหลผ่านในฤดูน้ำหลากหรือฤดูฝน น้ำจะไหลล้นเข้าท่วมพื้นที่บริเวณที่ลุ่มเป็นบริเวณกว้างทางฝั่งทิศตะวันตกของแม่น้ำ ผลการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชาชนในชุมชนอำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร จำนวน 30 คน ผลการศึกษามีดังนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ชาย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 เปอร์เซ็นต์ และเป็นผู้หญิง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40 เปอร์เซ็นต์กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20 เปอร์เซ็นต์ อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30 เปอร์เซ็นต์ อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50 เปอร์เซ็นต์ องค์ความรู้ของปัญหาผลกระทบจากอุทกภัยในชุมชน ผลกระทบที่มีผู้ได้รับมากที่สุดจากปัญหาอุทกภัย คือ ความเสียหายต่อที่อยู่อาศัย และ ความเสียหายต่อทรัพย์สิน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยที่ 82.67เปอร์เซ็นต์ และผลกระทบที่ส่งผลน้อยที่สุด คือ ผลกระทบด้านการติดต่อสื่อสารกับชุมชน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยที่ 49.33 เปอร์เซ็นต์ และในส่วนของความคิดเห็นต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการป้องกันภัยจากอุทกภัย และการรับทราบสภาพทั่วไปของปัญหาอุทกภัย มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 73.06 เปอร์เซ็นต์

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ บทบาทการบริหารจัดการปัญหา อุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะพบว่า การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยจะดำเนินการได้มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องประกอบไปด้วยการปฏิบัติ 3 ห้วงระยะเวลาที่สำคัญ ภายใต้กรอบการดำเนินงานเช่นใดเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ.2558-2573 กล่าวคือ

1. ก่อนเกิดภัย (ลดการสูญเสีย) คือ การเข้าใจความเสี่ยง การเตรียมความพร้อมรับมือกับ ภัยพิบัติ และการป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งดำเนินการลดความ เสี่ยงเก่า และควบคุมไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่

2. การปฏิบัติการระหว่างช่วงเกิดภัยพิบัติ (ประสิทธิภาพในการรับมือ) คือ ช่วงนี้นับได้ว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุด จำเป็นต้องมีความตื่นตัวและความพร้อมในการให้บริการ และการ ปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่พร้อมกับการบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ในภาวะฉุกเฉิน อีกทั้งมุ่งเน้นถึงมาตรการรวมไปถึงวิธีการที่หลากหลายในการป้องกัน และลดความล่อแหลม

3. หลังเกิดภัย (ฟื้นฟูกลับมาอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ) คือ การดำเนินการฟื้นฟู บูรณะซ่อมแซมหรือสร้างใหม่ให้ดีกว่าเดิม การดำเนินการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และลดการ สูญเสียด้านต่าง ๆ รวมทั้งการเยียวยาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย และผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่าง ทัวถึง อีกทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการเตรียมความพร้อมต่อการเผชิญเหตุที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (กรอบการดำเนินงานเช่นใดเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ.2558-2573.กรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย , 2564)

ผู้วิจัยจึงได้สรุปเป็นวงจรเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ถึงบทบาทการบริหารจัดการภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ดัดแปลงจาก กรอบการดำเนินงานเซนได เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Sendai Framework) ของ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2559.

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

บทบาท หมายถึง หน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพหรือตำแหน่งฐานะที่ตนดำรงอยู่ บทบาท จึงเป็นกลไกอย่างหนึ่งของสังคมที่ทำให้คนที่อยู่ร่วมกัน สามารถสร้างระบบความสัมพันธ์ต่อกันได้ อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ในงานวิจัยนี้จะนิยามในส่วนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสซึ่งเป็นไปได้ที่จะสามารถเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ปกติขึ้น โดยไม่เจตนา โดยเป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือความสูญเสียทั้งในด้านทรัพย์สินหรือร่างกาย และก่อให้เกิดความสูญเสียในรูปตัวเงินหรือทรัพย์สินมีค่าอย่างอื่น

ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง ประเด็นที่เป็นอุปสรรค ความยากลำบาก เกินความต้านทาน หรือความท้าทายต่อความสามารถในพื้นที่ประสบอุทกภัย โดยจะต้องมีการบูรณาการ การทำงาน จากทุกภาคส่วนเพื่อให้สถานการณ์กลับเข้าสู่สภาวะปกติ อีกทั้งยังทราบถึงจุดบกพร่องอันจะนำไปสู่ การพัฒนาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการรับมือและการจัดการปัญหาที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

การเตรียมความพร้อม หมายถึง การดำเนินการในด้านต่าง ๆ อย่างรอบด้านในการรับมือ กับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อลดความรุนแรงและความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้น หรือ เพื่อโอกาสที่ดีกว่า ในด้านการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจก่อนจะเกิดเหตุการณ์ที่เตรียมพร้อมรับมือ

การป้องกัน หมายถึง มาตรการและกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดขึ้นล่วงหน้า ทั้งทางด้าน โครงสร้าง (Structural Approach) และที่ไม่ใช่ด้านโครงสร้าง (Non Structural Approach) เพื่อลด หรือควบคุมผลกระทบในทางลบจากสาธารณภัย การลดผลกระทบ หมายถึง กิจกรรมหรือวิธีการ ต่างๆ เพื่อหลีกเลี่ยงและลดผลกระทบทางลบจากสาธารณภัย และยังหมายถึงการลดและป้องกันมิให้ เกิดเหตุหรือลดโอกาสที่อาจก่อให้เกิดสาธารณภัย

การฟื้นฟูบูรณะ หมายถึง การฟื้นฟูสภาพเพื่อทำให้สิ่งที่ถูกต้องหรือได้รับความเสียหายจาก สาธารณภัยได้รับการช่วยเหลือ แก้ไขให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม รวมทั้งให้ผู้ประสบภัย สามารถดำรงชีวิตตามสภาพปกติได้โดยเร็ว

การจัดการภัยพิบัติ หมายถึง เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ แต่สามารถ ยืดหยุ่นหรือเปลี่ยนแปลง ได้ตาม เวลาและสถานการณ์ครอบคลุมการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อให้ การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและช่วยลดผลกระทบจากความรุนแรงของภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นต่อ ร่างกายชีวิต และทรัพย์สินของผู้ประสบภัย สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การจัดการก่อนเกิดภัย หมายถึง การเข้าใจความเสี่ยง การเตรียมความพร้อมรับมือกับภัย พิบัติ และการป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งดำเนินการลดความเสี่ยง เก่า และควบคุมไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่

การจัดการในภาวะฉุกเฉิน หมายถึง การจัดตั้งองค์กรและการบริหารจัดการด้านต่างๆ เพื่อรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินทุกรูปแบบ อีกทั้งนับได้ว่าเป็นช่วงที่ความสำคัญที่สุด จำเป็นต้องมีความตื่นตัวและมีความพร้อมในการให้บริการ และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่พร้อมกับการบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ในภาวะฉุกเฉิน

การจัดการหลังเกิดภัย หมายถึง การดำเนินการฟื้นฟู บูรณะซ่อมแซมหรือสร้างใหม่ให้ดีกว่าเดิม การดำเนินการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และลดการสูญเสียด้านต่าง ๆ รวมทั้งการเยียวยาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย และผู้ได้รับผลกระทบอย่างทั่วถึง

อุทกภัย หมายถึง ภัยหรืออันตรายที่เกิดจากน้ำท่วม หรืออันตรายหรือเกิดจากสถานะน้ำที่ไหลเอ่อล้นฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง โดยเข้าท่วมยังบริเวณบ้านเรือนที่อยู่อาศัยบริเวณริมคลอง ถ้าหากมวลน้ำมีปริมาณมากและระบายออกสู่ลำคลองสายล่างไม่ทัน ก็จะเอ่อท่วมขึ้นไปยังฝาท่อระบายน้ำชุมชน ด้านในอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวถูกปกคลุมไปด้วยน้ำและนำความเสี่ยงมาสู่ผู้ประสบภัย และทรัพย์สินที่มีค่า รวมไปถึงบ้านเรือนและโบราณสถานเก่าแก่ภายในชุมชน

ภัยพิบัติ หมายถึง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และสร้างความเสียหาย ต่อบุคคลเดียวหรือบุคคลในวงกว้างทั้งทางตรงและทางอ้อม ภัยพิบัติจัดเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง ความปลอดภัย ในชีวิต และทรัพย์สิน เกินขีดความสามารถในการรับมือตั้งรับและแก้ไขสถานการณ์ ทั้งนี้ภัยพิบัติอาจเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์และสัตว์ หรือเป็นภัยที่มีผลมาจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อุบัติเหตุ ภัยทางอากาศ การคุกคามทางไซเบอร์ และการก่อวินาศกรรม เป็นต้น

ผู้ประสบภัย หมายถึง ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน แต่ไม่รวมถึงส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ

การช่วยเหลือผู้ประสบภัย หมายถึง การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในระยะสั้น เพื่อให้ผู้ประสบภัยพิบัตินั้นสามารถช่วยตนเองได้ เพื่อนำไปสู่การฟื้นฟูดูแลที่ดีกว่าเดิมต่อไป

หน่วยงานภาครัฐ หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่ประสบอุทกภัย คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ซึ่งตามกฎหมายแล้วถูกจัดเป็นหน่วยงานภาครัฐในส่วนการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน หมายถึง การบริการสาธารณะที่จัดทำเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในสิ่งอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น การไฟฟ้า การประปา การเดินรถประจำทาง โทรศัพท์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด รูปแบบหนึ่งโดยปกติการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อเลือกผู้บริหาร

ท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง (เรียกว่าการเลือกตั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมตามลำดับ) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการบริหารจากรัฐได้ในระดับหนึ่งตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด โดยงานวิจัยนี้จะมุ่งเน้นศึกษาไปที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือบุคคลที่มีอุดมการณ์ ทัศนคติ และมีความพร้อมในการให้บริการในชุมชน เพื่อผลประโยชน์ต่อความนิยมในตัวบุคคลนั้น ๆ ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในการเข้ามาช่วยเหลือคลี่คลายสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน บางครั้งอาจจะร่วมบูรณาการการทำงานกับหน่วยราชการที่มีอำนาจ หรืออาจจะกระทำด้วยตนเองในฐานะอาสาสมัคร จนสถานการณ์คลี่คลายกลับเข้าสู่สภาวะปกติ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัย ขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ผ่านมุมมองของกลุ่มหน่วยงานราชการท้องถิ่น กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประสพภัย ทำการศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) จากข้าราชการ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่อการเข้ามาจัดการสถานการณ์ปัญหาอุทกภัย อีกทั้งสอบถามถึงประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้ประสพภัยและเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น ในมุมมองของบทบาท ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ เพื่อทำการศึกษาลงถึงบทบาท ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการที่ผ่านมารวมทั้งข้อมูลในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง นำไปสู่รูปแบบการปฏิบัติการในการจัดการสถานการณ์อุทกภัยของหน่วยงานท้องถิ่น ที่มีความเป็นเอกภาพ รวดเร็ว และตอบสนองต่อสถานการณ์อุทกภัย และความต้องการของผู้ประสพภัยที่ดีกว่าเดิม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง ประกอบไปด้วย ข้าราชการ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และตัวแทนผู้ประสพภัยผู้ได้รับผลกระทบ โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ภาครัฐ

ตัวแทนหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ข้าราชการการเมือง คือ นายกองคการ บริหารส่วนตำบลราชาเทวะ รองนายกองคการ บริหารส่วนตำบลราชาเทวะ, ข้าราชการประจำ คือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ สำนักงานปลัดฯ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายแผนและโครงการ ฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ/สื่อสาร ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย และฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มนี้นับได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการจัดการ ปัญหาอุทกภัยทั้งทางกฎหมาย และทางปฏิบัติ โดยผู้วิจัยจะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทอำนาจหน้าที่ การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ว่ามีผลอย่างไรและมีข้อจำกัดอย่างไร

2. กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น

กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และอดีตนักการเมืองท้องถิ่น ที่มีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีบทบาทอย่างมากในการร่วมกันแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ และเป็นอุปสรรคขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการปัญหาอุทกภัยที่มีประสิทธิภาพ

กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นนี้มีบทบาทอย่างมากในการเข้ามาแก้ไขสถานการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เนื่องจากว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความเชื่อมโยงกับทางการเมืองในพื้นที่ และมีความเข้าใจในบริบทพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงประชาชนผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีเครือข่ายความร่วมมือระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ในการรับการสนับสนุน ประสานงาน ในส่วนที่บรรเทาทุกข์และแก้ไขสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

3. กลุ่มผู้ประสบภัย

กลุ่มผู้ประสบภัย ที่เป็นชาวบ้านในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะที่ประสบภัยทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มนี้ผู้วิจัยจะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบ ความเสี่ยง ความเปราะบาง ลักษณะการเข้ามาช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการเก็บข้อมูลในด้านต่าง ๆ ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยในครั้งนี้ ใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์โดยตรงจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก โดยวิธีการบันทึกเสียงคำสัมภาษณ์จากคำถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ แบบเป็นทางการ (formal Interview) ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เอง เพื่อให้ข้อมูลละเอียดตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งลักษณะของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อเป็นกรอบในการสัมภาษณ์

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 ประเด็นคำถามหลักสำหรับการสัมภาษณ์

2.2 เทปบันทึกเสียงเพื่อใช้บันทึกการสัมภาษณ์ โดยขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ ก่อน ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.3 สมุดบันทึกและอุปกรณ์เครื่องเขียนต่าง ๆ เพื่อใช้บันทึกการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ผู้รับการสัมภาษณ์นั้นได้แสดงความคิดเห็นนำเสนอปัญหา แนวคิด วิธีการจัดการที่เหมาะสม ความสำคัญ การปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหา เพื่อให้การสัมภาษณ์ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัยครบถ้วนและเกิดมุมมองต่าง ๆ ที่สมบูรณ์ครอบคลุมทุกเนื้อหาสาระในการศึกษาอย่างชัดเจน โดยผู้ตอบคำถามสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระด้วยตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านความคิดเห็นที่หลากหลาย และสมบูรณ์ที่จะบังเกิดผลของการวิเคราะห์ต่อไป ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนของการสัมภาษณ์ โดยแจ้งผู้รับการสัมภาษณ์รับทราบก่อนโดยการโทรศัพท์นัดหมายล่วงหน้าและให้ตอบรับว่าสะดวกตามวันและเวลาที่กำหนดในการสัมภาษณ์ และทำการขออนุญาตทำการบันทึกเทปข้อมูลที่สัมภาษณ์เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จทำการถอดเทปเพื่อนำข้อมูลที่สัมภาษณ์ตรวจสอบและสรุปประเด็นที่สัมภาษณ์

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการหาข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาจากแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยวิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นเนื้อหาแบบสัมภาษณ์

2. กำหนดเนื้อหาคำถามของแบบสัมภาษณ์โดยแนวคำถามการสัมภาษณ์มีความครอบคลุมเนื้อหา และกรอบแนวคิดของการวิจัย มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด โดยมีรูปแบบคำถามแบบสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่มที่แตกต่างกันไปโดย สามารถแยกประเด็นได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. เพศ
2. อาชีพ
  - 2.1 ตำแหน่ง
  - 2.2 ประสบการณ์ทำงาน
  - 2.3 สถานที่/หน่วยงาน
3. พื้นที่ประสบภัยที่ได้รับผลกระทบหมู่บ้านที่
4. สถานที่สัมภาษณ์
5. วันที่สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 แนวคำถามกลุ่มภาครัฐ/หน่วยงานราชการท้องถิ่น

1. ความเห็นของท่านต่ออำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาอุทกภัยเป็นอย่างไร
2. ในช่วงระหว่าง “ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย” องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ องค์กรการบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ มีการดำเนินการอย่างไรบ้าง
3. บทบาทการเข้าให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยและคลี่คลายสถานการณ์ในพื้นที่มีข้อจำกัดอย่างไรบ้าง
4. ปัญหาที่สำคัญต่อการคลี่คลายสถานการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่คืออะไร
5. ท่านมีความเห็นว่าในสถานการณ์ที่ผ่านมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ องค์กรการบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ มีข้อได้เปรียบในการคลี่คลายสถานการณ์อย่างไร
6. ในขณะนี้ องค์กรการบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ มีความพร้อมรับมือกับสถานการณ์อุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในพื้นที่มากน้อยเพียงไร

ส่วนที่ 3 แนวคำถามกลุ่มเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น

1. ท่านมีความเห็นว่าองค์กรการบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่อย่างไร
2. ความเห็นของท่านศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาอุทกภัยเป็นอย่างไร
3. ปัญหาและอุปสรรคสำคัญขององค์กรการบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในการรับมือสถานการณ์อุทกภัยคืออะไร
4. ในช่วงระหว่าง “ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย” ท่านเห็นกระบวนการจัดการขององค์กรการบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ หรือไม่อย่างไร

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ มีการบูรณาการร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ในพื้นที่มากนักน้อยเพียงไร

ส่วนที่ 4 แนวคำถามกลุ่มประชาชนผู้ประสบภัย

1. พื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ปัจจุบันที่ประสบปัญหาอุทกภัย มีความเสี่ยง ความเปราะบาง และได้รับผลกระทบอย่างไรบ้าง

2. องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในฐานะหน่วยงานรัฐที่มีความใกล้ชิดท่านมากที่สุด มีการเข้ามาช่วยเหลือท่านอย่างไรบ้าง

3. ท่านคิดว่าท่านได้รับการช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ตามสิทธิที่พึงได้รับและยุติธรรมกับท่านหรือไม่

4. นอกจากการเข้ามาช่วยเหลือตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ท่านต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ดำเนินการจัดการสถานการณ์อุทกภัยอย่างไรเพิ่มเติมหรือไม่

5. ท่านมีการเตรียมความพร้อม หรือศักยภาพที่จะรับมือกับสถานการณ์อุทกภัยที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ในอนาคตมากนักน้อยเพียงไร

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพของเครื่องมือ ประกอบไปด้วย

3.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนูรัตน์ อนันทนารถ ประธานหลักสูตรยุทธศาสตร์และความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.2 ดร.พรเทพ นามกร อาจารย์คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.3 รองศาสตราจารย์ ดร.กิจเขต ไกรवास หัวหน้าสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2565 – เมษายน พ.ศ.2566

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมดผนวกรวมกันเพื่อจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามแบบแผนและเนื้อหาข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และโดยเฉพาะข้อมูลที่ได้มาต้องได้รับความยินยอมในการใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบอย่างละเอียดสมบูรณ์โดยทำการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในด้านการบริหารจัดการปัญหาทุกภัยรวมถึงปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการดำเนินการ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก

1. จัดเรียงลำดับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และทำการตัดทอนข้อมูล (Data Reduction) รายละเอียดที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกให้สมบูรณ์
2. นำข้อมูลที่ผ่านการลดทอนเรียบร้อยแล้วจัดเป็นหมวดหมู่ (Data Display) และใช้วิธีการวิเคราะห์แบบพรรณนา

การศึกษาวิจัยงานคุณภาพนี้ จะทำให้ทราบถึงบทบาทการบริหารจัดการรวมไปถึงปัญหาและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการจัดการภัยพิบัติของ องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ อีกทั้งทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการจากมุมมองภายนอก ได้แก่ ผู้ประสบภัย ผู้ได้รับผลกระทบ และเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจึงจำเป็นต้องผสมผสานความคิดเห็นและประสบการณ์ที่พบเห็นจากการปฏิบัติงานมา หรือบางรายมีความคิดเห็นที่มีลักษณะแตกต่างกันไป จึงเป็นโอกาสที่ดีที่มีการนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาทำการวิเคราะห์ และสามารถสรุปความรวบยอดจากปัญหาที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การแก้ไขได้อย่างตรงตามเป้าหมาย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการศึกษาเรื่อง บทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ โดยผู้วิจัยได้จัดลำดับหัวข้อในการนำเสนอ ดังนี้

1. บทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสาธารณภัย และข้อมูลอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ
  - 1.1 บทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสาธารณภัย
  - 1.2 ข้อมูลอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ
  - 1.3 แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมของ อบต.ราชาเทวะ
2. การจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ
  - 2.1 บทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยของ อบต.ราชาเทวะ ในมุมมองของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น, กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น, และกลุ่มผู้ประสพภัย
  - 2.2 กระบวนการจัดการภายใต้ กรอบการดำเนินงาน Sendai Framework เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ผ่านมุมมองของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น, กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น, และกลุ่มผู้ประสพภัย
3. ปัญหาและอุปสรรค ต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของ อบต.ราชาเทวะ
  - 3.1 ปัญหาและอุปสรรค ต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของ อบต.ราชาเทวะ ในมุมมองของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น, กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น, และกลุ่มผู้ประสพภัย

บทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสาธารณภัย และข้อมูลพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

1. บทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 มาตรา 11 ได้กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานกลางหลักในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ มีหน้าที่จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เพื่อหามาตรการแนวทางการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งปฏิบัติการสนับสนุน

ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน ให้มีความพร้อมและสามารถดำเนินการตามวิสัยทัศน์ของสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2560)

มาตรา 20 ของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ มีหน้าป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องที่ของตน โดยมีผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งท้องที่นั้น เป็นผู้รับผิดชอบและเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่น และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัด หรือผู้อำนวยการอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย

ให้ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งท้องที่นั้น เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการท้องถิ่น รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องที่ของตนเองและมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการท้องถิ่นตามที่ได้รับมอบหมาย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2564)

บทบาทตามกฎหมาย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความชอบธรรมภายใต้รัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นองค์กรหลักในการจัดทำบริการสาธารณะแก่ประชาชนและให้สิทธิแก่ชุมชนท้องถิ่นในการรักษาซึ่งทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งบทบัญญัติของ พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยภายในพื้นที่ นอกจากนี้ พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องที่ของตน โดยมีผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่นและมีหน้าที่ช่วยเหลือสนับสนุนหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งตามมติคณะรัฐมนตรีในปี 2552 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนเตรียมการป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ แผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมรับภัย แผนปฏิบัติการจัดการในภาวะฉุกเฉิน และแผนปฏิบัติการจัดการหลังเกิดภัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2564)

บทบาทในทางปฏิบัติ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องดูแลทุกข์สุขของประชาชนในพื้นที่ในฐานะที่เป็นองค์กรของประชาชน และมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ทั้งในด้านของการป้องกันและเตรียมการในระยะก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังจากที่ภัยสิ้นสุดลง (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2564)

ก่อนเกิดภัย บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การป้องกันและเตรียมการในระยะก่อนเกิดภัย โดยการเตรียมพร้อมทางด้านทรัพยากร กลไกการบริหารจัดการ และจัดทำแผน

เตรียมการป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชน จึงมีบทบาทอย่างมากในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่ ในเรื่องของการเฝ้าระวัง ป้องกัน เตรียมความพร้อม เพื่อรับมือกับภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้น

ระหว่างเกิดภัย ในระหว่างเกิดภัยนั้นนับเป็นช่วงที่มีความยากลำบากในการบริหารจัดการเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงเป็นบททดสอบที่สำคัญของผู้บริหารท้องถิ่นที่จะแสดงให้เห็นว่าเขาเหล่านั้นมีภาวะผู้นำ มีความเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการ และมีความรับผิดชอบต่อประชาชนมากน้อยเพียงใด ในขณะนี้เองจะเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า แผนการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติของท้องถิ่น และประสิทธิภาพในการรับมือของท้องถิ่นนั้นจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงไร แต่ทั้งนี้เมื่อสถานการณ์ภัยพิบัติได้เกิดขึ้นแล้ว เป็นที่แน่นอนว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นหน่วยงานแรกที่อยู่ประสพภัยจะนึกถึงและต้องการขอความช่วยเหลือ เพราะเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดและสามารถเข้าถึงได้ง่าย อีกทั้งด้วยบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสถานการณ์ภัยพิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการระงับภัยในเบื้องต้น การประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งการจัดบริการในด้านศูนย์อพยพ ศูนย์พักพิงชั่วคราว รวมไปถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ประสบภัยในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นที่จะต้องรับผิดชอบต่อโดยตรง

หลังเกิดภัย ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะนอกจากจะต้องเร่งฟื้นฟูสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ แล้ว สิ่งที่สำคัญยิ่งก็คือการเยียวยาสำหรับประชาชนผู้ประสบภัยทั้งในด้านความเสียหายและสภาพจิตใจให้บรรเทาความเดือดร้อนและความวิตกกังวล ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนและมีผลกระทบต่อจิตใจเป็นอย่างยิ่ง และในระหว่างนี้ท้องถิ่นต้องนำสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นแล้วมาทำการศึกษา และจัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติร่วมกับผู้ประสบภัย ภาศิเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อช่วยกันเฝ้าระวังและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กระจายสู่ชุมชน

2. ข้อมูลอุทกภัยองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีพื้นที่ประมาณ 31 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 19,375 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ข้างเคียงดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหนองปรือ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และสนามบินสุวรรณภูมิ ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบางพลีใหญ่ และเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 1 ตำบล 15 หมู่บ้าน (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบต.ราชาเทวะ พ.ศ.2565 , 2565)

ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ชุมชนขนาดใหญ่ บ้านเรือน โครงการบ้านจัดสรร โกดังสินค้า มีถนนสายหลักคือ ถนนกิ่งแก้ว-ลาดกระบัง มีคลองสายหลักคือ คลองลาดกระบัง คลองชวดลากข้าว คลองบัวเกราะ และมีลำคลองสายย่อยอีกหลายสาย (แผนพัฒนาท้องถิ่น อบต.ราชาเทวะ พ.ศ.2566-2570 , 2564)

แม่น้ำลำคลองในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ซึ่งลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีลำคลองไหลผ่านหลายคลอง ได้แก่

คลองลาดกระบัง ไหลผ่านพื้นที่หมู่บ้าน ตั้งแต่หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6 และหมู่ที่ 7

คลองชวดลากข้าว ไหลผ่านพื้นที่หมู่บ้าน ตั้งแต่หมู่ที่ 12 ถึงหมู่ที่ 13

คลองเทวะคลองตรง ไหลผ่านหมู่ที่ 10

คลองสิงห์โต ไหลผ่านหมู่ที่ 13 หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 11

คลองบัวเกราะ ไหลผ่านหมู่ที่ 8

คลองบัวลอย ไหลผ่านหมู่ที่ 14 และหมู่ที่ 15

ลำคลองสายหลักที่มีความสำคัญในพื้นที่มีอยู่ 2 สาย ได้แก่ คลองลาดกระบัง และคลองชวดลากข้าว เพราะเป็นลำคลองสายหลักแนวตรงขนานกับคูในพื้นที่โดยคลองลาดกระบังจะอยู่ฝั่งตะวันออก คลองชวดลากข้าวจะอยู่ฝั่งตะวันตก ทำหน้าที่รองรับน้ำจากทิศเหนือ คือ กรุงเทพมหานคร และเป็นทางผ่านของน้ำในพื้นที่ เพื่อไหลลงสู่ลำคลองสายล่างในพื้นที่อื่นและไหลลงทะเลอ่าวไทย (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565 , 2565)

ปัจจัยความล่อแหลม ความเสี่ยง ต่อการเกิดอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในอดีตพื้นที่ส่วนใหญ่ในตำบลเป็นพื้นที่เกษตรกรรมเกือบทั้งหมด ได้แก่ ไร่นา ไร่สวน บ่อปลา บ่อกุ้ง ฯลฯ ซึ่งสามารถเป็นแก้มลิงรองรับน้ำในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อความเจริญเข้ามาพร้อมกับการตัดขยายถนนพระราชารัฐอุทิศ (ถนนกิ่งแก้วในปัจจุบัน) อีกทั้งการเข้ามาของท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ จึงทำให้โรงงานอุตสาหกรรม สถานประกอบการต่าง ๆ มีจำนวนมากอย่างหนาแน่น และอยู่ใกล้ชุมชนโดยขาดการประเมินความเสี่ยงผลกระทบในด้านต่าง ๆ กลุ่มคนในพื้นที่จึงได้ประกอบธุรกิจห้องเช่า อพาร์ทเมนท์ และสามารถพบเห็นได้ทุกรอกชอกชอยในตำบลเพื่อรองรับแรงงานประชากรแฝง อีกทั้งโครงการบ้านจัดสรร ทาวน์โฮม โฮมออฟฟิศ ก็เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยในปัจจุบันจากท้องที่เกษตรกรรมได้กลายเป็นสังคมเมืองขนาดใหญ่ที่หนาแน่นไปด้วยสิ่งปลูกสร้าง และอยู่ท่ามกลางความเจริญอย่างขีดสุด โดยข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2563 ประชากรในพื้นที่มีจำนวน 34,118 คน สถานประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมมีประมาณ 300 แห่ง (แผนพัฒนาท้องถิ่น อบต.ราชาเทวะ พ.ศ.2566-2570 , 2564)

เมื่อสืบหาข้อมูลปัจจัยความเสี่ยง ความเปราะบาง ความล่อแหลม ที่จะนำไปสู่การเกิดปัญหาอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะอย่างรอบด้านจะพบว่า

ด้านพื้นที่ อบต.ราชาเทวะ มิได้มีการวางผังเมืองตั้งแต่แรกเริ่ม โดยผู้ประกอบการได้สร้างสถานประกอบการขนาดเล็กใหญ่ รวมไปถึงการสร้างบ้านเรือนของประชาชนในพื้นที่ที่อิงเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม ตลอดจนบรรดาโครงการหมู่บ้านจัดสรร อพาร์ทเมนท์ ห้างเช่า ของผู้ใช้แรงงานนั้นมียุ่เป็นจำนวนมาก และรวมตัวอยู่กันอย่างหนาแน่นเต็มทุกพื้นที่ จึงทำให้เกิดความเสี่ยงความล่อแหลมต่อการเกิดภัยพิบัติ หรืออาจจะเกิดความล่าช้าในการเข้าไปจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เนื่องจากความหนาแน่นของชุมชนและสังคมดังกล่าว ทั้งนี้พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะยังเป็นพื้นที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอาณาเขตติดกับพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทำให้พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นพื้นที่รองรับน้ำและเป็นพื้นที่ไหลผ่านของมวลน้ำบางส่วนจากกรุงเทพมหานคร ไปสู่ทะเลอ่าวไทย อีกทั้งพื้นที่ อบต.ราชาเทวะ ยังคงเป็นพื้นที่ราบลุ่มสภาพถนนในแต่ละหมู่บ้านมีท่อระบายน้ำที่ลาดเอียง และทำการระบายน้ำเสียจากท่อลงสู่คลอง ประกอบกับความหนาแน่นของบ้านเรือนและสถานประกอบการในพื้นที่ ที่มีการกระจุกตัวทำให้เกิดการระบายน้ำเกิดความล่าช้า เมื่อปริมาณน้ำในคลองสูงขึ้น น้ำจะไหลย้อนเข้าท่อระบายน้ำ เข้าท่วมถนนบ้านเรือนประชาชน และสถานประกอบการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมทั้งเข้าท่วมตลิ่งบ้านเรือนที่อาศัยอยู่แนวริมคลองดั้งเดิมอีกด้วย (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบต.ราชาเทวะ พ.ศ. 2565 , 2565)

ด้านสิ่งแวดล้อม อบต.ราชาเทวะ ในอดีตพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่รกร้าง เป็นพื้นที่ท้องไร่ท้องนา เมื่อสังคมเมืองเกิดขยายตัว จำเป็นต้องมีการถมดินเพื่อปรับสภาพพื้นที่และยกพื้นที่ให้สูงขึ้นเพื่อรองรับความเจริญในอนาคต เมื่อพื้นที่ต่าง ๆ มีการถมที่ดินต่างฝ่ายต่างถมให้สูง จึงทำให้พื้นที่ดั้งเดิมที่มีสิ่งปลูกสร้างอยู่แล้วเกิดความต่ำ อีกทั้งบรรดาคลองในพื้นที่ส่วนในก็มีขนาดเล็ก และมีสิ่งกีดขวางจำพวก ขยะ เศษวัชพืชอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้น้ำที่รอการระบายไปสู่ลำคลองสายหลักเกิดความล่าช้าในการระบายจึงทำให้เกิดน้ำท่วมขัง รวมไปถึงการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งที่ควบคุมไม่ได้อย่างทั่วถึงจากหน่วยงานในพื้นที่ ทำให้น้ำในลำคลองเกิดเน่าเสียและส่งกลิ่นเหม็น ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองได้รับผลกระทบอย่างถ้วนหน้า และยังคงส่งผลไปยังเกษตรกรผู้เลี้ยงปลากระชังในพื้นที่ได้รับผลกระทบไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบต.ราชาเทวะ พ.ศ.2565 , 2565)

ด้วยความเปราะบาง ความเสี่ยง ความล่อแหลม ข้างต้นส่งผลให้เมื่อมีพายุฝนฟ้าคะนองเกิดขึ้นในพื้นที่ ปริมาณน้ำที่รอการระบายเกิดการสะสมเป็นปริมาณมาก น้ำในลำคลองสายหลัก ลำคลองสายย่อยเอ่อท่วมเต็มตลิ่ง บ้านเรือนดั้งเดิมของประชาชนที่อยู่บริเวณริมคลอง รวมถึงบ้านเรือนที่ปลูกอาศัยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าคลอง ประสบปัญหาท่วมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องด้วยปริมาณน้ำที่รอการระบายในลำคลองที่มีมากยังส่งผลกระทบไปถึง บ้านเรือน สถานประกอบการ และชุมชนด้านในที่ไม่ได้อยู่บริเวณริมคลองด้วย เหตุเพราะว่า ท่อระบายน้ำดั้งเดิมในพื้นที่ด้านในมีลักษณะที่ต่ำ

กว่าคลอง รวมทั้งปัญหาการอุดตันของท่อระบายน้ำในบางพื้นที่ เมื่อน้ำในลำคลองสูงขึ้นจึงได้ไหลย้อนขึ้นฝาท่อระบายน้ำ เกิดปัญหาน้ำท่วม และปัญหาเชื้อโรคที่ตามมากับน้ำอีกด้วย (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565 , 2565)

3. แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมของ อบต.ราชาเทวะ

องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ได้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมประจำปี พ.ศ. 2565 ได้ระบุถึง รายละเอียด บริษัท อำนาจหน้าที่ การดำเนินการในการแก้ไขปัญหาคือ

จัดตั้งองค์กรปฏิบัติ คือ ศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นองค์กรหลักในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาคือ ความรับผิดชอบ มีภารกิจในการอำนวยการ รวมถึงควบคุมการปฏิบัติงาน ประสานการปฏิบัติกับภาคเอกชนและส่วนราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นหน่วยเผชิญเหตุเมื่อเกิดภัยพิบัติในพื้นที่ โดยเชื่อมโยงการบังคับบัญชาและการปฏิบัติกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับ (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565 ,2565)

ภารกิจหลักศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

1. อำนวยการ ควบคุม กำกับดูแลปฏิบัติงาน และประสานการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือ

2. สนับสนุนกองอำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ

3. ประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการปฏิบัติแก้ไขปัญหาคือ

4. เมื่อคาดว่าจะเกิดหรือเกิดการแก้ไขปัญหาคือ

โครงสร้างศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ

1. ฝ่ายอำนวยการ มีภารกิจ ในการควบคุม การกำกับดูแลให้การแก้ไขปัญหาคือ

สภาอบต.ที่ได้รับมอบหมาย, สำนักงานปลัดฯ, กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน, อปพร. อาสาสมัคร ภาควิชาต่าง ๆ

2. ฝ่ายแผนและโครงการ มีภารกิจ ในการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาคูหาทุกภัย การพัฒนาแผนงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาคูหาทุกภัยในทุกชั้นตอน หน่วยปฏิบัติ ได้แก่ ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3. ฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการสื่อสาร มีภารกิจเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ รวมถึง ประเมินสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น การวางระบบเตือนภัย การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัย การ กู้ชีพ กู้ภัย การอพยพ การรักษาความปลอดภัย การวางระบบการติดต่อสื่อสาร หน่วยปฏิบัติ ได้แก่ ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, สำนักงานปลัดฯ, ตำรวจ, ตำรวจ, กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน, อปพร. อาสาสมัครแจ้งเตือนภัย, อาสาสมัครภาควิชาต่างๆ

4. ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ มีภารกิจสำรวจความเสียหาย และความต้องการด้านต่าง ๆ ของ ผู้ประสบภัย การจัดทำบัญชีผู้ประสบภัย การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย การฟื้นฟูบูรณะสิ่งชำรุดเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพเดิม หน่วยปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานปลัดฯ, กองช่าง, กองคลัง, กอง สาธารณสุข, กองการศึกษาฯ

5. ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีภารกิจในด้านงานประชาสัมพันธ์ การรายงานสถานการณ์สา ธารณภัยจามข้อเท็จจริงให้สื่อมวลชนและประชาชนได้รับทราบ เผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย ใช้เสียงตามสายและป้ายประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่ หน่วยปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานปลัด (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565, หน้า 9.)

ขั้นตอนการปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคูหาทุกภัย ในพื้นที่องค์การบริหารส่วน ตำบลราชาเทวะ

หลักการปฏิบัติก่อนเกิดภัย ให้ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วน ตำบลราชาเทวะ เป็นหน่วยงานจัดเตรียม และจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อการป้องกันและแก้ไข ปัญหาคูหาทุกภัยให้เหมาะสมกับการประเมินความเสี่ยงและความล่าช้าของพื้นที่ รวมทั้งการวาง แนวทางการปฏิบัติการให้พร้อมเผชิญกับปัญหาคูหาทุกภัย และดำเนินการฝึกซ้อมตามแผนที่กำหนด อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทุกภาคส่วนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะเกิดความพร้อม ในทุก ๆ ด้าน (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565)

หลักการปฏิบัติขณะเกิดภัย เมื่อเกิดภัยพิบัติหรือคาดว่าจะเกิดภัยพิบัติในพื้นที่องค์การ บริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยท้องถิ่น จัดตั้งศูนย์ อำนวยการเฉพาะกิจรับผิดชอบในการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เพื่อการควบคุมและตอบโต้ สถานการณ์จนกว่าภัยจะยุติลง โดยใช้ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นที่ตั้งศูนย์

อำนาจการเฉพาะกิจ (หรือพิจารณาใช้พื้นที่ที่อยู่ใกล้กับจุดเกิดเหตุมากที่สุด) และมีหลักการปฏิบัติอื่น ๆ ดังนี้ (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565)

หลักการปฏิบัติหลังเกิดภัย การจัดการหลังเกิดภัยเป็นการฟื้นฟูบูรณะภายหลังที่ภัยได้ยุติลงหรือผ่านพ้นไปแล้ว เป็นการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัย และซ่อมแซมสิ่งชำรุดเสียหายให้กลับสู่สภาพเดิม โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่เพื่อการพึ่งพาตนเองก่อนรับการช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของกองอำนาจการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธภัยทุกระดับ เพื่อให้ประชาชนผู้ประสบภัยสามารถกลับมาดำรงชีวิตได้ตามปกติ โดยมีหลักการปฏิบัติดังนี้ (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565)

การติดต่อสื่อสารกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

กองอำนาจการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธภัยองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะเป็นศูนย์กลางการสื่อสารในเขตพื้นที่รับผิดชอบตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อการติดต่อประสานงาน สั่งการรายงานสถานการณ์และการปฏิบัติระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ผู้แจ้งเหตุ ประชาชน ผู้ประสบภัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานในพื้นที่ หน่วยงานนอกพื้นที่ และศูนย์บัญชาการเหตุการณ์รวมทั้งกองอำนาจการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธภัยอำเภอและจังหวัด ทั้งในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน (แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ. 2565)

สรุปบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสาธารณภัย และวิเคราะห์แผนงานการจัดการยุทธภัยพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการระดับปทุมภูมิที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ซึ่งมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นองค์การราชการที่ได้รับการกระจายอำนาจจากราชการส่วนกลาง ผ่านการควบคุมดูแลจากราชการส่วนภูมิภาค ระดับจังหวัด อำเภอ เพื่อมาดำเนินการบริหารจัดการที่เป็นอิสระภายใต้การบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นบุคคลในพื้นที่ที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชน เพื่อเข้ามาบริหารงานออกนโยบายที่มีประโยชน์ต่อประชาชนเพื่อความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพอย่างทันท่วงที รวมทั้งมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีรายได้ในพื้นที่ของตน และยังสามารถขุดหนุนจากราชการส่วนกลาง เพื่อให้้องค์กรสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นองค์กรที่มีหน้าที่โดยตรงในการระงับและจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่เบื้องต้น รวมทั้งเป็นที่พึ่งที่สำคัญหรืออาจจะเป็นหน่วยงานราชการผู้ให้บริการตั้งแต่เกิดจนถึงตายของประชาชน

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 มาตรา 20 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ มีอำนาจหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ของ

ตน โดยมีผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาระดับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้มีอำนาจเต็มในการบัญชาการสั่งการ รวมทั้งออกนโยบายในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ของตน และมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และข้าราชการประจำในหน่วยงานเป็นผู้ช่วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามที่ได้รับมอบหมาย

บทบาทสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการสาธารณภัยจะต้องมีการดำเนินการตาม 3 ช่วงเวลาวัฏจักรสำคัญของสาธารณภัย ได้แก่ ระยะเวลาก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ซึ่งเป็น 3 ช่วงระยะที่มีความสำคัญโดยก่อนเกิดภัยจะต้องมีการเตรียมความพร้อม ในด้านพื้นที่เพื่อรับมือกับผลกระทบจากสาธารณภัย หรือองค์ความรู้ที่กระจายออกให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบเบื้องต้นเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันเบื้องต้นในการรับมือ ในช่วงเกิดภัย ต้องมีการดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขสถานการณ์ที่วิกฤตให้คลี่คลายโดยเร็วที่สุด ด้วยกำลังบุคลากร งบประมาณ ความรู้ ความมีประสิทธิภาพและคุณภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนด้านหลังเกิดภัยจัดงบประมาณในการเยียวยาช่วยเหลือ ซ่อมแซม พื้นฟูสิ่งแวดล้อม ประเมินจุดเสี่ยงเพื่อหลีกเลี่ยงและเตรียมการเพื่อรับมือกับสาธารณภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งในการนี้เอง องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ได้รับทราบและตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวนี้เป็นอย่างดี จึงได้มีการออกแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพทั้ง 3 ระยะเวลาของสาธารณภัย

ตามที่ได้ทำการค้นคว้าจากเอกสารประกอบกับการลงพื้นที่สัมภาษณ์ องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พบว่าได้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี ซึ่งในแผนมีการระบุ รายละเอียด บริบท อำนาจหน้าที่ กรอบการดำเนินงานในพื้นที่ ที่ชัดเจนรอบคอบรัดกุมทุกด้านทั้ง 3 วัฏจักรของสาธารณภัย แต่ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีทราบข้อมูลการมีอยู่ของแผนงานดังกล่าว และอีกด้านหนึ่งเนื่องจากเป็นแผนงานปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ประชาชนมิจำเป็นต้องรับทราบก็ได้ จึงได้สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนนั้น ยังคงไม่รับทราบและรับรู้ขั้นตอนการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ แต่ประการใดมากนัก อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ยังคงไม่ได้รับการบริการจากจากอบต.แต่อย่างไรมากนัก จะมีก็เพียงแต่การดำเนินการในพื้นที่เดิม ๆ จุด ๆ เดิม แต่ความเสียหายนั้นได้กระจายไปอย่างทั่วถึงและได้รับผลกระทบกันอย่างทั่วหน้า ประชาชนต้องอยู่ในสภาวะพึ่งพาตนเองตั้งแต่ก่อนเริ่มไปจนถึงภัยสิ้นสุดลงแล้ว จากข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่าแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ตลอดจนการดำเนินจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ยังมีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของผู้ประสบภัยได้ไม่มากต่อความต้องการเท่าที่ควรสืบเนื่องมาจาก ในอดีตพื้นที่มีค้อยประสบปัญหาอุทกภัยมากนัก ถึงเกิดอุทกภัยก็จะในช่วงระยะเลาสั้น ๆ มินานสถานการณ์ก็คลี่คลายและมีค้อยเกิดความเสียหาย แต่ในระยะเวลาให้

หลังปัญหาเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นเกินขีดความสามารถที่ อบต. จะรับมือได้ในบางเรื่อง และความเสียหายของประชาชนในพื้นที่นั้นส่วนใหญ่มีมูลค่าที่สูงมาก เกินเพดานการเยียวยาช่วยเหลือในระเบียบปฏิบัติของข้อกำหนดท้องถิ่น อีกทั้งขั้นตอนการพิจารณาสั่งการเยียวยาช่วยเหลือมีขั้นตอนหลายขั้นตอน จึงทำให้เกิดความล่าช้าต่อการให้บริการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทันท่วงที ซึ่งเป็นอุปสรรคที่อบต. ได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก และได้เริ่มตระหนักถึงความสำคัญและกำลังปรับเปลี่ยนรูปแบบแผนงานและการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

การจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

1. บทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยของ อบต.ราชาเทวะ ในมุมมองของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น, กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น, และกลุ่มผู้ประสพภัย

บทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยในมุมมองกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เป็นหน่วยงานแรกที่ประชาชนจะต้องนึกถึงเพื่อขอรับการบริการเมื่อเกิดปัญหา ประกอบกับพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเข้ามาจัดการสถานการณ์สาธารณภัยในระดับเบื้องต้น และเนื่องด้วยการที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนย่อมส่งผลให้สามารถดำเนินการลงพื้นที่ เพื่อแก้ไขและจัดการปัญหาได้อย่างรวดเร็วและตรงจุด อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีงบประมาณค่อนข้างสูง มีศักยภาพในการจัดซื้อเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ เพื่อบริหารจัดการปัญหาอุทกภัย และคณะผู้บริหารในพื้นที่ได้ลงมาบัญชาการสถานการณ์ด้วยตนเอง ทำให้สามารถเห็นถึงปัญหาและสั่งการเพื่อคลี่คลายสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วไม่ซับซ้อน ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ว่า

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน มีบทบาทและภารกิจในการเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ระวังเหตุในเบื้องต้น ซึ่งเป็นหน้าที่หลักที่ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย” (เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นคนที่ 1)

“ปัญหาอุทกภัยนั้น เป็นสาธารณภัยประเภทหนึ่ง ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจหน้าที่ตาม พรบ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 รวมถึงการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ตามแนวทางระเบียบต่าง ๆ ที่กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกำหนด โดยมีผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่น ในการจัดการปัญหาสาธารณภัยต่าง ๆ ในพื้นที่” (เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นคนที่ 2)

“เครื่องมืออุปกรณ์มีความพร้อม ถือว่าเป็นข้อได้เปรียบ” (เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นคนที่ 3)

นอกจากการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่แล้ว ปัญหาอุทกภัย ถือเป็นปัญหาร่วมของทุกพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มวลน้ำนั้นจะไหลผ่านไป ปัญหาอุทกภัยถือได้ว่าเป็นปัญหาที่ควบคุมจำกัดอาณาเขตของสาธารณภัยได้ยากมากที่สุด เมื่อปัญหาอุทกภัยได้เกิดขึ้นในพื้นที่ใดแล้ว พื้นที่รอบข้างก็มีความเสี่ยงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะได้รับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอาณาเขตเชื่อมโยงและติดต่อกัน ต้องร่วมกันหาแนวทางบูรณาการการทำงาน ในการที่จะศึกษา ระดมความคิด ระดมความร่วมมือ ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหา อีกทั้งควรเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ได้มีบทบาทร่วมในการบูรณาการแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และควรมีการตรวจสอบการทำงาน ติดตาม ประเมินผล เพื่อความกระตือรือร้น และเพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการรับมือและจัดการปัญหาอุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ว่า

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีพื้นที่ติดต่อกัน ควรร่วมมือกันบูรณาการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ร่วมกัน เพราะปัญหาอุทกภัยเป็นปัญหาที่จะได้รับผลกระทบกันอย่างถ้วนหน้ายากต่อการหลีกเลี่ยง นอกจากนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ควรที่จะต้องเปิดโอกาสให้มากขึ้นกว่าเดิม ในการที่ภาคประชาสังคม ภาคประชาชนจะมีส่วนร่วมในการจัดการและแก้ไขปัญหาอุทกภัย” (เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นคนที่ 1)

สรุป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เป็นที่แน่นอนว่าเมื่อเกิดปัญหาสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ ย่อมเป็นหน่วยงานแรกและหน่วยงานเดียวที่ประชาชนจะต้องนึกถึง เพื่อขอรับการบริการและความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงที่ถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อีกทั้งข้อดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ คณะผู้บริหาร สมาชิกสภา เจ้าหน้าที่ ล้วนแล้วเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ ย่อมรับรู้ถึงข้อได้เปรียบ ข้อเสียเปรียบ มีความเข้าใจในเชิงพื้นที่ การเข้าถึงชุมชน ประชาชน หรือการที่มีงบประมาณเบิกจ่ายที่เป็นเอกภาพขององค์กร ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบอย่างมากต่อการเข้ามาดำเนินการจัดการสาธารณภัย

นอกเหนือจากการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในข้างต้น ปัญหาสาธารณภัย หรืออุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ถือเป็นปัญหาร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรอบข้าง เนื่องด้วยปัญหาอุทกภัย ซึ่งโดยธรรมชาติของน้ำย่อมไหลลงสู่ที่ต่ำ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่พื้นที่อื่น ๆ รอบข้างจะได้รับผลกระทบ โดยประเด็นดังกล่าวนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับผลกระทบร่วมควรร่วมกันเข้ามาบูรณาการความร่วมมือ ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ อีกทั้งส่งเสริมสนับสนุนภาค

ประชาสังคม ภาคประชาชน ให้มีบทบาทร่วมต่อการจัดการและแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ควบคู่กันไป

บทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยในมุมมองกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ ถึงบทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ส่วนใหญ่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะในการจัดการสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่นั้น ยังคงมีบทบาทไม่มากเท่าที่ควรทั้งในช่วง ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย เมื่อได้เปรียบเทียบกับพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรอบข้าง และบทบาทในการบูรณาการร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ในการจัดการสถานการณ์ก็ยังคงพบเห็นได้น้อยมากอีกเช่นกัน โดยอบต.ราชาเทวะ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ มีงบประมาณสูง และมีความพร้อมในเรื่องกำลังเครื่องมือ กำลังคน หรือกล่าวได้ว่าอยู่ในสถานะที่พึ่งพาตนเองได้ แต่เมื่อเกิดสถานการณ์อุทกภัยที่รุนแรงขึ้นในพื้นที่ครั้งแรก ประกอบกับขาดการประเมินความเสี่ยง ขาดการวางแผนกำลังบุคลากร ขาดการวางแผนเข้าไปให้ความช่วยเหลือ อีกทั้งเมื่ออุปกรณ์เครื่องมือเกินขีดจำกัดในการจัดการ ก็ได้ดำเนินการจัดจ้างเครื่องมืออุปกรณ์ภาคเอกชนเข้ามาสมทบ จึงสะท้อนออกมาให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในมุมมองกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ยังคงมีบทบาทน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ว่า

“องค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นหน่วยงานที่มีใกล้ชิดกับประชาชนอย่างมาก และด้วยลักษณะพิเศษที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้เอง ก็ย่อมมีงบประมาณมีศักยภาพในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ในการเข้ามาจัดการกับสถานการณ์ทั้งในช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย” (นักการเมืองท้องถิ่นคนที่ 1)

“บทบาทของอบต.ราชาเทวะ ยังพบเห็นได้น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อบต.รอบข้าง และเท่าที่สังเกตในสถานการณ์ที่ผ่านมา จะพบเห็นผู้ประสบภัยต้องช่วยเหลือและจัดการปัญหาด้วยตัวเองเสียส่วนใหญ่ ซึ่งมันก็อาจจะสะท้อนได้ว่า อบต.ราชาเทวะ ยังไม่มีบทบาทมากพอในการดำเนินการจัดการสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่” (นักการเมืองท้องถิ่นคนที่ 2)

“อบต.ราชาเทวะ เป็นองค์กรที่ใหญ่และมีงบประมาณอุดหนุนสูง รวมทั้งทั้งอุปกรณ์บุคลากร เครื่องไม้เครื่องมือก็มีมาก สถานการณ์ที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการจัดการกันดี แต่เมื่อปีที่แล้วเห็นอบต. ได้เช่าเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่ชั่วคราวมาดูแลตรงประตูระบายน้ำ ก็มีประชาชนผู้ประสบภัยบางส่วนได้มาดูแลและก็ได้รับกระแสตอบรับที่ดีจากผู้ประสบภัยบางคน” (นักการเมืองท้องถิ่นคนที่ 3)

สรุป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นหน่วยงานที่มีเชื่อมโยงและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ทั้งในส่วนของบทบาทอำนาจหน้าที่โดยตรง หรือบริบทเชิงบุคคลในส่วนของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่เป็นคนในพื้นที่เอง ย่อมส่งผลดีอย่างมากต่อการเข้ามาดำเนินการจัดการสาธารณสุข

ปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลราชาเทวะที่ผ่านมา พบว่าการเข้ามาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรบริหารส่วนตำบลราชาเทวะนั้น ยังคงมีบทบาทที่ไม่เต็มประสิทธิภาพมากนักทั้งใน 3 ช่วงเวลา คือ ก่อน ระหว่าง และหลังเกิดภัย เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรอบข้าง รวมทั้งการบูรณาการความร่วมมือในภาคส่วนต่าง ๆ ก็ยังพบเห็นได้น้อย และยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก

บทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยในมุมมองผู้ประสบภัย

การดำเนินการจัดการสถานการณ์อุทกภัยที่ผ่านมา องค์กรบริหารส่วนตำบลราชาเทวะมีบทบาทน้อยมาก หน่วยงานหลักขององค์กรบริหารส่วนตำบล ยังไม่ได้ลงพื้นที่มาสอบถามรวมทั้งเข้ามาให้ความช่วยเหลือ มีแต่ สมาชิกสภาอบต. ในพื้นที่ ที่เข้ามาสอบถาม เก็บข้อมูล แต่ก็ไม่ได้มีความคืบหน้าประการใดในการเข้ามาช่วยเหลือ และมีค้อยู่อุตสาหกรรมมากสำหรับประชาชนผู้ประสบภัยในแง่ที่ว่าประชาชนผู้ประสบภัยบางหลังคาเรือนได้รับเงินช่วยเหลือ แต่ตนก็เป็นผู้ประสบภัยที่ได้รับผลกระทบกลับไม่ได้รับความช่วยเหลือ จนกระทั่งสถานการณ์ที่กลับมาปกติแล้วก็ยังไม่มีการเข้ามาช่วยเหลือเยียวยาแต่ประการใด ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ประสบภัย ว่า

“ไม่มีเข้ามาดูแลอะไรกันเลย พื้นที่ที่อยู่อาศัยก็เข้ามาลำบาก มีเพียง ส.อบต.ที่เข้ามาถ่ายรูป ด้อม ๆ มอง ๆ แล้วก็ไปไม่มีอะไรที่จะมาช่วยเหลือหรือเยียวยากันเลย” (ผู้ประสบภัยคนที่ 1)

“ฉันรู้ว่าบ้านบางหลังได้รับเงินช่วยเหลือ แต่บ้านฉันกลับไม่ได้รับ ซึ่งก็ได้รับผลกระทบหนักพอสมควร ไม่รู้ว่าเขามีเกณฑ์วัดอย่างไรในการให้เงิน แต่ถ้าเป็นแบบนี้ฉันก็คิดว่ามันไม่ยุติธรรมมาก ๆ ” (ผู้ประสบภัยคนที่ 2)

“อบต. ไม่เข้ามาดูแล ไม่รู้ว่าเขาจะรู้หรือเปล่าว่าบ้านฉันน้ำท่วมและได้รับความเดือดร้อน จนถึงขณะนี้ก็ยังไม่เข้ามาดูแล” (ผู้ประสบภัยคนที่ 3)

“พื้นที่ตรงนี้น้ำท่วมเข้ามาลำบาก เพราะต้องเข้าทางคลองลาดกระบังแต่เพียงทางเดียวอบต. เขาคงลำบากหรืออาจจะเล็ดลอดสายตาพวกเขาไป แต่ส.อบต.ในพื้นที่ ก็เข้ามาสอบถามมาถ่ายรูปอยู่แต่ก็ไม่มีอะไรกลับมาเลย” (ผู้ประสบภัยคนที่ 4)

นอกจากบทบาทของการจัดการสถานการณ์อุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะที่ผ่านมา กลุ่มประชาชนผู้ประสบภัยยังได้สะท้อนความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ อาทิ เร่งรัดเงินช่วยเหลือให้ทั่วถึงทุกหลังคาเรือน จัดสรรเรือพลาสติกไว้ใช้เมื่อเกิดอุทกภัย รวมทั้งอยากให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ดีกว่าเดิมที่ผ่านมา หรืออยากให้ลงพื้นที่มาสอบถามปัญหา รวมทั้งความเดือดร้อนของประชาชน ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ประสบภัย ว่า

“อยากให้อบต. ทำตามหน้าที่ที่ควรจะทำให้ดีกว่านี้ และอยากให้มาเห็นหน้าพูดคุยหยิบยื่นความช่วยเหลือกันมาหน่อย หรือจะให้ดีกว่านี้อยากให้จัดมอบเรือพลาสติกไว้ใช้ตอนน้ำท่วมก็จะยิ่งดี” (ผู้ประสบภัยคนที่ 2)

สรุป

การดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ยังมีบทบาทน้อยมากในมุมมองของผู้ประสบภัย เนื่องด้วยสภาพพื้นที่ที่ยากต่อการเข้าถึง มีเพียง สอบต.ประจำหมู่บ้านที่มีความชำนาญในพื้นที่เข้ามาสอบถาม แต่ก็ไม่ได้มีการเข้ามาให้ความช่วยเหลือแต่ประการใด ประชาชนผู้ประสบภัยต้องอยู่ในสภาวะแบบพึ่งพาตนเอง อีกทั้งการเยียวยาช่วยเหลือก็ได้รับการดูแลที่ไม่ทั่วถึง ซึ่งผู้ประสบภัยได้สะท้อนมุมมองออกมาโดยปราศจากอคติ รวมทั้งเสนอแนะให้จัดสรรเรือพลาสติกมอบให้แก่ประชาชนผู้ประสบภัย ไว้ใช้สัญจรเมื่อเกิดสถานการณ์อุทกภัย

**สรุปบทบาทการดำเนินการจัดการอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ
ผ่านมุมมองของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประสภภัย**

บทบาทการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในมุมมองของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มนั้นมีข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะที่แตกต่างกันไป ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจในแต่ละมุมมองตามตาราง ดังนี้ ตารางที่ 5 ข้อมูลสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างถึงบทบาทการบริหารจัดการ

กลุ่มหน่วยงานท้องถิ่น	กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น	กลุ่มผู้ประสภภัย
1. มีความใกล้ชิดมีอำนาจหน้าที่โดยตรง	1. มีงบประมาณศักยภาพในการจัดซื้อจัดจ้าง	1. ไม่มีการเข้ามาดูแลแต่ประการใด
2. มีการกิจตาม พรบ.ป้องกันฯ ข้อบังคับต่าง ๆ	2. อบต.ราชาเทวะ มีบทบาทน้อยเพื่อเปรียบเทียบกับ อปท. พื้นที่รอบข้าง	2. มีการแจกเงินที่ไม่ทั่วถึงและยุติธรรม
3. เครื่องมืออุปกรณ์มีความพร้อม	3. มีงบประมาณสูง ดำเนินการจัดการได้ แต่ยังมีการเช่าเครื่องมือจากภาคเอกชน	3. ไม่มีการลงพื้นที่ช่วยเหลือกระทั่งปัจจุบัน
4. ควรร่วมบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ	-	4. พื้นที่เข้าลำบาก มีส.อบต.ในพื้นที่ที่เข้าถึงแต่ไม่มีความคืบหน้า

ที่มา : ข้อมูลการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย ได้แก่ กลุ่มหน่วยงานท้องถิ่น กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประสภภัย

ข้อมูลการสัมภาษณ์ในตารางจะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น และกลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น จะมีความคิดเห็นในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีงบประมาณ บุคลากรที่มีความพร้อมในการรับมือบริหารจัดการ อีกทั้งยังมีพระราชบัญญัติ ข้อกำหนดที่กำหนดไว้เป็นภารกิจโดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นที่น่าสังเกตว่าหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น และกลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่นนี้ เป็นกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจโดยตรง มีความรู้ความเข้าใจรูปแบบกฎหมายข้อกำหนดได้เป็นอย่างดี ซึ่งก็จะได้ข้อมูลที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันเช่นนี้

แต่ในมุมมองของกลุ่มผู้ประสพภัยกลับมีความเห็นที่แตกต่างไปอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ประชาชนผู้ประสพภัยเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ไม่ได้มีการเข้ามาสอบถาม บรรเทา เยียวยาแต่ประการใด มีเพียงสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าของพื้นที่เข้ามาถ่ายรูป เก็บข้อมูลแต่ไม่ได้มีความคืบหน้าในการช่วยเหลือแต่อย่างใด อีกทั้งมีปัญหาคความไม่สบายใจของ ประชาชนผู้ประสพภัยบางหลังคาเรือนที่รับทราบข่าวการแจกเงินช่วยเหลือขององค์การบริหารส่วน ตำบล บางหลังได้ บางหลังไม่ได้ จึงได้ทวงถามความยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลผู้วิจัย รวมทั้งสำรวจ พื้นที่ที่ได้ไปเก็บข้อมูล โดยมีความเห็นที่ไปเป็นในลักษณะเดียวกันกับผู้ประสพภัย ซึ่งบ้านเรือน บางส่วนยังคงทิ้งร่องรอยของปัญหาอุทกภัย รวมทั้งขาดการบำรุงรักษาในการรับมือกับสถานการณ์ อุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต จึงสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ประชาชนผู้ประสพภัยขาดการ ช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำการศึกษา และประชาชน ผู้ประสพภัยส่วนใหญ่ ยังคงมีปัญหาเรื่องงบประมาณในการต่อเติมบูรณะซ่อมแซม จึงได้เป็นประเด็น ที่ผู้วิจัยหยิบยกขึ้นมาเพื่อสนับสนุนข้อมูลในส่วนของประชาชนผู้ประสพภัย ที่ประสบปัญหาการไม่ได้ รับการบริการที่ยุติธรรมตามสิทธิที่ควรได้รับจากหน่วยงานท้องถิ่น

2. กระบวนการจัดการภัยใต้ กรอบการดำเนินงาน Sendai Framework เพื่อลดความ เสี่ยงจากภัยพิบัติ ในช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัยที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ผ่านมุมมอง ของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น, กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น, และกลุ่มผู้ประสพภัย

กรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 – 2573 เป็น กรอบความตกลงร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติที่ทำการรับรอง เพื่อมุ่งเน้น การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและลดการสูญเสีย ในชีวิต วิถีชีวิต และสุขภาพ ตลอดจนความสูญเสีย ต่อสินทรัพย์ทางเศรษฐกิจ กายภาพ สังคม และสภาพแวดล้อม ของบุคคล ธุรกิจ ชุมชน และประเทศ อย่างเป็นทางการ โดยการปฏิบัติทั้ง 3 ช่วงเวลาของสาธารณภัย คือ ช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย เพื่อป้องกันและทำให้ความล่อแหลมและเปราะบางต่อภัยพิบัติลดน้อยลง ตลอดจน ช่วยให้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญเหตุ และฟื้นฟูที่ดียิ่งขึ้นอันนำไปสู่ความสามารถ ที่จะ รับมือและฟื้นคืนกลับได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณ ภัย , 2564)

บริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการปรับใช้จริงในพื้นที่ในส่วนของกรอบการ ดำเนินงานเซนไดเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 – 2573 ต่อการจัดการสถานการณ์ อุทกภัย เพื่อเป็นวิธีการและแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ห้วงเวลาของสาธารณภัย จะประกอบไปด้วย 3 ห้วงเวลาสำคัญ ได้แก่ ช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ซึ่งแต่ละห้วงเวลาของสาธารณภัยล้วนแล้วมีความสำคัญทั้งสิ้น ช่วงก่อนเกิดภัย องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ควรมีแผนงานเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือในเชิงกรอบทฤษฎี ข้อกฎหมาย พร้อมทั้งควร

ศึกษา หาข้อมูลความเสี่ยงของสาธารณภัยที่อาจเกิดขึ้น เพื่อลดความล่าช้า ความเสี่ยงที่จะเกิด สาธารณภัย ช่วงระหว่างเกิดภัย ถือเป็นช่วงที่มีความสำคัญมากที่สุด และยากที่สุดต่อการบริหารจัดการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเป็นตัวแสดงหลักในการเข้ามาให้ความช่วยเหลือในระดับ ปฐมภูมิที่มีประสิทธิภาพและปลอดภัย และช่วงหลังเกิดภัยเป็นช่วงในการบูรณะฟื้นฟูความเสียหาย ของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ โดยจะต้องเยียวยาฟื้นฟูให้กลับมาเป็นปกติและดีกว่าเดิมที่ผ่านมา แต่ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้นถือเป็นพื้นที่ระดับที่เล็กที่สุด ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด การซ่อมแซมบ้านเรือนหรือการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อรับมือกับสาธารณภัยนั้น สิ่งที่เกี่ยวข้องที่มี ความสำคัญมากที่สุด คือ งบประมาณ ในการดำเนินการ ซึ่งงบประมาณที่ประชาชนจะได้รับการ อุดหนุนจากภาครัฐนั้น ก็มีอุปสรรคขั้นตอนการพิจารณาที่มาก และน้อยจำนวนหลังคาเรือนที่จะผ่าน การพิจารณาและได้รับการช่วยเหลือ แต่ก็มีประชาชนผู้ประสบภัยอีกจำนวนมากที่มีปัญหาเรื่องทุน ทรัพย์ และยังไม่ได้รับการช่วยเหลือที่ยุติธรรม ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างมากในการจัดการช่วงหลัง เกิดภัย ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประสบภัย ว่า

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญและควรเข้ามามีบทบาท ในเรื่องการ บูรณะซ่อมแซมบ้านเรือนประชาชน เพราะประชาชนผู้ประสบภัยส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาเรื่องกำลัง ทรัพย์ เพราะช่วงระยะเวลาถือเป็นความสำคัญที่อาจจะบ่งชี้ถึงความมั่นคงทางที่อยู่อาศัยในอนาคต อีกด้วย” (นักการเมืองท้องถิ่นคนที่ 1)

“ไม่ต้องเติมซ่อมแซมอะไรแล้ว เพราะว่าฉันก็แก่ฉันก็อยากจะอยู่บ้านแบบเดิม ๆ อีก อย่างนึงถ้าซ่อมแซมมันก็เสียเงินเสียทองมาก ข้าวของก็แพง ค่าแรงก็แพง” (ผู้ประสบภัยคนที่ 4)

กระบวนการจัดการภายใต้ กรอบการดำเนินงาน Sendai Framework เพื่อลดความ เสี่ยงจากภัยพิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ผ่านมุมมองของกลุ่ม หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

ก่อนเกิดภัย

การดำเนินการในช่วงก่อนเกิดภัย องค์กรบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ได้ทำการ วิเคราะห์ ประเมินความเสี่ยง เพื่อหาสาเหตุและแนวทางในการเตรียมความพร้อมรับมือกับ สถานการณ์อุทกภัยที่อาจเกิดขึ้น โดยทำการขุดลอกคูคลอง ซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องมือให้มีความ พร้อมใช้งาน อบรมให้ความรู้บุคลากรท้องถิ่น รวมทั้งให้ข้อมูลแก่ประชาชนในพื้นที่ ให้มีความ ตระหนักรู้และให้ความสำคัญต่อการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และมีความพร้อมรับมือ ทุกขณะ

ระหว่างเกิดภัย

การดำเนินการในช่วงเกิดภัย องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ดำเนินการเฝ้าระวัง ติดตามรายงานตลอด 24 ชั่วโมง พร้อมประสานงานกับผู้นำชุมชนทุกชุมชนในการเป็นหน่วยงานกลาง ในการให้ความช่วยเหลือตามอำนาจหน้าที่กำหนดไว้

หลังเกิดภัย

การดำเนินการในช่วงหลังเกิดภัยนั้นเป็นการดำเนินการตรวจสอบพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อดำเนินการเยียวยาฟื้นฟู พร้อมสรุปรายงานให้ทางอำเภอทราบ และดำเนินการซ่อมแซมเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ได้รับความเสียหายให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่ตลอดเวลาเสมอ ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่ม หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ว่า

“ในช่วงก่อนเกิดภัยก็ได้ทำการ วิเคราะห์ ประเมินความเสี่ยง เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์อุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้น ดำเนินการซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องมือ ให้ความรู้ เจ้าหน้าที่ ชาวบ้าน และยังได้ขุดลอกคูคลองเพื่อรองรับมวลน้ำที่จะผ่านมา ในช่วงระหว่างเกิดภัย ก็ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เฝ้าระวังตลอด 24 ชั่วโมง ประสานงานผู้นำชุมชนทุกชุมชนเพื่อการเข้าไปช่วยเหลือตามที่ร้องขอ ในช่วงหลังเกิดภัย ก็ได้ส่งเคราะห์ให้ความช่วยเหลือตรวจสอบความเสียหายต่าง ๆ ดำเนินการซ่อมแซมฟื้นฟู และรายงานให้หน่วยงานบนรับทราบอีกด้วย ” (เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น คนที่ 1)

“ตอนก่อนเกิดภัย ก็ดำเนินการจัดทำแผนรับมือน้ำท่วม พร้อมด้วยดำเนินการหาสาเหตุ วิธีการรับมือในแต่ละหมู่บ้านที่มีลักษณะที่แตกต่างกันไป ส่วนตอนภัยเกิดขึ้นแล้ว ตอนนี้นั้นยากต้องยอมรับเพราะบางที่สิ่งที่เราคาดการณ์หรือวางแผนเพื่อรับมือ บางที่มันอาจจะส่งผลที่ร้ายแรงกว่า ประเมินไว้ ก็ต้องดำเนินการอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพมีแผนรับรองรองรับเสมอ ช่วงหลังเกิดภัย ตอนนี้ก็ยากอีก มันมีข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างทั้งในแง่งบประมาณ กำลังคน การสำรวจ แต่ก็พอรับรู้ และยังคงต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เป็นหลัก ” (เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นคนที่ 2)

“ก่อนเกิดภัย เองง่าย ๆ โกลัตัวเรา เจ้าหน้าที่อบต. ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งซ่อมแซมเครื่องมือ อุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน และติดตามสถานการณ์พยากรณ์อากาศให้ดี ช่วงระหว่างเกิดภัย ตอนนี้ก็ต้องปฏิบัติหน้าที่แต่ละฝ่าย ฝ่ายใคร ฝ่ายมัน ให้ดีมีประสิทธิภาพ ช่วงหลังก็ต้องดูระเบียบข้อบังคับกันก่อนว่าต้องดำเนินการได้มากเท่าไร จึงจะได้ดำเนินการ ” (เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นคนที่ 3)

สรุป

องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในกรอบการดำเนินงานเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย คือ ช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย เพื่อลดผลกระทบ ความเสี่ยง ความล่าช้าที่อาจจะเกิดขึ้น เมื่อสถานการณ์อุทกภัยนั้นมาถึงในพื้นที่ การดำเนินการดังกล่าว ได้มีการวิเคราะห์ความเสี่ยง ความเปราะบาง การอบรมให้ความรู้ เจ้าหน้าที่บุคลากรท้องถิ่น หรือการขุดลอกคูคลอง ดำเนินการปฏิบัติกรอย่างมีประสิทธิภาพในช่วงประสบปัญหาอุทกภัย รวมทั้งเยียวยาฟื้นฟูให้กลับสู่สภาวะปกติที่ดีกว่าเดิมและรวดเร็วแต่ก็ยังมีข้อกำหนดในเรื่องข้อบัญญัติท้องถิ่น ถึงเงื่อนไขการเยียวยาช่วยเหลือที่มีขั้นตอนหลายขั้นและเกิดความล่าช้า

กระบวนการจัดการภายใต้ กรอบการดำเนินงาน Sendai Framework เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ผ่านมุมมองของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น

ก่อนเกิดภัย

การดำเนินการในช่วงก่อนเกิดภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ยังพบเห็นการดำเนินการไม่มากนัก โดยองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะนั้นมีแผนป้องกันน้ำท่วมซึ่งในรายละเอียดของแผนนั้นก็ระบุการดำเนินการ ขอบเขต อำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน แต่ในสถานการณ์ที่ผ่านมายังคงพบเห็นการปฏิบัติที่ยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับแผนงานดำเนินการ

ระหว่างเกิดภัย

การดำเนินการในช่วงระหว่างเกิดภัย จะเห็นผลงานที่เป็นรูปธรรมและได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก คือการดำเนินการว่าจ้างเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่ของภาคเอกชน มาสูบน้ำบริเวณปากประตูระบายน้ำช่วงรอยต่อระหว่าง 2 ลำคลอง และคณะผู้บริหารก็ได้ลงพื้นที่สั่งการในสถานการณ์ดังกล่าว แต่ในมิติอื่น ๆ ในการเข้าไปตรวจสอบ สอบถามความต้องการ การเข้าไปให้ความช่วยเหลือในช่วงระหว่างเกิดภัยนั้นยังพบเห็นได้ไม่มากนัก และอาจจะสร้างความไม่ยุติธรรมสำหรับผู้ประสบภัย

หลังเกิดภัย

ส่วนการดำเนินการในช่วงหลังเกิดภัยนั้น มีทราบได้ว่าทางองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ได้เข้าไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่หรือไม่ เนื่องจากประชาชนผู้ประสบภัยต่างให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า น้ำท่วมแล้วก็แล้วกันช่วยเหลือกันเอง ไม่มีการเข้ามาดำเนินการแต่ประการใดที่ชัดเจนและติดตามได้จนถึงขณะนี้ ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ว่า

“ก่อนเกิดภัย เห็นน้อยมากที่จะมาทำเพื่อป้องกันน้ำท่วม แต่ก็พอรู้ว่าอบต.นั้นมีแผนป้องกันน้ำท่วมในชุมชน ซึ่งเรารู้กันในบริบทของแผนงานก็ย่อมจะมีวิธีการแนวทางการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพรอบด้านอยู่แล้ว แต่ในการปฏิบัติจริงสวนทางและไม่เป็นรูปธรรมกับแผนงานเลย

ระหว่างเกิดภัยก็เห็นให้ความสำคัญเพียงแค่สูบน้ำจากปากประตูระบายน้ำ จริ่งอยู่การทำงานตรงนั้น มันก็สำคัญ แต่ในส่วนอื่น ๆ ปากท้อง ความเสียหาย การร้องขอความช่วยเหลือเร่งด่วนก็มีความสำคัญมาก แต่ก็ยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก และช่วงหลังเกิดภัย ยิ่งแล้วใหญ่แทบจะไม่มีเลย ไม่ติดตาม ไม่ถามไถ่ จนถึงขณะนี้” (นักการเมืองท้องถิ่นคนที่ 1)

“เคยได้ยินมาว่าอบต. มีแผนป้องกันน้ำท่วม ซึ่งในแผนก็น่าจะมีวิธีการขั้นตอนที่รอบด้านและรัดกุมตามมาตรฐานของแผนงานทั่วไป แต่ในทางปฏิบัติผมไม่เห็นอะไรที่เป็นรูปธรรมมากนัก ทั้งในช่วงเตรียมการรับมือ ช่วงที่กำลังประสบภัย และในช่วยเหลือเยียวยาฟื้นฟู ซึ่ง 3 ช่วงที่ว่ามาในพื้นที่ราชาเทวะนี้ ถ้าพูดเป็นคะแนนสอบก็ต้องว่ายังคงสอบตก” (กลุ่มนักการเมืองคนที่ 2)

“ส่วนน้อยที่จะพบเห็น ผมคิดว่าทางอบต. เองก็คงจะต้องมีแผนจัดการปัญหาน้ำท่วม แต่อย่างไรก็ไม่ค่อยเห็นเลย หรือเมื่อเกิดน้ำท่วมแล้วประชาชนก็ช่วยเหลือจัดการกันเอาเอง ส่วนตัวผมก็ดำเนินการในส่วนที่พอสามารถดำเนินการได้ แต่มันก็ไม่ใช่อำนาจหน้าที่หรือบทบาทโดยตรง แต่จะทำในส่วนภาคประชาสังคม ซึ่งก็คงต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานหลัก แต่ก็อย่างที่บอกก็ยังไม่เห็นบทบาทของอบต. ที่มากพอเราก็คงจะตื่นตัวแทนเขามากไม่ได้” (กลุ่มนักการเมืองคนที่ 3)

กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นยังมีความเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในส่วนของกระบวนการจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ กล่าวคือ มีความประสงค์ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติการในช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งให้ความสำคัญในการบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคประชาสังคม ภาคประชาชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยให้ดีกว่าสถานการณ์ที่ผ่านมา ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ว่า

“อยากให้ อบต.ราชาเทวะ ให้ความสำคัญพร้อมทั้งการดำเนินการปฏิบัติในช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม เพราะประชาชนผู้ประสบภัยก็บอบช้ำมากแล้วตอนน้ำท่วม ไหนจะต้องมาซ่อมแซมอะไรต่อมิอะไรอีกมาก ก็อยากเห็นกระบวนการทำงานของอบต. ร่วมกับภาคประชาสังคมและภาคประชาชนในห้วงเวลานี้ที่ดีและมากกว่าเดิม” (นักการเมืองคนที่ 1)

สรุป

การดำเนินการตามกรอบการดำเนินงานเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในมุมมองของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า การดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะนั้นพบเห็นได้น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับแผนงานป้องกันน้ำท่วมที่เป็นกรอบการปฏิบัติของพื้นที่ คงพบเห็นแต่เพียงบรรดาคณะผู้บริหารได้ลงพื้นที่ควบคุมเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่บริเวณปากประตูระบายน้ำ แต่ในมิติด้านอื่น ๆ มิได้มีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและยุติธรรมมากนักสำหรับประชาชนผู้ประสบภัยในพื้นที่ ซึ่งกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นยังได้สะท้อนส่งผ่านความคิดเห็นที่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ได้ปรับปรุงและมีความกระตือรือร้นต่อการปฏิบัติตามที่ทั้งในช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมที่ผ่านมา

กระบวนการจัดการภายใต้ กรอบการดำเนินงาน Sendai Framework เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ผ่านมุมมองของกลุ่มผู้ประสบภัย

ก่อนเกิดภัย

การดำเนินการในช่วงก่อนเกิดภัย ประชาชนผู้ประสบภัยส่วนใหญ่นั้นมักไม่ได้เตรียมการเพื่อรับมือกับปัญหาอุทกภัยที่มีประสิทธิภาพมากนัก เพราะมีความต้องการที่จะอนุรักษ์ที่อยู่อาศัยโบราณของบรรพบุรุษ มีเพียงกออิฐบริเวณทางเข้าบ้านเพื่อป้องกันน้ำเข้าบ้าน อีกทั้งในเรื่องของงบประมาณที่มีอย่างจำกัดจึงไม่สามารถดำเนินการต่อเติมเพื่อรับมือกับมวลน้ำที่จะมา จนมีความเคยชินและเริ่มปรับตัวอยู่กับสถานการณ์ได้แล้ว

ระหว่างเกิดภัย

การดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในช่วงระหว่างเกิดภัย ก็มีความเห็นในทิศทางเดียวกันว่ายังมิได้มีการปฏิบัติหน้าที่ในการเข้ามาให้ความช่วยเหลืออย่างมีรูปธรรมมากนัก ประชาชนผู้ประสบภัยต้องอยู่แบบสภาวะพึ่งพาตนเองเสียส่วนใหญ่

หลังเกิดภัย

จนกระทั่งสถานการณ์คลี่คลายกลับสู่สภาวะปกติแล้วก็ยังมิได้มีการดำเนินการช่วยเหลือหรือเยียวยาแต่ประการใดที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ประสบภัย ว่า

“ไม่ซ่อมต่อเติมอะไรแล้ว อยากจะอนุรักษ์บ้านแบบเดิม ๆ ไว้ ก็ทำอิฐขึ้นมาหน้าบ้านเพื่อกันน้ำเข้าบ้านก็พอแล้ว ถ้าทำเยอะทำมากก็เสียเงินเสียทองมาก เงินทองก็ไม่ค่อยจะมี”
(ผู้ประสบภัยคนที่ 1)

“ อีกอย่างหนึ่งก็ชินแล้วกับสถานการณ์น้ำท่วมนี้ จนปรับตัวได้แล้ว แต่ในช่วงเกิดภัย อดบ.ก็ไม่ได้เข้ามาช่วยเหลืออะไรมาเลย ต้องช่วยเหลือพึ่งพาตัวเองกันไป บ้านของเราจะมีรอรให้เขา มาช่วยคงไม่ได้ด้วยกันแน่ จนถึงตอนนี้ผ่านไปแล้วก็ยังไม่มีมาเยียวยาอะไรเลย” (ผู้ประสพภัยคนที่ 2)

“ที่บ้านมันทำอะไรไม่ได้แล้ว เพราะมันอยู่ด้านในติดคลอง ก็ยากจะถมที่ให้สูงขึ้นเพื่อ หนีน้ำก็ทำไม่ได้เพราะรถดินมันเข้าไม่ได้แล้ว ก็คงต้องระวังน้ำท่วมแบบนี้เรื่อยไป ค่อย ๆ ขยับขยายไป ในอนาคต เพื่อมันอาจจะดีขึ้น” (ผู้ประสพภัยคนที่ 3)

“ไม่เตรียมพร้อมอะไรเลย ไม่ต่อเติมซ่อมแซมอะไรแล้ว เพราะว่าฉันก็แก่ฉันก็ยากจะอยู่ บ้านแบบเดิม ๆ อีกอย่างนี้ถ้าซ่อมแซมมันก็เสียเงินเสียทองมาก ข้าวของก็แพง ค่าแรงก็แพง ฉันทเลือก ขนของหนีน้ำดีกว่า เพราะมันซ้ำซากจนฉันรู้แล้วว่าต้องย้ายหรือหลีกเลี่ยงอะไรไปก่อน” (ผู้ประสพภัยคนที่ 4)

นอกจากนี้แล้วกลุ่มประชาชนผู้ประสพภัย ยังคงมีความต้องการให้องค์การบริหารส่วน ตำบลราชาเทวะ มีความตื่นตัวในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์อุทกภัยที่จะเกิดขึ้น ในพื้นที่ ในช่วงก่อนเกิดภัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่จะได้มีเวลาประเมินความเสี่ยงเพื่อเตรียมการรับมือ โดย มีความประสงค์ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ดำเนินการพัฒนาทางเท้าริมคลอง เพราะทางเท้าเป็นเส้นทางสัญจรที่สำคัญเมื่อเกิดปัญหาอุทกภัยด้านใน หรือการดำเนินการขุดลอกคู คลอง พร้อมทั้งสนับสนุนกระสอบทรายที่เพียงพอ รวมทั้งสารจุลินทรีย์บำบัดน้ำเสีย ยาฆ่าเชื้อรา และ มีความประสงค์ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เข้ามาดูแลตามอำนาจหน้าที่ ที่มากกว่านี้และเข้ามาพูดคุยสอบถามถึงความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ประสพภัย ว่า

“อยากให้ขุดลอกคูคลอง พัฒนาซ่อมแซมทางเท้าริมคลอง เพราะมันสำคัญมากนะตอน น้ำท่วมเพราะมันจะสัญจรส่งมอบความช่วยเหลือระหว่างกันได้ดี และกระสอบทรายเอง น้ำท่วมกับ กระสอบทรายมันเป็นของคู่กัน ควรมาแจกจ่ายให้ประชาชนบ้างจะดีมาก หรือบรรดาจุลินทรีย์บำบัด น้ำเสีย ยาฆ่าเชื้อรา ก็อยากให้มาแจกบ้าง ถ้าไม่มีการทำอะไรเลยก็อยากให้เข้ามาพูดคุยสอบถาม ปัญหากันบ้าง อยากให้มาเห็น ให้มาดูจะได้รู้ว่ามันลำบากและจะได้นำไปปฏิบัติหน้าที่ให้มีความ กระตือรือร้น” (ผู้ประสพภัยคนที่ 2)

สรุป

ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบต่อสถานการณ์อุทกภัย มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ที่ว่าจะไม่ดำเนินการต่อเติม บูรณะ บ้านเรือนให้มีความมั่นคงแข็งแรง เพื่อรับมือ กับสถานการณ์อุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ต่างยินดีและพอใจหากว่าจะต้องประสบปัญหาน้ำ เข้าท่วมบ้านเรือน เนื่องจากมีความเคยชินจนสามารถปรับตัวเข้าสู่สถานการณ์ได้แล้ว อีกทั้ง

งบประมาณของประชาชนที่ค่อนข้างขาดแคลนและมีจำนวนจำกัด แต่การดำเนินการตามห้วงเวลาของกรอบการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในมุมมองของประชาชนผู้ประสพภัยนั้น พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ มิได้เข้ามามีบทบาทหรือส่วนช่วยในการจัดปัญหาอุทกภัยในพื้นที่เลย พบเห็นได้น้อยมาก และมีได้มีความคืบหน้าแต่ประการใด

นอกจากมุมมองความคิดเห็นในเรื่องของการดำเนินการตามกรอบแล้ว ประชาชนผู้ประสพภัยในพื้นที่ยังได้ส่งความคิดเห็นเพื่อแสดงออกถึงความต้องการ ที่มีความประสงค์ให้องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เข้ามาพัฒนาชุดลอกคูคลอง รวมทั้งส่งมอบกระสอบทราย หรือเข้ามาพูดคุยสอบถามถึงความต้องการและให้ได้พบเห็นปัญหาหรือความยากลำบากของผู้ประสพภัยในพื้นที่

สรุปกระบวนการจัดการภายใต้ กรอบการดำเนินงาน Sendai Framework เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ในช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ผ่านมุมมองของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประสพภัย

กรอบการดำเนินการเซนได เป็นกรอบการดำเนินงานที่สำคัญของการจัดการภัยพิบัติทั้ง 3 ห้วงระยะเวลา คือ ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย โดยให้ความสำคัญของการหาปัจจัยเพื่อลดความเสี่ยง ความเปราะบาง ความล่อแหลม กระบวนการรับมือที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการบูรณะฟื้นฟูที่รวดเร็วที่ดีและมั่นคงกว่าเดิม อีกทั้งกรอบการดำเนินงานเซนไดนี้เองผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดของงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลของบทบาทการรวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ จากผลการศึกษาภายใต้กรอบการดำเนินงาน Sendai Framework ตามห้วงเวลาดังกล่าว ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย สามารถสรุปข้อมูลตามตารางดังนี้

ตารางที่ 6 ข้อมูลการสัมภาษณ์ถึงกระบวนการจัดการภายใต้กรอบแนวคิดงานวิจัย

บทบาทการจัดการผ่านมุมมองกลุ่มตัวอย่างภายใต้กรอบการดำเนินงาน Sendai Framework	
ก่อนเกิดภัย	<p align="center">หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทำการวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยง ซ่อมแซมอุปกรณ์ ให้ความรู้ด้านต่าง ๆ - จัดทำแผนรับมือ หาสาเหตุของการเกิดอุทกภัยในแต่ละหมู่บ้าน - อบรมให้ความรู้เจ้าหน้าที่
	<p align="center">นักการเมืองท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทบาทยังพบเห็นได้น้อย - อบต. ดำเนินการในส่วนแผนป้องกันประจำปี
	<p align="center">ประชาชนผู้ประสบภัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่ต่อเติมบ้าน เพื่อรับมือกับอุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต - บ้านเรือนต่อเติมลำบาก - ไม่รับทราบข้อมูลต่าง ๆ จากภาครัฐ
ระหว่างเกิดภัย	<p align="center">หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ - ดำเนินการภายใต้แผนป้องกันน้ำท่วมประจำปี - ผู้บริหารลงพื้นที่บัญชาการเหตุการณ์
	<p align="center">นักการเมืองท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ช่วงเวลานี้อบต.ได้ว่าจ้างเครื่องสูบน้ำเอกชนมาช่วยสูบน้ำออกนอกพื้นที่ - ชุมชนริมคลอง และชุมชนด้านในที่ประสบปัญหาอยู่ในสภาวะพึ่งพาตนเอง - อุปกรณ์ป้องกันน้ำท่วมเข้าบ้านเรือน เคหสถาน มีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการ
	<p align="center">ประชาชนผู้ประสบภัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนต้องช่วยเหลือกันเอง ภาครัฐท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือล่าช้า - ประชาชนบางส่วนปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ แต่ยังคงต้องการความช่วยเหลือ - อบต. เข้าไม่ถึงบ้านเรือนที่ได้รับความเสียหาย หรือต้องการขอความช่วยเหลือขณะเกิดอุทกภัย - บทบาทต่อการช่วยเหลือของ อบต. ในช่วงนี้นับได้ว่ายังปฏิบัติได้ไม่ดีเท่าที่ควร
	<p align="center">หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการเยียวยาช่วยเหลือตามข้อบัญญัติท้องถิ่น

หลังเกิดภัย	<ul style="list-style-type: none"> - พิจารณาเกณฑ์การพิจารณาเยียวยาช่วยเหลือ - อดทนงบประมาณในการบำรุงฟื้นฟูสถานที่สาธารณะ บ้านเรือนที่ผ่านพิจารณา
	นักการเมืองท้องถิ่น
	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการเยียวยาช่วยเหลือ (ไม่ผ่านการพิจารณา) - ประชาชนส่วนใหญ่มีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบูรณะฟื้นฟู - ยังคงไม่เห็นการทำงานที่เป็นรูปธรรมและยุติธรรมมากนักในช่วงนี้ ในส่วนของประชาชนผู้ประสบภัยพึงจะได้รับ
	ประชาชนผู้ประสบภัย
	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีการเข้ามาพูดคุย สอบถามความเสียหาย มีสมาชิกสภาเข้ามาสอบถาม แต่ยังไม่มีการเข้ามาดำเนินการต่อจากที่ลงมาสอบถามจนปัจจุบัน - ขาดทุนทรัพย์ในการซ่อมแซม ต่อเติมบ้านเรือนให้มีความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต - มีความต้องการกระสอบทราย ยาฆ่าเชื้อรา และจุลินทรีย์บำบัดน้ำเสีย - รู้สึกไม่ได้รับความยุติธรรมต่อการพิจารณาให้ความช่วยเหลือของ อบต. บางหลังคาเรือนได้รับการเยียวยาให้ความช่วยเหลือ แต่ตนไม่ได้รับเกิดความรู้สึกเหลื่อมล้ำในพื้นที่ ทั้ง ๆ เป็นสิทธิที่พึงจะได้รับทั่วหน้าและยุติธรรม

ที่มา : ข้อมูลการสัมภาษณ์ถึงกระบวนการจัดการภายใต้ กรอบการดำเนินงาน Sendai Framework ในช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ผ่านมุมมองของกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย

จากข้อมูลในตารางจะพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างจะมีความเห็นที่แตกต่างกันไปตามบริบทของกลุ่มกล่าวคือ กลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นให้ข้อมูลในแง่ของการเตรียมความพร้อม การวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยง ความล่าช้าในพื้นที่ ตลอดจนการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ให้มีความพร้อมรับมือกับสถานการณ์อุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต และเมื่อเกิดภัยแล้วก็ดำเนินการปฏิบัติการตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินการเยียวยาช่วยเหลือตามข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ ในส่วนของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นนั้นมีความเห็นในเชิงตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานท้องถิ่น โดยมีความเห็นว่า พบเห็นการดำเนินที่ไม่เต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร และเมื่อเปรียบเทียบกับแผนงานแล้วก็ยังพบว่าปฏิบัติได้จริงน้อยมาก อีกทั้งยังมีความเห็นให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาคประชาสังคม และภาคประชาชนในพื้นที่เพื่อจะได้มีส่วนช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รู้เขา รู้เรา

รวมทั้งกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นยังมีความกังวลในเรื่องของกำลังทรัพย์ของผู้ประสภภัยในพื้นที่ ที่ส่วนใหญ่มีงบประมาณที่ค่อนข้างจำกัด จึงขาดกำลังให้การดำเนินการบูรณะต่อเติมบ้านเรือนให้มีความคงทนแข็งแรงเพื่อพร้อมรับมือกับสาธารณภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งได้สะท้อนออกมาจริงในมุมมองของกลุ่มผู้ประสภภัยที่ส่วนใหญ่ต่างมีความเห็นว่า บ้านเรือนที่ตนอาศัยอยู่นั้นจะไม่ทำการต่อเติมหรือบูรณะฟื้นฟูให้มีสภาพพร้อมรับมือกับสถานการณ์อุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะมีความประสงค์จะอนุรักษ์บ้านเรือนดั้งเดิม และติดขัดเรื่องงบประมาณในการบูรณะต่อเติม

ส่วนการดำเนินการบริหารจัดการอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในมุมมองของประชาชนผู้ประสภภัย กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลและสังเกตเห็นได้ชัดว่า องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ยังดำเนินการตามกรอบการดำเนินงานแผนงานป้องกันในพื้นที่ ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้ประสภภัยเท่าที่ควร ประชาชนผู้ประสภภัยบางส่วนยังคงต้องพึ่งพาช่วยเหลือตัวเองจัดการปัญหาตนเองตั้งแต่ช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังจากภัยสิ้นสุดลงแล้วซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ได้ดำเนินการจัดการแต่เพียงในภาคส่วนเล็ก ๆ ในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดทุกด้านนั้นอาจจะดูแลได้อย่างไม่ทั่วถึงเท่าที่ควรจะเป็น จึงได้เป็นมุมมองความเห็นที่ได้สะท้อนออกมา เพื่ออาจจะนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

ปัญหาและอุปสรรค ต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของ อบต.ราชาเทวะ

1. ปัญหาและอุปสรรค ต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของ อบต.ราชาเทวะ ในมุมมองของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น, กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น, และกลุ่มผู้ประสภภัย

ปัญหาและอุปสรรค ต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของ อบต.ราชาเทวะ ในมุมมองของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

ในบริบทเชิงพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมและสถานที่อยู่อาศัยของประชาชนที่หนาแน่นเต็มในพื้นที่ เมื่อเกิดวิกฤตอุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ น้ำที่รอบระบายก็เอ่อเข้าท่วมบ้านเรือนประชาชน เนื่องจากท่อระบายน้ำที่มีขนาดเล็กและเก่ามิได้รองรับการขยายตัวของเมือง และยังขาดการวางผังเมืองที่ดี ส่งผลให้เกิดปัญหาอุทกภัยได้ง่ายในพื้นที่ อีกทั้งการเข้ามาให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสภภัยในระเบียบมีอัตราค่อนข้างต่ำ แต่ความเสียหายนั้นมีมูลค่าสูง ซึ่งขั้นตอนการพิจารณาและกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ก็มีอยู่มาก มักเกิดความล่าช้า เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการเข้าไปให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสภภัย ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ว่า

“การเข้ามาให้ความช่วยเหลือมีอยู่อย่างจำกัดมาก เพราะขั้นตอนการพิจารณาต่าง ๆ มีหลายขั้นตอนและมีความซับซ้อน จึงเป็นความล่าช้าอย่างมาก อีกทั้งความสูญเสียในพื้นที่นั้นมีมูลค่าสูงมาก สูงกว่าที่กำหนดในระเบียบซึ่งมีอัตราที่ต่ำ และข้อที่สำคัญอย่างมากอีกประการหนึ่งก็คือ พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม สังคมเมืองชุมชนขนาดใหญ่ จึงส่งผลให้การระบายน้ำในพื้นที่ไม่มีประสิทธิภาพที่ดีที่ควรจะเป็น เนื่องจากในพื้นที่ขาดการวางผังเมืองที่ดีแต่เริ่มแรกจนส่งผลให้เป็นปัญหาในที่สุด” (เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นคนที่ 1)

“สภาพพื้นที่อบต.ราชาเทวะ เป็นลักษณะสังคมเมืองมีประชากรอาศัยอยู่จำนวนมาก มีหมู่บ้านจัดสรร โรงงานอุตสาหกรรม การก่อสร้างต่าง ๆ อาจทำให้สภาพท่อระบายน้ำชำรุดุดตัน รวมถึงในพื้นที่อบต.ราชาเทวะ มีลำคลองในพื้นที่ติดต่อกับคลองประเวศบุรีรมย์ของกทม. และขนานกับคลองลาดกระบัง ซึ่งเป็นลำคลองที่เป็นเส้นทางส่งน้ำออกจากกทม. ลงสู่ทะเลจึงทำให้พื้นที่ที่ติดคลองมีปัญหา น้ำล้นตลิ่งเข้าท่วม” (เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นคนที่ 2)

“ปัญหาที่สำคัญอย่างมากต่อการคลี่คลายสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่ของอบต.ราชาเทวะ โดยในปัจจุบันเป็นพื้นที่ของโรงงานอุตสาหกรรม และที่พักอาศัยของประชาชนที่อยู่อย่างหนาแน่น หากเกิดอุทกภัยจะยากต่อการระบายน้ำออกจากพื้นที่การระบายน้ำในพื้นที่ที่ล่าช้า เพราะลำคลองหลายสายในพื้นที่นั้นตันเขิน หรือบางคลองมันก็เปลี่ยนสภาพไปแล้ว” (เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นคนที่ 3)

ปัญหาและอุปสรรค ต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของ อบต.ราชาเทวะ ในมุมมองของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น

ปัญหาอุทกภัย เป็นปัญหาที่เริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เนื่องจากมาจากความเจริญและการขยายตัวของสังคมเมืองที่รวดเร็วและรุดหน้า ซึ่งความเจริญที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ ประกอบกับในพื้นที่ที่ขาดการวางผังเมืองที่ดีตั้งแต่เริ่มแรก รวมถึงการควบคุมการทิ้งขยะในท่อระบายน้ำหรือตามแม่น้ำลำคลองในพื้นที่ที่ยังควบคุมและดูแลได้ยาก จึงส่งผลให้การจัดการปัญหาอุทกภัยนั้นเกิดความล่าช้าต่อการระบายน้ำ อีกทั้งเนื่องด้วยปัญหาอุทกภัยเป็นปัญหาใหม่ที่เริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นในพื้นที่ จึงอาจทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะเพิ่งเริ่มตระหนักรู้และให้ความสำคัญต่อการจัดการปัญหาอุทกภัย ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ว่า

“ก่อนหน้านี้ไม่ส่งผลกระทบต่อมากนัก แต่เดี๋ยวนี้เริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในทุก ๆ บริบท ตั้งแต่บริบทเชิงพื้นที่ซึ่งขาดการวางผังเมืองที่ดีตั้งแต่เริ่มแรก จึงทำให้ในพื้นที่เป็นสังคมเมือง สังคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่ขาดการประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น และการควบคุมการทิ้งขยะลงท่อระบายน้ำ หรือตามแม่น้ำลำคลองต่าง ๆ ในพื้นที่ก็ยังคงเป็นปัญหาที่

ควบคุมและจัดการได้ยากมาก จึงทำให้เกิดเป็นปัญหาอุทกภัยที่ยืดเวลาและสร้างความเสียหายอย่างมาก ซึ่งเป็นปัญหาที่ใหม่ที่อบต.เพ็ญเริ่มตระหนักรู้และให้ความสำคัญ” (นักการเมืองท้องถิ่นคนที่ 1)

“ในอดีตที่ผ่านมาสถานการณ์น้ำท่วมในพื้นที่ เป็นอุบัติภัยเล็ก ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งสามารถควบคุมและจัดการได้ แต่ในระยะเวลาให้หลังนี้ ต้องยอมรับว่าเริ่มเอาไม่อยู่ น้ำท่วมในพื้นที่เริ่มทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องมาจากพื้นที่ราชาเทวะ ได้เปลี่ยนสภาพเป็นสังคมเมืองขนาดใหญ่หนาแน่น พื้นที่ลุ่มล่งก็ต้องรองรับน้ำจากกรุงเทพมหานครที่ไหลบ่าลงมาเพื่อออกทะเลอ่าวไทย ที่นี้ในพื้นที่ของเราก็ต้องยอมรับว่าปัญหาการอุดตันของท่อระบายน้ำ เป็นปัญหาสำคัญมากในพื้นที่ และก็บรรดาขยะที่ถูกทิ้งลงสู่คูคลองก็ยังควบคุมได้ยาก” (นักการเมืองท้องถิ่นคนที่ 2)

“ต้องขอท้าวความก่อนว่าอุทกภัยในพื้นที่นับว่า เป็นสาธารณภัยที่เพ็ญทวีความรุนแรงขึ้นในพื้นที่ในช่วงเวลาให้หลังที่ผ่านมา จึงทำให้สถานการณ์ที่ผ่านมา อบต.ราชาเทวะ ยังคงมีปัญหาต่อการจัดการสถานการณ์อุทกภัยที่ผ่านมาอย่างพอสมควร อุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของอบต.ราชาเทวะ คือ ปัญหา ขยะอุดตันท่อระบายน้ำ ตามถนน ตรอก ซอกซอยต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากการขยายตัวของสังคมเมือง ในพื้นที่อบต.ราชาเทวะ” (นักการเมืองท้องถิ่นคนที่ 3)

ปัญหาและอุปสรรค ต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยของ อบต.ราชาเทวะ ในมุมมองของกลุ่มผู้ประสบภัย

เนื่องด้วยบริบททางสังคมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ นั้นเปลี่ยนไปจากอดีตที่เป็นพื้นที่สังคมเกษตรกรรมได้เป็นเปลี่ยนมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีบริษัทมีชุมชนในพื้นที่ที่หนาแน่น แต่ในพื้นที่เองก็ยังมีบ้านเรือน สังคมวิถีชีวิตดั้งเดิมริมคลองอยู่จำนวนมากตลอดแนวริมคลอง ซึ่งด้วยความดั้งเดิมนี้เองจึงทำให้ประชาชนผู้ที่มีความเสี่ยงได้รับผลกระทบต่อการเกิดปัญหาอุทกภัยนั้น มีค้อยได้ต่อเติมหรือขยายบูรณะบ้านเรือนให้มีความพร้อมรับมือกับสถานการณ์อุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในพื้นที่ เมื่อสถานการณ์ในพื้นที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นกว่าอดีตที่ผ่านมาจึงส่งผลให้ประชาชนที่มีความเสี่ยงข้างต้นได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และ ยากต่อการเข้ามาจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ประสบภัย ว่า

“ในพื้นที่นี้เปลี่ยนไปมากจากอดีต ตอนนี้เป็นสังคมโรงงานกันหมด บ้านเรือนที่อาศัยกันอยู่ตรงนี้ รวมทั้งคนที่อาศัยแบบฉันทันนี้เรื่อยไปก็จะไม่ต่อเติมหรือทำอะไรแล้ว เพราะอยากจะอนุรักษ์แบบเดิม ๆ ไว้ ก็รับรู้ดีว่าตอนนี้ น้ำท่วมมันเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม แต่ก็ต้องอยู่กับมันให้ได้” (ผู้ประสบภัยคนที่ 1)

“เดี๋ยวนี้น้ำมันมาเร็วมาก ฝนตกแป๊บเดียวถ้าไม่ระวังให้ดี น้ำจะมาเร็วมาก ก่อนหน้านี้มันมีบ่อปลาบ่อกุ้ง ท้องนา ฝนมาน้ำน้ำมันก็ไปอยู่ในแอ่ง แต่ตอนนี้เป็นป่าปูนไปหมดแล้ว น้ำจะไปไหนได้ก็เข้าใจปัญหาตรงนี้ดี” (ผู้ประสพภัยคนที่ 2)

“ก่อนหน้านี้มันไม่หนักมากนะน้ำท่วมนี้ แป๊บ ๆ มันก็ไปแล้ว แต่เมื่อปีกลายมารู้สึกว่าน้ำจะลดช้าและท่วมนาน น้ำมันก็สกปรกไม่มีใครอยากเข้ามากันด้วยเลยไม่ได้รับความช่วยเหลืออะไรมากนัก” (ผู้ประสพภัยคนที่ 3)

“ลองมองดูขยะในคลองสิ เต็มไปหมด เพราะห้องเช่าในคลอง แรงงานพม่า เขมร กินเสร็จอะไรเสร็จก็ทิ้งลงคลองกันหมด ห้ามปรามกันไม่ไหว ขยะนี้มันอันตรายมากน้ำมาแทนที่จะได้ไปสะดวก ๆ ก็มาติดบรรดาเศษขยะนี้แหละ” (ผู้ประสพภัยคนที่ 4)

สรุปปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในมุมมองของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประสพภัย

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในการจัดการปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประสพภัย ต่างมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ มีความเห็นในบริบทเชิงพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ซึ่งในอดีตเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่สามารถรองรับมวลน้ำที่ไหลป่าเข้ามาสู่ในพื้นที่ แต่เมื่อความเจริญเข้ามาสู่ในพื้นที่ และได้เปลี่ยนสภาพจากพื้นที่สังคมเกษตรกรรม เป็นพื้นที่สังคมอุตสาหกรรมที่หนาแน่นเต็มทุกพื้นที่ จึงทำให้เมื่อมีฝนตกลงมาจำนวนมาก น้ำจะเข้าท่วมเร็วและรุนแรงกว่าอดีตที่ผ่านมา ท่วมนานลดช้า และด้วยสถานการณ์ที่รุนแรงมากขึ้นในระยะหลังจนเกินความคาดการณ์จึงทำให้ปัญหาอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ จึงนับเป็นปัญหาใหม่ของพื้นที่ และเกินขีดความสามารถในการรับมือ

ประเด็นการเข้ามาให้ความช่วยเหลือผู้ประสพภัย ที่กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น กลุ่มผู้ประสพภัย ได้สะท้อนออกมาในทิศทางเดียวกันว่าไม่ได้รับ พบเห็นได้น้อย และไม่ยุติธรรม ซึ่งในทางปฏิบัติของทางองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะนั้น มีขั้นตอนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่จะต้องปฏิบัติอย่างเข้มงวด รวมทั้งกรอบการพิจารณาจากคณะกรรมการเยียวยาช่วยเหลือนั้นมีหลายขั้นตอน และงบประมาณในการเยียวยาช่วยเหลือในแต่ละหลังคาเรือนมีมูลค่าที่ต่ำ แต่ความเสียหายของประชาชนมีมูลค่าที่สูงหลายเท่าตัว จึงทำให้ไม่ผ่านการพิจารณาช่วยเหลือเสียส่วนใหญ่ โดยปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่นั้น ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยผู้วิจัยได้สรุปออกมาเป็นตามตารางดังนี้

ตารางที่ 7 สรุปประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการจัดการอุทกภัยของกลุ่มตัวอย่าง

ปัญหา	หน่วยงานท้องถิ่น	นักการเมืองฯ	ผู้ประสบภัย
- สังคมเมืองที่เปลี่ยนไปจากเกษตรสู่อุตสาหกรรมที่รวดเร็ว ขาดการวางผังเมืองที่ดี และขาดการประเมินความเสี่ยงของพื้นที่	✓	✓	✓
- ขั้นตอนการพิจารณาเยียวยาให้ความช่วยเหลือมีความล่าช้า เนื่องจากมีหลายขั้นตอน	✓	✓	
- การระบายน้ำในพื้นที่ล่าช้า เนื่องจากท่อระบายน้ำที่ประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร ประกอบกับแม่น้ำลำคลองไม่มีความคล่องตัวในการระบายน้ำ	✓	✓	✓
- สถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่รุนแรงเกินประสิทธิภาพในการรับมือ (ไม่คาดคิด)	✓	✓	

หมายเหตุ ให้ ✓ เป็นตัวแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างข้างต้นมีความเห็นตามประเด็นดังกล่าว

ที่มา: แสดงสรุปประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการจัดการอุทกภัยของกลุ่มตัวอย่าง

จากข้อมูลในตารางข้างต้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ คือ สังคมเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากสังคมเกษตรกรรม ที่มีพื้นที่รองรับน้ำได้กลายเป็นสังคมอุตสาหกรรมและสังคมเมืองที่เจริญอย่างขีดสุด จนยากต่อการเข้ามาบริหารจัดการเมื่อเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ ซึ่งประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้นี้ ทุกภาคส่วนในพื้นที่ต่างรับรู้และเข้าใจเป็นอย่างดี อีกทั้งในพื้นที่ได้เริ่มเกิดความตระหนักรู้เพื่อมุ่งสู่แนวทางการแก้ไข ปรับปรุงในส่วนที่เกิดปัญหา เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันไม่ให้เกิดอุทกภัยที่สร้างความเสียหายให้กับชีวิตและทรัพย์สินที่รุนแรงของตนในอนาคต

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษารุ่นนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานการณ์อุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจาก พระราชบัญญัติ กฎหมาย แผนงาน เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประสพภัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาบทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงบทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัย และศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาได้ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ที่ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่เขตลาดกระบัง และเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร อีกทั้งพื้นที่ส่วนหนึ่งได้เป็นพื้นที่ของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ สิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่ในพื้นที่จะเป็นกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมน้อยใหญ่จำนวนมาก และบรรดาด้านเรือน ห้องพัก โครงการบ้านจัดสรร ก็มีอยู่จำนวนมากหนาแน่นเต็มพื้นที่ ซึ่งสามารถบ่งชี้ได้อย่างชัดเจนว่าพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นท้องพื้นที่ที่มีความเจริญอย่างขีดสุดท่ามกลางกระแสทุนนิยมที่อยู่รายล้อมในพื้นที่ และด้วยความเจริญและความหนาแน่นในพื้นที่ได้เริ่มส่งผลกระทบต่อการจัดการระบายน้ำ ซึ่งพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ขาดการควบคุมและจัดการวางผังเมืองที่ดีตั้งแต่เริ่มแรก จึงได้เกิดเป็นปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ที่ได้เริ่มทวีความรุนแรงขึ้นจนบางสถานการณ์ก็เกินกว่าประสิทธิภาพที่จะบริหารจัดการได้

2. บทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้ประสพภัยจำนวน 4 คน ซึ่งในแต่ละกลุ่มต่างมีมุมมองความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปตามบริบทของกลุ่ม แต่ในส่วนของความเห็นในกลุ่มเดียวกันนั้นล้วนมีความเห็นที่คล้ายคลึงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยสรุปตามห้วงเวลาของสาธารณภัยได้ดังนี้

2.1 บทบาทช่วงก่อนเกิดภัย องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีงบประมาณสูง มีศักยภาพในการจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อมาบริหารจัดการสถานการณ์อุทกภัย พร้อมทั้งมีความพร้อมทั้งในด้านกำลังบุคลากร โดยในช่วงก่อนเกิดปัญหาอุทกภัยในพื้นที่นั้นองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ยังมิได้มีการลงพื้นที่สำรวจเพื่อเก็บข้อมูล ความเสี่ยง ความเปราะบาง ความอ่อนแอในพื้นที่แต่ประการใด เนื่องจากปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมาแล้ว เป็นปัญหาอุทกภัยที่ไม่ส่งผลความรุนแรงมากนัก ไม่นานสถานการณ์ก็คลี่คลายกลับสู่สภาวะปกติ แต่สถานการณ์ที่ผ่านมา ปัญหาอุทกภัยได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเกินขีดความสามารถในการรับมือ จึงได้ส่งผลเป็นประเด็นปัญหาต่อการจัดการเพื่อระงับเหตุอุทกภัยที่เป็นประสิทธิภาพรวดเร็ว และทั่วถึง

2.2 บทบาทช่วงระหว่างเกิดภัย เนื่องจากการขาดประเมินความเสี่ยง ขาดการวางแผน คาดการณ์สถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นข้างต้น จึงเป็นประเด็นสำคัญต่อการเข้ามาบริหารจัดการสถานการณ์ในช่วงระหว่างเกิดภัยในกลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว ในส่วนการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ได้มีการว่าจ้างเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่ภาคเอกชนเข้ามาสูบน้ำบริเวณปากประตูระบายน้ำ เพื่อช่วยลดระดับน้ำอีกฝั่งคลองของตำบลซึ่งเป็นพื้นที่ย่านธุรกิจและที่พักอาศัยของประชาชนจำนวนมาก ส่วนการเข้าถึงชุมชนที่ประสบภัย พบว่ายังเข้าไปช่วยเหลือได้ไม่ทั่วถึงและไม่มีผลการดำเนินการช่วยเหลืออย่างไรก็ตามมาประชาชนผู้ประสบภัยต้องอยู่ในสภาวะพึ่งพาตนเองจนสถานการณ์คลี่คลายกลับสู่สภาวะปกติ

2.3 บทบาทช่วงหลังเกิดภัย จากการทำมิได้ลงพื้นที่ชุมชนเพื่อสอบถามปัญหาความเดือดร้อนความต้องการในช่วงระหว่างเกิดภัยข้างต้น จึงส่งผลให้ในช่วงหลังเกิดภัยนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ก็มีได้มีการลงพื้นที่ตรวจสอบความเสียหาย รวมทั้งเข้ามาเยียวยาช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยแต่อย่างไรมากนัก โดยได้ให้เหตุผลว่า ติดในเรื่องกฎหมาย ข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ระบุเกณฑ์การเยียวยาช่วยเหลือตามกรอบงบประมาณที่กำหนดไว้เท่านั้น แต่ความเสียหายของประชาชนส่วนใหญ่ที่มีมูลค่าที่สูงไม่เข้าเกณฑ์ในการช่วยเหลือ อีกทั้งขั้นตอนการพิจารณานั้นก็ใช้เวลาดำเนินการที่นาน จึงบ่งชี้ให้เห็นว่าความยุติธรรมระหว่างผู้ประสบภัยในพื้นที่ ตามสิทธิของ

ผู้ประสพภัยที่พึงได้นั้นกระจายได้อย่างไม่ทั่วถึงและเป็นประเด็นการทวงถามเงินเยียวยาช่วยเหลือของผู้ประสพภัยบางหลังคาเรือน

3. ปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้ประสพภัยจำนวน 4 คน ซึ่งในแต่ละกลุ่มต่างมีมุมมองความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปตามบริบทของกลุ่ม แต่ในส่วนของความเห็นในกลุ่มเดียวกันนั้นล้วนมีความเห็นที่คล้ายคลึงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยสรุปได้ดังนี้

3.1 ปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในมุมมองของกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมและสถานที่อยู่อาศัยของประชาชนที่หนาแน่นเต็มพื้นที่ อีกทั้งท่อระบายน้ำในชุมชนนั้นเป็นของเก่าและมีขนาดเล็ก มิได้รองรับการขยายตัวของเมือง ส่งผลให้เกิดปัญหาอุทกภัยขึ้นในชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมทั้งการเข้ามาเยียวยาให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสพภัยในระยะเบียบของอบต. มีอัตราค่อนข้างต่ำ แต่ความเสียหายของประชาชนผู้ประสพภัยมีมูลค่าที่สูง ซึ่งขั้นตอนการพิจารณาต่าง ๆ มีอยู่หลายขั้นตอนและซับซ้อน เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการเข้าไปดำเนินการดังกล่าว

3.2 ปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในมุมมองของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขยายตัวของสังคมเมืองที่รวดเร็วและรวดเร็ว และขาดการวางผังเมืองที่ดีตั้งแต่เริ่มแรก รวมทั้งการควบคุมการทิ้งขยะลงในท่อระบายน้ำหรือตามแม่น้ำลำคลองในพื้นที่ซึ่งยังควบคุมและดูแลได้ยาก จึงส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการระบายน้ำส่งผลให้เกิดปัญหาอุทกภัย อีกทั้งเนื่องด้วยปัญหาอุทกภัยที่เริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าอดีตที่ผ่านมา ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะเพิ่มระดมทรัพยากรและเพิ่มระดับความสำคัญต่อการจัดการปัญหาอุทกภัย

3.3 ปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในมุมมองของกลุ่มผู้ประสพภัย ผลการศึกษาพบว่า บริบททางสังคมในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ นั้นได้เปลี่ยนไปจากอดีตที่เป็นพื้นที่สังคมเกษตรกรรมได้เปลี่ยนมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม แต่ก็ยังมีสังคมวิถีชีวิตดั้งเดิมริมคลองอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งด้วยความดั้งเดิมนี้เองจึงทำให้ประชาชนผู้ที่มีความเสี่ยงได้รับผลกระทบต่อการเกิดปัญหาอุทกภัยนั้น มีค้อยได้ต่อเติมหรือขยายบูรณะบ้านเรือนให้มีความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ เมื่อสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าอดีตที่ผ่านมา จึงส่งผลให้ประชาชนที่มีความเสี่ยงข้างต้นได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และยากต่อการเข้ามาจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องบทบาทการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มหน่วยงานราชการ ส่วนท้องถิ่น กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประสพภัย รวมทั้งข้อมูลการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ อีกทั้งทำการศึกษาวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดของกรอบการดำเนินงาน Sendai Framework เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของการศึกษาครั้งนี้ควบคู่กันไปจนสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1. บทบาทในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มที่ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลต่างมีข้อคิดเห็นที่แตกต่างกันไปในการนี้เองผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษาเก็บข้อมูลจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 บทบาทในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ต่อปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ยังคงมีบทบาทในระดับหนึ่งไม่ว่าจะเป็นช่วงก่อนเกิดภัย ที่ยังไม่มีการประชุมสัมพันธให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มากนัก รวมทั้งการตรวจสอบ ความเสี่ยง ความเปราะบาง ความล่อแหลม ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ก็ยังไม่ได้มีการบูรณาการการทำงานที่เป็นรูปธรรมมากนัก ส่วนในช่วงระหว่างเกิดภัยประชาชนส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ประสพภัยที่ได้รับผลกระทบ ต้องอยู่ในสภาวะพึ่งพาตนเอง การช่วยเหลือจากท้องถิ่นยังมีได้ลงสู่พื้นที่ประสพภัยอย่างทั่วถึง และยุติธรรม ส่วนในช่วงหลังเกิดภัยนั้น ก็มีได้มีการลงพื้นที่สำรวจความเสียหาย เพื่อหาแนวทางเยียวยาช่วยเหลือแต่ประการใดเท่าที่ควร ประชาชนผู้ประสพภัยต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายของบ้านเรือนและทรัพย์สินต่างๆ ด้วยตนเอง กระทั่งปัจจุบันจนสถานการณ์ได้ผ่านพ้นไปแล้ว

1.2 บทบาทการบริหารจัดการสถานการณ์อุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เมื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกรอบการดำเนินงาน Sendai Framework เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ซึ่งกรอบการดำเนินงานดังกล่าวนี้ จะมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการดำเนินการให้ห่วงวัฏจักรของสาธารณภัย คือ ช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ซึ่งจะพบเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผลการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ในการรับมือการจัดการ การเยียวยาให้ความช่วยเหลือปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ มีทิศทางที่ตรงกันข้ามกับกรอบการดำเนิน Sendai Framework ดังมีรายละเอียดดังนี้

- อภิปรายผลบทบาทตามกรอบการดำเนินงาน Sendai Framework ในช่วงก่อนเกิดภัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่จัดการสาธารณภัยที่เกี่ยวข้อง จะต้องทำการสำรวจพื้นที่เพื่อเข้าใจความเสี่ยง อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพต่อการรับมือจากภัยพิบัติ แต่

การปฏิบัติการจริงขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะในช่วงที่ผ่านมา จะพบว่าในพื้นที่ มิได้พบเห็นการลงพื้นที่สำรวจเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือแต่อย่างไรมากนัก ประชาชนส่วนใหญ่ขาดองค์ความรู้ต่อการจัดการปัญหาอุทกภัย วัสดุ อุปกรณ์ ป้องกันส่วนใหญ่ผู้ประสบภัยเป็นผู้จัดหาและดำเนินการเอง

- อภิปรายผลบทบาทตามกรอบการดำเนินงาน Sendai Framework ในช่วงระหว่างเกิดภัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่จัดการสาธารณภัยที่เกี่ยวข้อง จะต้องเข้าใจความเสี่ยง และพร้อมรับมือกับภัยที่เกิดขึ้น และมีความพร้อมในการปฏิบัติการเพื่อกลับคืนสู่สภาวะปกติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสถานการณ์อุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะที่ผ่านมา พบว่า มีการลงพื้นที่สอบถามของ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประจำหมู่บ้าน แต่มิได้มีความคืบหน้าในการช่วยเหลืออย่างไรตามมา ผู้ประสบภัยส่วนใหญ่อยู่ในสภาวะพึ่งพาตนเอง อีกทั้งปัญหาที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจึงทำให้ผู้ประสบภัยอยู่ในสถานการณ์ภัยพิบัติที่นานเกินควร

- อภิปรายผลบทบาทตามกรอบการดำเนินงาน Sendai Framework ในช่วงหลังเกิดภัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่จัดการสาธารณภัยที่เกี่ยวข้อง จะต้องดำเนินการเยียวยาเพื่อฟื้นฟูในกลับสู่สภาวะปกติที่รวดเร็วและดีกว่าเดิม พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุในอนาคตที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ผู้ประสบภัยส่วนใหญ่ในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ มิได้รับการเยียวยาช่วยเหลือช่วยเหลือแต่ประการใด ประชาชนผู้ประสบภัยต้องซ่อมแซมส่วนที่เสียหายกันเอง อีกทั้งขั้นตอนการพิจารณาในความช่วยเหลือหรือเกณฑ์ที่เข้าข่ายได้รับการเยียวยาช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ นั้นมีอัตราที่ค่อนข้างต่ำ แต่มูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นมีจำนวนที่สูงเกินกว่าเกณฑ์จึงทำให้ประชาชนผู้ประสบภัยส่วนใหญ่จะไม่ได้รับการเยียวยาช่วยเหลือแต่ประการใด และยังทำให้เกิดเป็นประเด็นความเหลื่อมล้ำและความไม่ยุติธรรมระหว่างประชาชนผู้ประสบภัยที่บางคนได้รับ บางคนไม่ได้รับการเยียวยาช่วยเหลือดังกล่าวตามสิทธิที่ควรจะได้รับอย่างทั่วถึง

ข้อมูลดังกล่าวจะพบเห็นได้อย่างชัดเจนว่า องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ยังมิได้มีการปฏิบัติการต่อการบริหารจัดการสถานการณ์อย่างเป็นรูปธรรม และเกิดประสิทธิภาพอย่างที่ควรจะเป็นมากนัก ซึ่งกรอบการดำเนินงาน Sendai Framework นั้นเป็นกรอบการปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับในสากล และเป็นแบบแผนในการจัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติระดับประเทศ และในระดับท้องถิ่น

การดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ตามข้อมูลข้างต้นนั้น เป็นผลมาจากการศึกษาลงพื้นที่ตรวจสอบ เก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง และศึกษาถึงเอกสารข้อมูลในพื้นที่ รวมทั้งแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ซึ่งในทางทฤษฎี องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ได้ปฏิบัติการออกแผนงานเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานได้

อย่างมีประสิทธิภาพ รัศมียุทธศาสตร์ ทุกช่วงเวลาของสถานการณ์อุทกภัยโดยมีกรอบการดำเนินงาน Sendai Framework เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ เป็นแนวความคิดหลักใหญ่ในการจัดทำ แต่การบริหารจัดการในเชิงปฏิบัตินั้นกลับพบว่าประสิทธิภาพและศักยภาพในการดำเนินการจัดการตามแบบแผนที่กำหนดไว้ ยังมีเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพมากน้อยอย่างเห็นได้ชัด อันเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การเกิดอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นภัยพิบัติที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นและเกินขีดความสามารถในการรับมือกว่าอดีตที่ผ่านมา จึงทำให้การเตรียมการการระงับเหตุ และการเยียวยาฟื้นฟูช่วยเหลือ รวมทั้งศักยภาพของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นยังคงเข้าไปดำเนินการได้ไม่เต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของท้องถิ่นที่ได้มีการบังคับใช้ในพื้นที่ ซึ่งมีรูปแบบเฉพาะต่อสถานการณ์สาธารณภัยและอุทกภัยแคว้งจำกัด พื้นที่เล็ก ๆ จึงเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ได้เริ่มตระหนัก และกำลังเริ่มเตรียมการปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับสถานการณ์ภัยพิบัติ อุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อการเข้าไปมีบทบาทในการเตรียมการ ภาระงับเหตุ การเยียวยาให้ความช่วยเหลือที่รวดเร็วและดีกว่าเดิม

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประสบภัย รวมทั้งข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องความเปราะบาง ความเสี่ยง ความล่อแหลมในพื้นที่ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาอุทกภัย จากการรวบรวมและศึกษาข้อมูล ซึ่งสามารถอภิปรายถึงประเด็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการสถานการณ์อุทกภัยได้ดังนี้ แต่เดิมนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชนบทที่มีอาณาเขตอยู่ชายขอบจังหวัดสมุทรปราการและมีพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานครถึง 2 เขต คือ เขตลาดกระบัง และเขตประเวศ แต่เดิมพื้นที่ในตำบลเป็นท้องนา ไร่นา บ่อปลา บ่อน้ำ โคนง ที่อุดมสมบูรณ์ประชาชนในพื้นที่ขณะนั้นอาศัยอยู่จำนวนน้อยและมีอาชีพเกษตรกรรม มีค้อยประสบปัญหาอุทกภัยเนื่องจากมีพื้นที่รองรับน้ำไว้ใช้ทำเกษตรกรรมอันเป็นอาชีพหลักในตำบล แต่เมื่อการเข้ามาของท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ ประกอบกับมีการตัดถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3256 หรือถนนกิ่งแก้ว อันเป็นถนนสายหลักภายในตำบลที่เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ในจังหวัด เพื่อเข้าสู่กรุงเทพมหานครและท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ จึงทำให้ท้องที่ตำบลราชาเทวะเริ่มเปลี่ยนไปจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมือง สังคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หนาแน่นเต็มอยู่ในทุกพื้นที่ และช่วงเริ่มแรกในการเปลี่ยนแปลงวิถีสังคมนั้น หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่ควบคุมดูแลขณะนั้นได้มีการจัดการวางผังเมืองที่ดีแต่เริ่มแรก จึงส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย หนึ่งในนั้นคือปัญหาอุทกภัยจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประสบภัย ทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวมีความเห็นที่เป็นไปในทิศทาง

เดียวกัน รวมทั้งผู้วิจัยก็ได้สังเกตและเห็นด้วยกับข้อมูลปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการปัญหา อุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ กล่าวคือ ปัจจุบันนี้พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม และสถานที่อยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่และแรงงาน ประชากรแฝงอย่างหนาแน่น โดยคนในพื้นที่บางส่วนได้ขายที่ดินให้กับนายทุนอุตสาหกรรม หรืออีกบางส่วนก็ได้ประกอบธุรกิจบ้านเช่า อพาร์ทเมนท์ จึงทำให้พื้นที่จากสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมเมือง ที่เจริญอย่างขีดสุด ซึ่งความเจริญและความซับซ้อนของสังคมเมือง ที่ขาดการวางผังเมืองที่ดีตั้งแต่เริ่มแรก จึงเป็นการยากอย่างยิ่งต่อการเข้ามาจัดการปัญหาสาธารณสุขภัยที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะปัญหา อุทกภัยที่เริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าอดีตที่ผ่านมา และลักษณะภูมิประเทศที่ตั้งของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นทางผ่านของน้ำสายเหนือที่จะไหลลงสู่ทะเลอ่าวไทย อีกทั้งปัญหา การทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ หรือท่อระบายน้ำของคนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ที่ยังควบคุมและบริหารจัดการได้ยากและเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการระบายน้ำเมื่อเกิดปัญหาอุทกภัย หรือการต่อเติมบูรณะ บ้านเรือนประชาชนให้มีความแข็งแรงพร้อมรับมือ นั้น ประชาชนส่วนใหญ่มักจะไม่ทำการบูรณะต่อเติมกันมากนักเพราะประชาชนมีฐานะค่อนข้างปานกลางค่อนข้างไปทางยากจน ส่งผลให้ติดขัดเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูงในการบูรณะต่อเติม รวมทั้งการเยียวยาช่วยเหลือประชาชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ นั้นในระเบียบกำหนดอัตราไว้ค่อนข้างต่ำ แต่ความเสียหายของ ประชาชนมีมูลค่าที่สูงมาก และขั้นตอนการพิจารณาก็มีความสลับซับซ้อนล่าช้าต่อการอนุมัติสั่งการ เยียวยาช่วยเหลือ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคทั้งหมดดังกล่าวขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เพิ่งเริ่มที่จะตระหนักรู้และให้ความสำคัญอย่างมากในระยะหลัง เนื่องจากความรุนแรงของปัญหาที่เริ่มทวี ความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ และส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาที่ยากต่อการจัดการในหลาย ๆ มิติ มากขึ้น กว่าอดีตที่ผ่านมา จึงอาจจะเป็นบทเรียนและแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบขั้นตอนการทำงาน การบริหารจัดการให้เกิดเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพสูงสุดที่ทุกฝ่ายจะได้รับร่วมกันต่อไป ในอนาคต

3. จากการอภิปรายผลการศึกษาบทบาทการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วน ตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อศึกษาบทบาทพร้อมทั้งปัญหาและอุปสรรค ของการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ผลการศึกษาในครั้งนี้ มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ คัมภีร์ ทองพูน (2564) ที่ได้ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติน้ำท่วม กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง ผลการศึกษา พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีกระบวนการ ดำเนินการจัดการภัยพิบัติ โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ก่อนเกิดภัย องค์การบริหารส่วนจังหวัด พัทลุง ได้เข้าไปมีบทบาทในการป้องกันและลดผลกระทบ พร้อมทั้งประเมินความเสี่ยงภัยในเขตพื้นที่ เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับสาธารณภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ช่วงขณะเกิดภัย องค์การ

บริหารส่วนจังหวัดพัทลุง ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยซึ่งได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ มีการบริการด้านอาหาร น้ำดื่มเพื่อการอุโภคบริโภค ยาและเวชภัณฑ์ และแบ่งคณะทำงานในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วงหลังเกิดภัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง ดำเนินการเข้าไปให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นฟื้นฟูสภาพพื้นที่ที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด เป็นต้น ซึ่งงานวิจัยข้างต้นนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องบทบาทการบริหารจัดการอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ในด้านการดำเนินการตามห้วงเวลาวัฏจักรที่สำคัญของสาธารณภัย ภายใต้กรอบการดำเนินงาน Sendai Framework เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ คือ ช่วงก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ซึ่งการดำเนินการตามห้วงเวลาดังกล่าวนี้ นับได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่มีความสำคัญที่สุด แต่บริบทการปฏิบัติการในแต่ละพื้นที่นั้นย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ แต่มีความสอดคล้องกันในการปฏิบัติตามห้วงเวลาของสาธารณภัย ซึ่งผลการศึกษาของงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้นับได้ว่ามีความสอดคล้องกันและเชื่อมโยงต่อกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนอัตราการเยียวยาช่วยเหลือผู้ประสบภัย ให้มีความเหมาะสม ยุติธรรมและทั่วถึง เนื่องจากระเบียบเดิมที่มีอยู่มีอัตราการช่วยเหลือที่ค่อนข้างต่ำ แต่มูลค่าความเสียหายนั้น มีมูลค่าที่สูงจึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เข้าเกณฑ์การพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ประสบภัย รวมไปถึงสิทธิของประชาชนที่พึงได้รับการบริการจากภาครัฐ
2. ควรมีการปรับปรุงแผนงานป้องกันน้ำท่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เนื่องจากปัจจุบันสถานการณ์อุทกภัยได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม แผนงานที่บังคับใช้บางส่วน หรือรูปแบบการปฏิบัติการบางส่วนในการบริหารจัดการสถานการณ์อุทกภัย ยังไม่ถูกบรรจุไว้ในแผนงาน หรือนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร
3. ขั้นตอนการพิจารณาเยียวยาให้ความช่วยเหลือของผู้ประสบภัยที่ล่าช้า เนื่องจากต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการหลายคณะ หลายขั้นตอนส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้ประสบภัย องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ ควรดำเนินการพิจารณาที่รวดเร็วมีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือ และยอมรับได้ อีกทั้งยังเป็นการดำเนินการตามกรอบการดำเนินงาน Sendai Framework เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ในด้านการเยียวยาช่วยเหลือหลังเกิดภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็วและดีกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำประชาคม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น ความเดือดร้อน ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่ประชาชนผู้ประสพภัยได้รับผลกระทบ หรือต้องการได้รับการเยียวยาช่วยเหลือที่ยุติธรรมจากภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและทั่วถึง เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม และยังสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงแผนป้องกันน้ำท่วมของตำบลให้มีคุณภาพสามารถปฏิบัติงานได้จริง ซึ่งควรจัดให้มีการทำประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นที่เปิดกว้างเข้าถึงง่ายนี้เป็นประจำทุกปี เนื่องจากปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้น อีกทั้งความเสี่ยง ความล่อแหลม ความเปราะบาง ต่าง ๆ ของพื้นที่นั้น ได้เปลี่ยนแปลงและรุนแรงขึ้นในทุกปี

2. ผู้บริหาร หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาที่เกี่ยวกับอุทกภัย ความเสียหาย การเอาตัวรอด การปฐมพยาบาล การเฝ้าระวังป้องกัน หรือการกระทำอื่น ๆ ที่เป็นผลดีต่อการจัดการป้องกันปัญหาอุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้น ต่อประชาชนในพื้นที่ที่ปกครอง ให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกชุมชนทุกหมู่บ้านทุกหลังคาเรือน เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนวัยแรงงานหาเช้ากินค่ำ และผู้สูงอายุที่ไม่ได้ใช้งานเทคโนโลยี ซึ่งมีข้อได้ให้ความสนใจต่อปัญหาอุทกภัยมากนัก การประชาสัมพันธ์ถ่ายทอดความรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้เองจะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นที่ดีของคนในพื้นที่ ให้ได้สัมผัสและเกิดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมส่วนรวม

3. ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ ยุกระดับทักษะเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากปัญหาอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ เป็นปัญหาเริ่มทวีความรุนแรงมากกว่าอดีตที่ผ่านมาเกินขีดจำกัดต่อการรับมือของบุคลากรในพื้นที่ ผู้บริหารท้องถิ่นควรจัดให้มีการอบรมความรู้ยกระดับทักษะเจ้าหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาอุทกภัยที่รุนแรงอุบัติขึ้นในพื้นที่แล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะสามารถปฏิบัติการระงับเหตุขั้นปฐมภูมิที่มีประสิทธิภาพ ปลอดภัยต่อชีวิตและสมรรถภาพของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสั่งการให้มีการตรวจสอบบ้านเรือนประชาชนที่มีความเสี่ยงได้รับผลกระทบต่อปัญหาอุทกภัย เพื่อนำไปสู่การดำเนินการบูรณะช่วยเหลือโดยบ้านเรือนของประชาชนกลุ่มเปราะบางที่มีปัญหาในด้านงบประมาณ รวมทั้งสำรวจสำรวจท่าระบายน้ำ คูคลองต่าง ๆ ให้มีความสะอาดมีประสิทธิภาพรับมือกับภัยพิบัติอุทกภัยที่อาจจะเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ
2. ควรศึกษาความร่วมมือและการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการปัญหาอุทกภัย
3. ควรศึกษารูปแบบการเตรียมความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่และประชาชนในการรับมือกับสถานการณ์อุทกภัยที่จะเกิดขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2553). *แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2553 - 2557*. กระทรวงมหาดไทย.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2559). *การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย*.
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2560). *แผนยุทธศาสตร์กรมป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย พ.ศ. 2560-2564*.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2564). *กรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อลดความ
เสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ.2558-2573*.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2564). *แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
แห่งชาติ พ.ศ.2564 – 2570*.
- กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ. (2565).
*แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ
พ.ศ.2565*.
- กอบชัย บุญอรณะ. (2559). *แนวทางการขับเคลื่อนการจัดการสาธารณภัยอย่างบูรณาการและมี
ประสิทธิภาพ*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 59.
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัย
มหิดล. (2555). *การศึกษาและพัฒนาระบบการช่วยเหลือทางสังคมในภาวะวิกฤต*.
ณัฐกร เพลท.
- กระทรวงมหาดไทย. (2550). *พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550*. กรุงเทพฯ:
กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.
- คัมภีร์ ทองพูน และคณะ. (2564). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติ
น้ำท่วม กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง*. วิทยานิพนธ์คณะรัฐศาสตร์,
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- จิรนนท์ พุทธา และจำลอง โพธิ์บุญ. (2561). *การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย*. วารสารเกษมบัณฑิต, 19(1), 31.
- ชนิษฐา ชูสุข และคณะ. (2558). *เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อจัดการภัยพิบัติในคาบสมุทรสทิงพระ
จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์มหาวิทาลัยสงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- ถ้วนอับดุลฮาดีม ปาแซ และคณะ. (2562). *แนวทางการวางแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ถาวร ทองประทีป. (2562). *การมีส่วนร่วมและความต้องการของประชาชนต่อการจัดการสาธารณภัย กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลจะโหลง อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา*. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ทวีดา กมลเวชช. (2554). *คู่มือการจัดการภัยพิบัติท้องถิ่น*. สถาบันพระปกเกล้า.
- ทศพล อัครพงษ์ไพบุลย์ และคณะ. (2563). *การจัดการภัยพิบัติเชิงบูรณาการ: วิเคราะห์บทบาทการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย*. วิทยานิพนธ์วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- ทศพล อัครพงษ์ไพบุลย์ และคณะ. (2563). *การบูรณาการจัดการภัยพิบัติในยุค 4.0*. บทความวิชาการ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- ธัญญารัตน์ ทองเชื้อ. (2560). *การจัดการปัญหาอุทกภัยและการมีส่วนร่วมของชุมชนกรณีศึกษาอำเภอสาม่างาม จังหวัดพิจิตร*. ภาคนิพนธ์วท.บ.(ภูมิศาสตร์). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิลุบล ลู่พานิช. (2549). *แนวทางการปฏิบัติงานสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาคสนามในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในประเทศไทย*. คลังวิชา.
- พงษ์ศักดิ์ ชุนมาลี. (2562). *ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดชุมพร*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วีรพล พลเยี่ยม. (2564). *การจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในพื้นที่ตำบลแวง อำเภโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด*. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(3), 153-165.
- วรารัตน์ ทนงศักดิ์ และคณะ. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรเพื่อการจัดทำระบบฐานข้อมูลชุมชนในการรับมืออุทกภัย*. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2553). *คู่มือการจัดการภัยพิบัติมุมมองมิติหญิงชาย*.
- สำนักข่าวโพสต์ทูเดย์. (2564). *การรายงานข่าวน้ำท่วมบริเวณวัดกิ่งแก้วและชุมชนโดยรอบ*. <https://www.posttoday.com/politics/662213>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง. (2554). *การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงทางการคลังเชิงรุกโดยวิธีจัดหาแหล่งเงินทุน เพื่อลดภาระทางการคลังที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ*, กระทรวงการคลัง.

สำนักพิมพ์มติชน. (2564). การรายงานสถานการณ์โรงงานสารเคมีระเบิด.

https://www.matichon.co.th/local/news_2813545.

องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ. (2564). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2566-2570.

องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ, สมุทรปราการ.

องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ. (2565). ข้อมูลทั่วไปองค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ.

<http://www.rachathewa.go.th/content/generalinfo>.

องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ. (2565). คู่มือประชาชน. องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ, สมุทรปราการ.

องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ. (2565). แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมของ องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ พ.ศ.2565. องค์การบริหารส่วนตำบลราชาเทวะ, สมุทรปราการ.

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และคณะ. (2563). แนวทางการบริหารจัดการภัยพิบัติจากรัฐสู่ชุมชน. บทความวิชาการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ไทยทัศน์ มาลา และคณะ. (2558). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี กับการจัดการปัญหาอุทกภัย. วารสารบัณฑิตศึกษา, 9(3), 176.

ไทยทัศน์ มาลา และคณะ. (2561). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการ ปัญหาอุทกภัย:วิเคราะห์แผนการบริหารจัดการอุทกภัยของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี. วารสารการเมืองการปกครอง, 8(1), 204-222.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นายสหรัถ จันทร์รักษ์
วัน เดือน ปี เกิด 22 พฤษภาคม พ.ศ.2543
สถานที่เกิด จังหวัดสมุทรปราการ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 93/2 หมู่ 13 ตำบลราชาเทวะ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10540
ประวัติการศึกษา พ.ศ.2561 รัฐศาสตรบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัย
รามคำแหง
พ.ศ.2567 รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ยุทธศาสตร์และความมั่นคง) มหาวิทยาลัย
บูรพา

